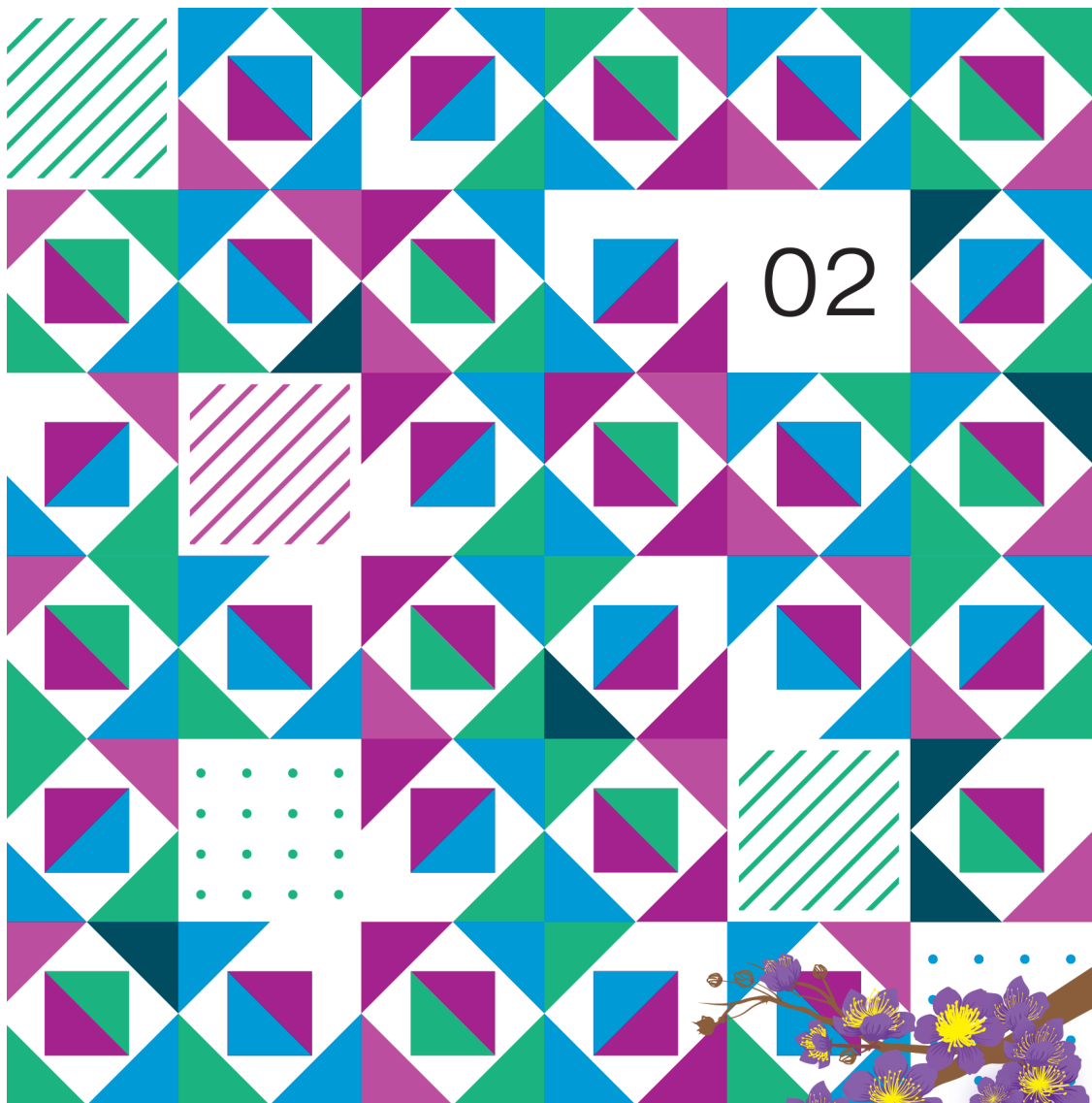

วารสาร
อินทนิลทักษินสาร

INTHANINTHAKSIN JOURNAL

Thaksin University

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2566)
Vol.18 No.2 (May - August 2023)

ISSN : 0672-9660 (Online)
ISSN : 2672-9652 (Print)

วารสาร
อินทนิลทักษิณสาร

วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ
INTHANINTHAKSIN JOURNAL Thaksin University

อินทนิลทักษินสาร INTHANINTHAKSIN JOURNAL

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566 ISSN : 0672-9660 (Online)

Vol.18 No.2 May - August 2023

ISSN : 2672-9652 (Print)

● ที่ปรึกษา

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ การวิจัย และนวัตกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

● บรรณาธิการประจำฉบับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศักดิ์ ขุนพล

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

● กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ประเทศไทย

ศาสตราจารย์ ดร. สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร. จิราภา วิทยาภิรักษ์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ วิเศษปรีชา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สรณีย์ สายศร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฟารีดา เจาะเอาะ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ประเทศไทย

อาจารย์ ดร. องค์ บรรจุน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, ประเทศไทย

อาจารย์ ดร. ขวัญจิตต์ สุวรรณนพรัตน์

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติชาติ พุ่มมา

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครศิริ ลาปือ

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

อาจารย์ ดร. นิวิทย์ เอ็มเอก

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ก้องกิดากร บุญช่วย

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

● กองจัดการวารสาร

นางสาวสุมาลี ทองดี

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

นายชัยวุฒิ ปลื้มใจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

นางสาวจิตตานันท์ ทองสุวิงค์

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

สถานที่ติดต่อ กองจัดการวารสารอินทนิลทักษินสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา อ.เมือง จ.สงขลา 90000

โทรศัพท์ 0-7431-7607 โทรสาร 0-7444-3972, 0-7444-3970

>>>พิมพ์ที่ บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด

32 ถนนพัทลุงสงเคราะห์ 1 ซอย 10 ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 074-236637

วัตถุประสงค์

นำเสนอบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทรรศน์ ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ ภาษาศาสตร์ พัฒนาสังคม นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจจากองค์กรต่าง ๆ

กระบวนการพิจารณา

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (peer reviewer) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันอย่างน้อย จำนวน 3 คน ต่อ 1 บทความ และที่ไม่ใช่สังกัดมหาวิทยาลัยเดียวกับผู้เขียนบทความ และต้องผ่านการพิจารณา 2 ใน 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) โดยเป็นการประเมินแบบ (double blinded)

กำหนดออก

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย.), ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค.) และฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค.)

การเผยแพร่

Online

การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์

บุคคลทั่วไปที่ประสงค์จะเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ กำหนดให้ส่งบทความผ่านระบบ Thaijo ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/> เมื่อบทความผ่านการพิจารณาคุณภาพและรูปแบบจากกองบรรณาธิการวารสารเบื้องต้นแล้ว ทางวารสารจะมีการแจ้งให้ผู้เขียนชำระค่าตรวจประเมินบทความ (ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ) จำนวน 3,000 บาท ต่อบทความ ชำระผ่านบัญชีธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 868-0-04540-3 และแจ้งชื่อ ที่อยู่พร้อมสำเนาหลักฐานการโอนเงิน มาที่กองจัดการวารสารอินทนิลทักษิณสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา 90000 หรือทางอีเมล sumalee@tsu.ac.th

การติดต่อ

กองจัดการวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา 90000 หรือทางอีเมล sumalee@tsu.ac.th

โทรศัพท์ : 0-7431-7600 ต่อ 1106, 0-7431-7607

E-mail : sumalee@tsu.ac.th

ขอเขียนทั้งหมดที่ปรากฏในวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ใช่ความเห็นและความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ หรือกองบรรณาธิการวารสาร

บทบรรณาธิการ

วารสารอินทนิลทักษิณสาร ปีนี้เป็นปีแรกที่มีการขยายพื้นที่จากเดิมที่เคยนำเสนอปีละ 2 ฉบับเป็น 3 ฉบับ เนื่องจากมีผู้สนใจส่งบทความวิชาการ และบทความวิจัยมาเป็นจำนวนมาก เราจึงขยายจำนวนการจัดทำวารสารเพิ่มขึ้นมาจากเดิม ซึ่งวารสารอินทนิลทักษิณสารเองต้องขอขอบคุณทุกท่านมากที่เล็งเห็นความสำคัญในการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานทางวิชาการของทุกคน โดยเล่มเป็นปีที่ 18 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2566 นี้ มีผลงานวิชาการ จำนวน 7 ผลงาน แบ่งเป็น บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง การสังเคราะห์งานศึกษามรคภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย และ บทความเรื่อง Myanmar as a Pariah state labelled by the West: the era before political transition in 2010 บทความวิจัย จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย บทความเรื่อง แนวคิดการสอนแบบ 8Ps ที่เน้นการปฏิบัติเพื่อการสอนการบรรเลงดนตรี บทความเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรุด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี บทความเรื่อง ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ที่ชั้นวัดกรรมการศึกษา ชั้นเรียนและ วิธีการแบบเปิด : กรณีศึกษา ที่มีการศึกษาชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตมหนองสูงเหลื่อม บทความเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และ บทความเรื่อง ทูนาทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ของชุมชน ริมคลองปากประ จังหวัดพัทลุง ซึ่งแต่ละบทความล้วนเป็นผลงาน
วิชาการที่ให้ผู้ชมมองวิชาการที่ใหม่และแตกต่าง อีกทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน
เป็นอย่างมาก

กองบรรณาธิการคาดหวังว่าในฉบับต่อไป จะได้รับความอนุเคราะห์จาก
นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ที่เข้ามาร่วมกันใช้พื้นที่แห่งนี้ในการขับเคลื่อน
องค์ความรู้ทางด้านวิชาการสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป ทีมงานทุกคน
จะพัฒนาวารสารฉบับนี้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศักดิ์ ชุนพล

บรรณาธิการ

แนวคิดการสอนแบบ 8Ps ที่เน้นการปฏิบัติเพื่อการสอนการบรรเลงดนตรี 8Ps Teaching Concept, Focus on Practice for Teaching in Musical Performance ไกรวิทย์ สุขวิน (Kraiwit Sukwin) สิษณ์เศก ย่านเดิม (Sitsake Yanderin)	9
ทุนทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการพัฒนา แพลตฟอร์มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนริมคลองปากประ จังหวัดพัทลุง Cultural Capital Natural and Environmental Resources and the Development for Creative Tourism Management Platform for PakPra Canal Community of Phatthalung Province พา ผอมขำ (Pa Phomkum) ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ (Nathapong Chitniratna) พรพันธุ์ เขมคุณาศัย (Pornpan Khemakhunasai) พรไทย ศิริสาธิตกิจ (Pornthai Sirisatikit)	33
การสังเคราะห์งานศึกษามรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอ ในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย The Synthesis of Research on Intangible Cultural Heritage of Banor Drumalong Thai-Malaysian Borders พรพันธุ์ เขมคุณาศัย (Pornpan Khemakhunasai) ปรียากรณ์ ชูแก้ว (Pariyagorn Chookaew) คมวิทย์ สุขเสนีย์ (Khomvit Suksenee) กรรณา แดงสุวรรณ (Karuna Dangsuwan)	65
Myanmar as a Pariah state labelled by the West : the era before political transition in 2010 เมียนมาร์กับสถานภาพความเป็นรัฐนอกบริดในสายตาดตะวันตก : ยุคก่อนการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ในปี 2553 อภิรดี จิโรภาส (Apiradee Jiropas)	85

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี An Analytical study of Watthunglatya Kanchanaburi Literary work, Phra Chakkrot มรุตส คุ่มประสิทธิ์ (Maturot Kumprasit) ธัชชัย กรกุ่ม (Tutchai Kornkoom)	99
ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ที่ใช้แนวทางการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด : กรณีศึกษา ที่มีการศึกษาชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตุมหนองงูเหลือม Pedagogical Content knowledge that used Lesson Study and Open Approach: A Case Study of Lesson Study's Grade 7 of Nongtumnongnguluam School พงศ์กมล ดอกอินทร์ (Pongkamon Dokin) นิศากร บุญเสนา (Nisakorn Boonsena)	129
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช Factors Affecting The Effectiveness of administrative and Support Staff's Job Performance in Higher Educational Institute : A case study of Rajamangala University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat Campus มนวรรณ โส๊ะหวัง (Monnawat Sohwan) เข้มนที ศรีสุขล้อม (Kaemnatee Srisuklom) เมธาวร มีเดช (Metaporn Meedate) เกริกวุฒิ กันเที่ยง (Kroekwut Kanthiang) นัตยา ชูพันธ์ (Nattaya Chupun)	155

แนวทางการสอนแบบ 8Ps ที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อการสอนการบรรเลงดนตรี¹ 8Ps Teaching Concept, Focus on Practice for Teaching in Musical Performance¹

ไกรวิทย์ สุขวิน^{2*} (Kraiwit Sukwin)^{2*}

สิษณณ์เศก ย่านเดิม³ (Sitsake Yanderm)³

บทคัดย่อ

การสอนบรรเลงดนตรีมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีนั้นได้ โดยอาศัยรูปแบบวิธีการสอนที่ใช้สำหรับการสอนดนตรีเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะถูกคิดค้นโดยนักดนตรีศึกษาที่มีชื่อเสียง หรือนำแนวคิดทางการสอนที่เน้นการปฏิบัติมาประยุกต์กับเนื้อหาบทเรียนการบรรเลงดนตรี หากแต่แนวคิดนั้นอาจยังมีช่องว่างของกระบวนการ ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้การบรรเลงดนตรี บทความนี้จึงมุ่งอธิบายแนวทางการสอนที่เน้นการปฏิบัติโดยประยุกต์ใช้กับการสอนบรรเลงดนตรี และการวิเคราะห์เพื่อนำข้อสรุปจากแนวคิดเหล่านั้นมาพัฒนาเป็นแนวทางการสอนที่เน้นการปฏิบัติสำหรับการสอนบรรเลงดนตรีเป็นการเฉพาะ ผลของการศึกษาจึงเกิดเป็นแนวทางการสอนทักษะการบรรเลงดนตรี

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงปี่ได้ของควน ทวนยก (ศิลปินแห่งชาติ)”

^{2*} นิสิตระดับปริญญาโท, สาขาวิชาศิลปศึกษา (ดนตรีศึกษา) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110, อีเมล : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110, อีเมล : sitsake@gmail.com

¹ This article submitted in partial of the thesis entitled “A STUDY OF TRANSMISSION OF PEE - TAI PERFORMANCE BY KUAN THUANYOK (NATIONAL ARTIST)”

^{2*} Graduate Student, Master of Education in Art Education (Music Education), Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Krung Thep Maha Nakhon, 10110, E-mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

³ Asst. Prof. Dr., Western Music Section, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Krung Thep Maha Nakhon, 10110, E-mail : sitsake@gmail.com

* Corresponding author : E-mail address : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

Received: June 6, 2023 ; Revised: July 17, 2023; Accepted: August 7, 2023

8Ps ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation) 2) ขั้นเรียนรู้แรกเริ่ม (Primary) 3) ขั้นปฏิบัติ (Practice) 4) ขั้นปรับประยุกต์ (Practical) 5) ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ (Precise and Naturally Practice) 6) ขั้นปฏิบัติร่วม (Practice with Group) 7) ขั้นก้าวหน้า (Progress) และ 8) ขั้นสร้างตัวตน (Prominence or Be a Self – Made) โดยแนวคิดนี้อธิบายตั้งแต่ขั้นแรกก่อนการเรียนรู้ดนตรีกระทั่งผู้เรียนมีเอกลักษณ์ทางดนตรีเป็นของตนเอง ซึ่งส่งเสริมให้การเรียนรู้ทางดนตรีนั้นสมบูรณ์และผู้สอนสามารถปรับประยุกต์กับการสอนการบรรเลงดนตรีรูปแบบต่างๆ ได้

คำสำคัญ : การสอนทักษะ, การสอนดนตรี, การบรรเลงดนตรี, แนวคิด 8Ps

Abstract

Teaching in music performance aims to students can play musical instruments by teaching technique in music specifically. Which was invented by famous music educators. Sometime, apply a teaching concept that focuses on practice with content in music performance lesson, but those concepts may still have gaps that important for music performance teaching. This article aims to explain the teaching concept focus on practice in music performance teaching and analyze to draw a conclusion for developing a teaching concept focus on practice in musical performance teaching. The result of this study is 8Ps concept includes: stage 1 Preparation; stage 2 Primary; stage 3 Practice; stage 4 Practical; stage 5 Precise and Naturally Practice; stage 6 Practice with Group; stage 7 Progress and stage 8 Prominence or Be a Self – Made. The concept is explaining the early stages of music learning to students have their own musical identity. This concept encourages complete musical learning and teacher can adapt to teach different types of music.

Keywords : Teaching in Skills, Music Teaching, Musical Performance, 8Ps Concept

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดเวลา องค์ความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์สามารถเติมเต็มความรู้ ความคิด ประสบการณ์ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมนั้นได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2563 : 27) ซึ่งความรู้ที่กล่าวถึงนี้อาจมีลักษณะที่หลากหลายทั้งความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้ได้ผ่านการอ่าน ดู หรือรับสื่ออื่นในลักษณะต่างๆ ความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ภายในตัวบุคคลไม่ได้ถูกถ่ายทอดให้เป็นลักษณะตัวอักษร และยังมีการแบ่งประเภทความรู้ในลักษณะอื่นอีกมาก (Gupta, 2022) จึงกล่าวได้ว่าความรู้มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย มีทั้งความรู้ที่แน่นอนและไม่แน่นอน ความรู้ที่สามารถรับรู้ได้และยากต่อการรับรู้ กระนั้น กระบวนการหนึ่งซึ่งจะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างความรู้กับบุคคล คือ การศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้จากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง ซึ่งไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน หากแต่ยังหมายรวมถึงสถานการณ์หรือทุกอย่างที่อยู่รอบตัวก็สามารถสร้างความรู้และทำให้บุคคลที่รับรู้นั้นนำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ (ฤติมน ศรีสุพรรณ, 2559 : 13) โดยการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการการเรียนรู้ซึ่งมีหลายรูปแบบ ในความรู้หนึ่งอย่างอาจใช้กระบวนการถ่ายทอดหนึ่งอย่างหรือที่มากกว่าก็เป็นได้ ในการเลือกใช้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความรู้ ผู้สอน และผู้เรียน ในการเรียนเรื่องใด ๆ จึงไม่อาจจำกัดได้ว่าต้องใช้วิธีการอย่างนั้นเพียงอย่างเดียวจึงจะประสบความสำเร็จ (Shatz, 2016) โดยวิธีการสอนมีหลายรูปแบบ อาทิ การสอนแบบบรรยาย สาธิต อภิปราย ทดลอง บทบาทสมมติ และอื่น ๆ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553 : 140) หนึ่งในวิชาที่จำเป็นต้องมีการบูรณาการกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถปฏิบัติได้ตามเป้าประสงค์นั้น คือ ดนตรี ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทางดนตรีได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ในส่วนของดนตรีจะมีนักดนตรีศึกษาหลายท่านที่ได้ให้วิธีการสอนดนตรีเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ หลักการยูริธึมมิก (Eurhythmic) ที่เน้นการพัฒนาด้านจังหวะโดยการเคลื่อนไหวร่างกายของดัลโครซ (Dalcroze) สคูลเวิร์ก (Schulwerk) ที่เปรียบได้กับแผนการสอนที่เน้นการเคลื่อนไหวร่างกายของออร์ฟ (Orff) การใช้สัญลักษณ์ก่อนการเรียนรู้โน้ต โดยการ

ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้สัญลักษณ์มือแทนเสียงโน้ต ก่อนการเรียนรู้โน้ตจริงของ โคดาย (Kodály) การเน้นให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ จดจำ และมีความแม่นยำในเสียง โดยมีผู้สอนเป็นตัวแทนของมอนเตสซอรี (Montessori) และการเปรียบดนตรีดัง ภาษาแม่ของซูซูกิ (Suzuki) ซึ่งจะเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติ ประหนึ่งภาษาแม่ที่ผู้เรียนใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน (สิขณันต์เศก ย่านเดิม, 2558 : 21) แต่ถึงอย่างไรมีวิธีการสอนโดยทั่วไปที่เห็นจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ดนตรีอยู่ไม่น้อย คือ การเรียนการสอนตามแนวความคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ทางการปฏิบัติดนตรีได้

บทความนี้มุ่งอธิบายแนวความคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติสำหรับใช้ในการ จัดการเรียนรู้การบรรเลงดนตรี เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้สอนและผู้เรียนดนตรี ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีจำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติถึงจะสามารถ ทำความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ โดยจะนำเสนอเกี่ยวกับแนวความคิดการสอน การบรรเลง ดนตรี การบูรณาการแนวความคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติกับการสอนการบรรเลงดนตรี และการนำเสนอแนวคิดใหม่ที่ได้จากการต่อยอดและพัฒนาขึ้นใหม่ ดังจะกล่าวต่อไป

แนวความคิดสอน

การเรียนรู้ที่หลากหลายจากความรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดกระบวนการเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์แห่งการเรียนรู้มีหลากหลาย ด้วยกระบวนการที่หลากหลายผ่าน ระยะเวลาที่ยาวนาน ผ่านการนำไปใช้และปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ กระบวนการเหล่านั้นได้ตกผลึกเป็นแนวความคิดสอนในรูปแบบต่าง ๆ ดังในปัจจุบัน

ในการแบ่งประเภทของแนวความคิดจัดการเรียนรู้สามารถจำแนกได้หลายมิติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนักคิดแต่ละท่านว่าได้แบ่งกรอบหรือให้คำจำกัดความของกรอบการ แบ่งแนวคิดต่าง ๆ ไว่กว้างแคบหรือลึกตื้นเพียงใด ในที่นี้ผู้เขียนได้ยกเอาการแบ่ง กรอบแนวคิดตามรูปแบบของ ทิศนา ขัมมณี (2560 : 6 – 7) ซึ่งได้แบ่งแนวความคิด จัดการเรียนรู้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลไว้ 5 รูปแบบ ได้แก่

1. การเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านพุทธิพิสัย

เน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้และพัฒนาทักษะทางปัญญา ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 6 ชั้นจากง่ายไปยากตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นความเข้าใจของผู้เรียนในความรู้ที่ประกอบด้วย ขั้นความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินค่า (Evaluating) และการคิดสร้างสรรค์ (Creating) (University of Nebraska, 2015)

2. การเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านจิตพิสัย

เน้นการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องมารยาททางสังคมในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การใช้อารมณ์ความรู้สึก การชื่นชม การเห็นคุณค่าในตน ผู้อื่น และสิ่งต่าง ๆ ความกระตือรือร้น แรงบันดาลใจ และทัศนคติที่ดี ซึ่งในประเด็นนี้สามารถแบ่งได้เป็น 5 ชั้น ได้แก่ ขั้นรับปรากฏการณ์ (Receiving Phenomena) ตอบสนองปรากฏการณ์ (Responding to Phenomena) ประเมินค่า (Valuing) การจัดระเบียบ (Organization) และการนำมาเป็นแบบอย่างในตน (Characterization) (University of Nebraska, 2015)

3. การเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านทักษะพิสัย

เน้นให้ผู้เรียนสามารถกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ คล่องแคล่ว ชำนาญ และทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลของการมีทักษะที่ดีจะยังผลให้งานที่ต้องอาศัยทักษะนั้นสามารถสำเร็จลงได้ด้วยดี โดยทักษะสามารถเกิดขึ้นได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเรียนรู้ ขั้นปฏิบัติเอง และขั้นหาความชำนาญ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553 : 67)

4. การเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการ

เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการของการได้มาซึ่งความรู้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการทางปัญญา อาทิ กระบวนการการสืบสอบแสวงหาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดเชิงอุปนัย รวมถึงวิธีการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน (ทศนา เขมมณี, 2560 : 40)

5. การเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ

เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการพัฒนาอย่างรอบด้าน จากการบูรณาการรูปแบบหรือแนวคิดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งจากการวิธีการที่เน้นเนื้อหาสาระ ทักษะ จิตพิสัย และกระบวนการ ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมอยู่ไม่น้อย (ทิตนา เขมมณี, 2560 : 50)

จากการแบ่งรูปแบบของแนวคิดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ประเภะนั้น เห็นได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้และเป้าประสงค์ของการเรียนรู้ของแต่ละแนวคิดมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด การนำไปใช้จึงขึ้นอยู่กับรูปแบบขององค์ความรู้ที่ผู้สอนต้องการถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ซึ่งในหมวดของวิชาดนตรีที่ต้องอาศัยการปฏิบัติจึงเห็นควรศึกษาแนวคิดการสอนที่เน้นการพัฒนาทางด้านทักษะพิสัยเป็นพิเศษ ด้วยที่แนวคิดดังกล่าวจะเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้เกิดความคล่องแคล่ว ชำนาญ ในทักษะที่ต้องการให้เกิดนั้นได้

การบรรเลงดนตรี

การบรรเลงดนตรีเป็นการปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันทั้งในลักษณะที่พร้อมกันหรือคนละห้วงเวลากัน ซึ่งผู้ที่สามารถบรรเลงดนตรีได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการเล่นเครื่องดนตรีชิ้นนั้น จึงทำให้การบรรเลงดนตรีเกิดความไพเราะได้ ดังที่ ญรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2561 : 9) กล่าวว่า ผู้ที่บรรเลงดนตรีจนสามารถแสดงดนตรีได้จะต้องมีฝีมือในการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้นอย่างดีเยี่ยม บางส่วนอาจมีพรสวรรค์ทางดนตรีอยู่แต่เดิม ทว่าทุกคนต้องมีความมุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อมเพื่อให้มีความคล่องแคล่ว และมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ฉะนั้น ผู้ที่จะสามารถบรรเลงดนตรีได้จึงต้องอาศัยผู้สอนที่มีความรู้และมีวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะบุคคล จึงจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้บรรเลงดนตรีที่ดีได้

การบรรเลงดนตรีแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะอย่างกว้าง (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, ม.ป.ป.) ได้แก่

1. การบรรเลงเดี่ยว

ลักษณะสำคัญของการบรรเลงเดี่ยว คือ การบรรเลงเครื่องดนตรีคนเดียว หรืออาจบรรเลงมากกว่า 1 คน แต่มีผู้บรรเลงที่เป็นตัวหลัก 1 คน และผู้บรรเลงท่านอื่นจะบรรเลงประกอบจังหวะหรือแสดงยืนพื้นเพื่อให้บทเพลงมีความสมบูรณ์เท่านั้น หากแต่ไม่มีการแสดงที่สะดุดสายตาผู้ชม ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะเป็นหน้าที่ของผู้บรรเลงเดี่ยว ที่ต้องแสดงทักษะ ฝีมือ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในเครื่องดนตรีชิ้นนั้น

2. การบรรเลงรวมวง

ลักษณะสำคัญของการบรรเลงรวมวง คือ การบรรเลงด้วยนักดนตรีหลายคน แต่ละคนบรรเลงเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันหรือเหมือนกันแล้วแต่กรณีและรูปแบบของวงที่บรรเลง โดยการบรรเลงรวมวงในบทเพลงหนึ่งจะต้องยึดถือจังหวะที่พร้อมเพรียงกัน ไม่ว่าจะเป็นจังหวะที่ช้าหรือเร็ว และการบรรเลงเพลงใด ๆ ที่สอดคล้องอารมณ์ความรู้สึกของนักประพันธ์ไว้มาก บทเพลงนั้นมักมีทำนองที่ไพเราะ สวยงาม ซึ่งต้องอาศัยความดัง – เบา ของการบรรเลงร่วมด้วย ผู้บรรเลงในวงทุกคนจึงต้องจัดการกับเสียงของเครื่องดนตรีที่ตนบรรเลง หากแต่ความเบาหรือดังจะมีมากน้อยเพียงใดผู้บรรเลงทุกคนต้องมีสมาธิในการฟังระดับเสียงของวงหรือสังเกตว่าผู้บรรเลงคนอื่น ๆ ได้เล่นเบาลงเท่าใดหรือดังขึ้นเท่าใด ดังนั้นประเด็นสำคัญของการบรรเลงรวมวงและเป็นสิ่งที่นักดนตรีทุกคนต้องตระหนักคือ ความสามัคคีและไหวพริบในการสังเกตเพื่อนร่วมวง

การบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงรวมวงล้วนต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะการบรรเลงของผู้บรรเลงเครื่องดนตรีนั้น ซึ่งการฝึกฝนจำเป็นต้องอาศัยหลักการหรือแนวความคิดการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการปฏิบัติ และนอกจากทฤษฎีการสอนดนตรีของนักดนตรีศึกษาท่านต่าง ๆ แล้ว ยังมีแนวความคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ หากแต่ต้องปรับประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนทักษะทางดนตรีอีกครั้งหนึ่ง

โดยการบรรเลงดนตรีสามารถกระทำได้ในพื้นที่ที่แตกต่างกันตามแต่ความเหมาะสมของคนตานั้น ๆ ตามที่ สธน วจนตระกุล (2559 : 16) ได้แบ่งประเภทของการจัดบรรเลงหรือแสดงดนตรีไว้ดังนี้

1. บรรเลงในห้องโถงหรือหอประชุม (Concert Hall)

เป็นการจัดการแสดงดนตรีที่มีขนาดใหญ่ มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนที่สนใจได้รับรู้ ซึ่งในกรณีนี้โดยส่วนใหญ่จะมีการเก็บค่าเข้าชม

2. บรรเลงในห้อง (Concert House)

เป็นการจัดการบรรเลงดนตรีที่มีขนาดเล็ก อาจมีการประชาสัมพันธ์หรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากประชาสัมพันธ์ก็จะเชิญชวนเพียงบุคคลในกลุ่มเล็กเท่านั้น โดยแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

2.1 จัดภายในบ้าน มักจัดเพื่อสังสรรค์กับคนในครอบครัว หรือพรรคพวกเดียวกันเท่านั้น จึงไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นทราบ

2.2 สถาบันเป็นผู้จัด เป็นการจัดแสดงดนตรีโดยสถาบันสอนดนตรี หรืออาจเป็นสถาบันอื่น ซึ่งไม่มีการขายบัตรเข้าชม แต่ในการจัดแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายที่ต่างกันไป อาทิ จัดเพื่อเป็นการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีของผู้ที่เรียนดนตรีกับทางสถาบันดนตรีครบตามกำหนดเวลา หรืออาจจัดเพื่อระดมทุนเพื่อนำเงินไปใช้ในการกิจกรรมทางสังคม

ดังนั้น การแสดงดนตรีจึงต้องใช้ผู้บรรเลงดนตรีที่ต้องผ่านการฝึกฝนจากผู้สอนที่รอบรู้และเข้าใจในดนตรีและการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรี จึงเห็นได้ว่า กระบวนการวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสำเร็จตามเป้าประสงค์การเรียนรู้จึงเป็นประเด็นสำคัญ ในที่นี้ ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการสอนการบรรเลงดนตรี ซึ่งควรมีการนำวิธีการที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อดนตรีเป็นเรื่องของการปฏิบัติ การนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรก โดยจะกล่าวถึงในประเด็นถัดไป

การบูรณาการแนวคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติกับการสอนการบรรเลงดนตรี

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ทางดนตรีเห็นควรเป็นแนวคิดที่เน้นด้านการปฏิบัติเป็นหลัก ด้วยที่ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะ โดยแนวคิดเหล่านี้นั้นจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ฝึกซ้อม การลงมือทำอย่างสม่ำเสมอ (ฤดีมน ศรีสุพรรณ, 2559 : 35 - 36) ซึ่งแนวคิดในกลุ่มที่กล่าวมามีดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) (ทศนา แหมมณี, 2563 : 245 - 256)

แนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน เน้นพัฒนาทักษะที่มีความเกี่ยวข้องกับร่างกายของผู้เรียน โดยการฝึกทักษะจำเป็นต้องใช้กล้ามเนื้อหลายส่วน จึงจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติให้เกิดความถูกต้องคงทน แม่นยำ และชำนาญในการกระทำ นอกจากนี้ แนวคิดของซิมป์สันยังมีส่วนช่วยให้เกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ความมานะพยายาม ตลอดจนความอดทนต่อกระบวนการฝึกฝนเพื่อให้ได้มาซึ่ง ฝึกของทักษะนั้น โดยกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้มี 7 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Perception) ผู้เรียนจะได้รับการป้อนข้อมูลเพื่อให้ทราบ ว่าตนเองจะทำอะไร ซึ่งเมื่อทราบอย่างนั้นแล้วจึงต้องตั้งใจและสังเกตทักษะที่เกิดขึ้นนั้น

ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม (Set) ผู้เรียนจะต้องเตรียมร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ให้พร้อมต่อการฝึกทักษะ

ขั้นที่ 3 การสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided Response) ผู้เรียน ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ โดยการเลียนแบบพฤติกรรมเป้าหมายด้วยการลองฝึก ลองถูก เมื่อปฏิบัติทักษะนั้นซ้ำ ๆ จะทำให้ผู้ฝึกสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 การให้ลงมือทำจนกระทั่งทำได้เอง (Mechanism) ในขั้นนี้จะช่วยให้ ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมาย ทั้งยังเกิดความเชื่อมั่นในทักษะ

ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (Complex Overt Response) ผู้เรียน ได้ปฏิบัติทักษะเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์แบบ ในทุกกระบวนการ

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและประยุกต์ (Adaptation) ผู้เรียนและผู้สอนสังเกต ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วจึงปรับแก้ให้ถูกต้อง

ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม (Origination) ผู้เรียนนำทักษะดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายจะมีส่วนช่วยสร้างความคิดรูปแบบใหม่ขึ้น

ในการจัดการเรียนรู้การบรรเลงดนตรีตามแนวคิดการพัฒนาทักษะของซิมพ์ซัน เห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติของตัวผู้เรียนเป็นอย่างมาก กระนั้นแล้วครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ในด้านดนตรีอย่างเฉพาะทางเช่นเดียวกัน ในที่นี้ยกการสอนการบรรเลงปี่ได้ซึ่งเป็นปี่ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโนราและหนังตะลุงเป็นตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Perception) ผู้สอนปี่ได้บอกกล่าวกับผู้เรียนว่าจะต้องเรียนรู้สิ่งใดบ้าง จากนั้นจึงสาธิตสิ่งเหล่านั้นให้ผู้เรียนดู และผู้เรียนสังเกตว่าผู้สอนปฏิบัติอย่างไร หรืออาจให้ผู้เรียนได้ชมการปฏิบัติปี่ได้ในวงดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงในที่แสดงจริง เพื่อให้เกิดแรงขับในการฝึกอีกทางหนึ่ง

ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม (Set) ผู้สอนปี่ได้เตรียมความพร้อมก่อนการฝึกการบรรเลงปี่ได้ โดยต้องมีการไหว้ครูเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวผู้เรียนและผู้สอน ทั้งยังช่วยให้เกิดความสบายใจและถูกต้องตามหลักความเชื่อของดนตรีพื้นบ้าน จึงเป็นที่เสริมแรงใจในการเรียนรู้และมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้กับครูกำนั่น

ขั้นที่ 3 การสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided Response) ผู้เรียนปี่ได้เริ่มฝึกการจับปี่ การทดลองเป่าเสียงต่าง ๆ โดยการฝึกครั้งนี้เป็นการฝึกจากการเลียนแบบผู้สอน

ขั้นที่ 4 การให้ลงมือทำจนกระทั่งทำได้เอง (Mechanism) ผู้เรียนปี่ได้จดจำและเรียนรู้จากความผิดพลาดที่ได้ลองผิดลองถูกในการเลียนแบบผู้สอนจากขั้นที่ 4 จนกระทั่งรู้และเข้าใจวิธีการปฏิบัติเสียงนั้น ๆ และสามารถเป่าได้เองโดยไม่ต้องให้ผู้สอนเป่าให้ดูเป็นตัวอย่าง

ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (Complex Overt Response) ผู้เรียนปี่ได้ฝึกฝนการไล่เสียงโน้ตแต่ละเสียงให้เกิดความชำนาญ แม่นยำ และคล่องแคล่วสามารถเป่าสลับโน้ตโดยไม่เรียงตามลำดับเสียงได้ ขั้นนี้อาจให้ผู้สอนสร้างโจทย์ว่าเป่าเสียงใดในระดับเสียงใด (Octave)

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและประยุกต์ (Adaptation) ผู้สอนปีได้สังเกตและให้คำแนะนำในการปรับแก้ในจุดที่ผิดพลาด และเริ่มฝึกการบรรเลงเพลงอย่างง่าย เมื่อผู้เรียนเป่าได้แล้วผู้สอนจะต้องให้คำชี้แนะ ปรับแก้ข้อผิดพลาดจนผู้เรียนสามารถบรรเลงเพลงนั้นได้อย่างสมบูรณ์ แล้วจึงต่อเพลงอื่นๆ ต่อไป

ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม (Origination) ผู้เรียนปีได้เริ่มนำทักษะการบรรเลงปีเตอร์ได้ฝึกฝนมาไปบรรเลงร่วมกับวงดนตรีโนราห์หรือหนังตะลุงเพื่อให้ได้เรียนรู้การบรรเลงจากสถานการณ์จริง เมื่อเกิดข้อผิดพลาดก็สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ด้วยตนเอง

2. แนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave) และแฮร์โรว์ (Harrow)

(ทศนา แหมมณี, 2563 : 245 – 246 ; ทศนา แหมมณี, 2560 : 37 - 38)

แนวความคิดการสอนทักษะของเดฟและแฮร์โรว์มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยต่างมุ่งเน้นการแสดงออกอย่างถูกต้อง มีความชำนาญในทักษะ และเป็นธรรมชาติ โดยกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้แบ่งเป็น 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ (Imitation) ผู้เรียนจะได้สังเกตทักษะที่ต้องการกระทำหรือเป็นทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเองอย่างคร่าวๆ

ขั้นที่ 2 การลงมือทำตามคำสั่ง (Manipulation) ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติทักษะนั้นโดยไม่มีแบบอย่างให้ดู กล่าวคือ ผู้สอนเป็นผู้ให้คำสั่งแล้วผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้นั้น หรือหากไม่มีผู้สอนอาจใช้คำสั่งจากคู่มือได้เช่นกัน

ขั้นที่ 3 การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (Precision) ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนทักษะนั้นๆ ให้เกิดความถูกต้องโดยปราศจากตัวแบบและคำสั่งต่างๆ เมื่อผู้เรียนฝึกฝนได้ทักษะที่ถูกต้องแล้ว การฝึกฝนต่อจะทำให้เกิดความแม่นยำในทักษะนั้นยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 การแสดงออก (Articulation) ผู้เรียนจะได้นำทักษะที่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำแล้วไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะมีความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่รู้สึกว่าจะต้องใช้ความพยายามในการปฏิบัติ สามารถปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติและเป็นธรรมชาติ

ในการจัดการเรียนรู้การบรรเลงดนตรีตามแนวคิดของเดฟและแฮร์โรว์ จะเห็นว่ามีคล้ายคลึงกับแนวคิดของซิมพ์สัน หากแต่ได้บางกระบวนการหรือได้ควมรวมกระบวนการบางอย่างเสีย กระนั้น ตามแนวคิดของเดฟจะไม่มีขั้นตอนของการเตรียมก่อนการเรียนรู้ จึงทำให้เหลือขั้นตอนการเรียนรู้เพียง 5 ขั้นตอน ในประเด็นนี้ ผู้เขียนจึงนำกระบวนการการเรียนรู้การสอบรรเลงเปียโนเป็นตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ (Imitation) ผู้สอนบรรเลงเปียโนในบทเพลงที่ต้องการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนดู จากนั้นผู้เรียนจึงปฏิบัติโดยการเลียนแบบการบรรเลงนั้นตามที่ตนสังเกตได้จากผู้สอนอย่างคร่าว ๆ ในประเด็นนี้สังเกตได้ว่าแนวคิดการเรียนรู้ที่เป็นสากลซึ่งไม่ได้ลงลึกในทางดนตรีเป็นการเฉพาะ จะไม่มีการกล่าวถึงในเชิงสัญลักษณ์ ในที่นี้คือตัวโน้ต ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนบรรเลงดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีสากล การได้เห็นและปฏิบัติตามตัวโน้ตจะทำให้ง่ายต่อการฝึกปฏิบัติ ดังนั้น ในการนำมาปรับประยุกต์กับการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีจึงควรนำเรื่องของโน้ตเข้ามาประกอบด้วย อาทิ ให้ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงบทเพลงจากผู้สอนโดยการดูโน้ตประกอบในรอบที่ 1 และดูนิ้วมือหรืออารมณ์เพลงของผู้สอนในรอบถัดไป เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การลงมือทำตามคำสั่ง (Manipulation) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะเริ่มเรียนรู้ที่จะปฏิบัติบทเพลงนั้นได้ด้วยตัวเอง ผู้สอนจึงมีหน้าที่ควบคุมดูแลการฝึกทักษะการบรรเลง โดยการให้โจทย์ว่าให้ทำสิ่งใด และผู้เรียนจึงทำตามโดยไม่ปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง

ขั้นที่ 3 การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (Precision) เมื่อผู้เรียนฝึกปฏิบัติเปียโนตามคำสั่งได้แล้ว จึงนำสิ่งที่ได้ฝึกในตอนต่าง ๆ มาบรรเลงรวมกันให้เกิดความและถูกต้อง ซึ่งหากมีข้อผิดพลาดในการฝึกซ้อมหรือติดขัดในขั้นใด ผู้เรียนจะต้องฝึกในส่วนนั้นให้ได้ตามที่ได้ฝึกฝนมาจากขั้นก่อนหน้า

ขั้นที่ 4 การแสดงออก (Articulation) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องฝึกการนำบทเพลงดังกล่าวปรับประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่แตกต่าง หรือมีการทดลองในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น เช่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบของแนวเพลง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความหลากหลายของดนตรีจากวัตถุดิบเดิมที่ตนมีอยู่

ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เมื่อผู้เรียนได้ผ่านการฝึกทักษะการบรรเลงเปียโนในบทเพลงนั้นๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ในขั้นนี้จะชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนจะมีความคล่องตัวและมีอิสระในการบรรเลง บรรเลงได้ในสถานการณ์ที่หลากหลายโดยไม่มีความรู้สึกว่ากำลังฝึกขณะบรรเลง ทั้งนี้ เป็นเพราะความเข้าใจในบทเพลง แนวเพลง เทคนิค และองค์ประกอบต่างๆ ของดนตรี

3. แนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies) (ทิตนา แชมมณี, 2560 : 39 - 40)

แนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะจากกระบวนการย่อยแล้วจึงเชื่อมโยงทักษะเป็นทักษะใหญ่ ซึ่งเห็นว่าวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น กระบวนการเรียนการสอนของแนวคิดนี้มี 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 สาธิตทักษะหรือการกระทำ ผู้เรียนจะได้รับชมการสาธิตทักษะที่ต้องการให้เกิดตั้งแต่ต้นจนจบ ก่อนสาธิตผู้สอนจะต้องอธิบายและชี้ให้ผู้เรียนสังเกตในจุดสำคัญต่างของทักษะ

ขั้นที่ 2 สาธิตและให้ปฏิบัติทักษะย่อย ผู้สอนอธิบายและจำแนกทักษะใหญ่ออกเป็นส่วนๆ หรือให้เป็นทักษะย่อย แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะแต่ละส่วนอย่างเป็นขั้นตอน

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เป็นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติย่อยโดยไม่มีแบบอย่างให้ดู ซึ่งผู้สอนควรสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิด สังเกตว่าจุดใดที่ยังบกพร่องหรือไม่ถูกต้อง ผู้สอนควรให้คำแนะนำ

ขั้นที่ 4 การให้เทคนิค เมื่อผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยได้ถูกต้องและครบตามกระบวนการแล้ว ผู้สอนจึงควรให้คำชี้แนะเพื่อเสริมทักษะนั้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การเชื่อมโยงสู่ทักษะใหญ่ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยได้อย่างชำนาญแล้ว จึงรวมทักษะย่อยเป็นทักษะใหญ่ เริ่มปฏิบัติตั้งแต่แรกจนกระทั่งจบ และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ

ในการจัดการเรียนรู้การบรรเลงดนตรีตามแนวทางการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส มีรายละเอียดที่แตกต่างจากแนวคิดของซิมพ์สัน เดฟ และแฮร์ริว ด้วยที่เดวิส จะมุ่งเน้นไปที่ตัวของทักษะอย่างเข้มข้น ไม่ได้ให้ความสำคัญของบริบทเช่นนักคิด ท่านอื่น ในประเด็นนี้จึงนำการเรียนการสอนบรรเลงกลองยาวเป็นแบบ

ขั้นที่ 1 สาธิตทักษะหรือการกระทำ ผู้สอนชี้แนะและบอกกล่าวถึงรูปแบบ การปฏิบัติให้ผู้เรียนทราบ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตขณะรับชมการสาธิต เมื่อผู้สอนชี้แจงในขั้นต้นเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มสาธิตการบรรเลงตั้งแต่แรกกระทั้งจบ ในขณะที่ผู้สอนกำลังบรรเลงท่อนต่าง ๆ ผู้สอนควรชี้ให้เห็นจุดที่ควรสังเกตเป็นพิเศษ อาทิ การเปลี่ยนจังหวะ การเน้นเสียง การนับจังหวะ การใช้มือ การขึ้นและลงเพลง และอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 สาธิตและให้ปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนเริ่มฝึกปฏิบัติ โดยผู้สอน จะจำแนกการบรรเลงออกเป็นส่วน ๆ อธิบายว่าการบรรเลงจังหวะของแต่ละส่วน เป็นอย่างไร เพื่อให้เห็นโครงสร้างการบรรเลง โดยแบ่งตั้งแต่ส่วนหัว ให้ 3 ลา บรรเลงท่อนแรก เปลี่ยนจังหวะ บรรเลงจังหวะที่ 1 เปลี่ยนจังหวะ บรรเลงจังหวะที่ 2 เปลี่ยนจังหวะ บรรเลงจังหวะที่ 3 เปลี่ยนจังหวะ บรรเลงส่วนท้าย จากนั้นผู้สอน จึงบรรเลงให้ผู้เรียนดูและผู้เรียนเลียนแบบรูปแบบการบรรเลงนั้นไปที่ละส่วน

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนเริ่มบรรเลงด้วยตนเองโดยไม่มี ผู้สอนสาธิต ซึ่งผู้เรียนจะต้องปฏิบัติทักษะย่อยต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นกระทั้งจบ เรียงไป ทีละทักษะ ทั้งนี้ ผู้สอนต้องคอยสังเกตการณ์และให้คำแนะนำปรับแก้การตี อยู่โดยตลอด เพื่อให้ทักษะย่อยนั้นมีความสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 การให้เทคนิค ภายหลังการฝึกบรรเลงจังหวะได้ครบถ้วน ผู้สอน จึงควรแนะนำเทคนิคที่ทำให้การบรรเลงกลองยาวมีสีสันมากขึ้น อาจเป็นการตี ขัดจังหวะ การใช้ลิลาตอก เข้า และขาประกอบการตี การร่วส่งจังหวะ อารมณ์การ บรรเลง และอื่น ๆ ซึ่งทำให้การตีกลองยาวมีความสมบูรณ์และไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การเชื่อมโยงสู่ทักษะใหญ่ ผู้สอนให้ผู้เรียนบรรเลงรวมทักษะย่อย เข้าด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่การให้ 3 ลา การบรรเลงจังหวะเพลง และการลงจบบทเพลง เมื่อปฏิบัติได้แล้วผู้สอนจึงควรชี้แนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข และฝึกซ้อมทักษะใหญ่ อีกหลายครั้ง เพื่อให้เกิดความถูกต้องและบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติ

แนวความคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติทั้ง 3 รูปแบบ ล้วนแต่มีเป้าประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และเป็นธรรมชาติ ในส่วนของกระบวนการจะสังเกตได้ว่ามีความแตกต่างกันในรายละเอียด แต่จะพบว่ามีการบวนการหลัก 4 ขั้น คือ เตรียมความพร้อม ปฏิบัติ ปรับปรุง/แก้ไข/ประยุกต์ และปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ ซึ่งในการยกตัวอย่างนั้นเป็นเพียงตัวอย่างของวิธีการนำไปปรับใช้กับการสอนบรรเลงดนตรีอย่างคร่าว ๆ เท่านั้น ไม่จำกัดว่าวิธีการนั้นต้องใช้กับเครื่องดนตรีใด หรือวิธีการนั้นเหมาะสำหรับการเรียนรู้การบรรเลงดนตรีประเภทใด หากแต่แนวคิดนั้นจะเหมาะสมกับดนตรีใดก็ขึ้นอยู่กับผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ (Steiner, 1988)

แนวความคิดสอนทักษะการบรรเลงดนตรี 8Ps

จากแนวความคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติ เห็นได้ว่ามีหลายประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกัน เมื่อสรุปแล้วทำให้เห็น 4 ขั้นตอนหลักดังที่กล่าวมาแล้ว คือ (1) เตรียมความพร้อม (2) ปฏิบัติ (3) ปรับปรุง/แก้ไข/ประยุกต์ และ (4) ปฏิบัติอย่างถูกต้อง และเป็นธรรมชาติ และหากมองในบริบทของการสอนการบรรเลงดนตรี จะพบว่า มีข้อสังเกตที่อาจยังขาดไปในบางประเด็น คือ (1) การเรียนรู้เชิงสัญลักษณ์หรือเรียนรู้ระยะแรกเริ่ม โดยผู้เรียนดนตรีจะต้องมีความเข้าใจในเชิงสัญลักษณ์ร่วมกับการบรรเลงดนตรี และสามารถอ่านเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามลักษณะของบทเพลงได้อย่างถูกต้อง (2) การปฏิบัติร่วมกัน เป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ทางดนตรี ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลักษณะเสียงของเครื่องดนตรีต่าง ๆ การสร้างความสมดุล รวมถึงบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในการบรรเลงบทเพลงหนึ่งร่วมกัน (3) ความก้าวหน้า มีลักษณะเป็นการต่อยอดโดยเบื้องต้น ซึ่งผู้เรียนจะนำความรู้จากที่ได้เรียนไปปรับประยุกต์กับสถานการณ์ใหม่ และ (4) การสร้างตัวตน เป็นขั้นที่ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสามารถนำแนวคิดทางดนตรีที่ได้จากการสังสมประสบการณ์ออกมาใช้ในเชิงปฏิบัติได้ ซึ่งทั้ง 4 ขั้นที่เพิ่มเติมขึ้นนี้ เป็นส่วนที่ส่งเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ของการเรียนรู้ทางดนตรีตั้งแต่ขั้นต้นกระทั่งสามารถสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยเบื้องต้นได้ ด้วยเหตุ

ดังกล่าว ผู้เขียนจึงได้สังเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาเป็น “แนวคิดการสอนทักษะการบรรเลงดนตรี 8Ps”

ขั้นที่ 1 Preparation ขั้นเตรียมความพร้อม

ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่อาศัยความร่วมมือของทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพื่อเตรียมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการเตรียมพร้อมที่ดีจะนำมาซึ่งความสำเร็จของเป้าหมายนั้น ในขั้นนี้ผู้เรียนและผู้สอนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมหลายอย่างร่วมกัน กล่าวคือ 1) การสนทนาเพื่อตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะต้องสอบถามให้แน่ชัดว่าผู้เรียนต้องการเรียนรู้สิ่งใด เพื่ออะไร จากนั้นจึงตั้งเป้าหมายและวางแผนว่าควรมีทักษะอะไรเป็นองค์ประกอบสำหรับการฝึกการบรรเลงนั้นบ้าง ทั้งนี้ผู้สอนต้องทราบบว่าผู้เรียนมีทักษะการบรรเลงมาก่อนหรือไม่ หรือมีมากน้อยเพียงใด 2) การรับชมหรือรับฟังทักษะที่ต้องการจากผู้สอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนต้องการทักษะอย่างนั้นจริงหรือไม่ และต้องการในระดับความยากง่ายเพียงใด 3) การฝากตัวเป็นศิษย์และการไหว้ครู ซึ่งจะมีเฉพาะบางธรรมเนียมดนตรีเท่านั้น โดยเฉพาะในการเรียนรู้การบรรเลงดนตรีไทยภาคกลางและดนตรีพื้นบ้าน โดยเป็นการเคารพและรำลึกถึงครูอาจารย์ดนตรีที่ได้สร้างคุณูปการให้กับวงการดนตรี และยังคงสืบทอดให้กับผู้สอนในปัจจุบัน จนกระทั่งมีผู้เรียนที่สนใจจะสืบทอดศาสตร์การบรรเลงนั้นต่อไป 4) การอบรมจิตใจเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเปิดประตูการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการพูดคุยเชิงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้สึกระหายในการเรียนรู้ และอยากพัฒนาฝีมือตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นที่ 2 Primary ขั้นเรียนรู้แรกเริ่ม

ขั้นเรียนรู้แรกเริ่ม เป็นการเรียนรู้เพื่อเตรียมสำหรับการบรรเลง แต่จะแตกต่างกับขั้นเตรียมความพร้อม ด้วยที่ขั้นเตรียมความพร้อมเป็นส่วนที่เกิดขึ้นก่อนการเรียนรู้ แต่ขั้นเรียนรู้แรกเริ่มจะเป็นขั้นแรกของการเรียนรู้ หากแต่เป็นการปูพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ขั้นต้นที่จะทำให้สามารถปฏิบัติการบรรเลงทักษะดนตรีได้ตามเป้าประสงค์ ทั้งยังเป็นส่วนเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกการบรรเลงบทเพลงหรือทักษะต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ในที่นี้จึงเป็นการเรียนรู้ในเชิงสัญลักษณ์ขั้นต้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเสียงและตัวโน้ต ซึ่งต้อง

ทำความเข้าใจอย่างสังเขปว่าสัญลักษณ์ลักษณะใดแทนโน้ตตัวใด และมีเครื่องหมายใดบ้างที่กำหนดค่าความเร็ว ค่าน้ำหนักของเสียง รวมถึงสัญลักษณ์ลักษณะใดที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับเครื่องดนตรีเพื่อช่วยให้ง่ายต่อการบรรเลง เช่น สัญลักษณ์การสีเข้า – ออกของไวโอลิน สัญลักษณ์การเหยียบแปดเดิล (Paddle) ของเปียโน กระทั่งสัญลักษณ์เกี่ยวกับการย่น ซ้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ ในขั้นเรียนรู้แรกเริ่ม ผู้เรียนจะได้รับการฝึกปฏิบัติทักษะที่เป็นบริบทของการบรรเลง กล่าวคือ การนั่ง การวางมือ การใช้มือ การวางเครื่องดนตรี และอื่นๆ ตามแต่ลักษณะเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

ขั้นที่ 3 Practice ขั้นปฏิบัติ

ขั้นปฏิบัติ ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการเล่นเครื่องดนตรีตามที่ได้วางแผนไว้ในขั้นต้น โดยในระยะแรกผู้สอนจะสาธิตทักษะอย่างช้าๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสังเกตและปฏิบัติตามได้ทัน ซึ่งก่อนการปฏิบัติทักษะนั้น จะต้องได้รับการแยกองค์ประกอบทักษะใหญ่แล้ว โดยแยกได้ว่าทักษะย่อยใดควรเริ่มปฏิบัติก่อน และทักษะใดควรปฏิบัติในภายหลัง ซึ่งทักษะที่จะปฏิบัติก่อนต้องง่ายกว่าและมีลักษณะเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะนั้นไปต่อยอดในทักษะย่อยต่อไปได้ ในขั้นนี้ผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำและแก้ไขข้อผิดพลาดในขณะที่ฝึกการเล่น และเพื่อให้สะดวกและเข้าใจได้ในแบบเดียวกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนควรใช้โน้ตประกอบขณะสอน ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะจดจำจากการฝึกทักษะกับเครื่องดนตรีชิ้นนั้นแล้ว เมื่อผู้เรียนต้องการฝึกซ้อมในภายหลังจะสามารถใช้โน้ตเพื่อทบทวนได้ ซึ่งจะช่วยป้องกันการหลงลืม และในบางบทเพลงก็อาจมีความยาวที่ยากต่อการจดจำในระยะเวลานานขึ้น การใช้โน้ตก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างต่อเนื่อง ในขั้นนี้ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะย่อยการเล่นในหนึ่งทักษะได้ตามสมควรแล้ว ผู้สอนก็จะให้ผู้เรียนฝึกทักษะย่อยอื่นต่อไป กระบวนการในขั้นนี้จึงมีลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้สอนสาธิต 2) ผู้เรียนสังเกต 3) ผู้เรียนฝึกบรรเลงทักษะย่อย 4) ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ 5) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้สอน 6) ผู้สอนและผู้เรียนดำเนินการฝึกทักษะย่อยถัดไป ทั้งนี้ กระบวนการของการฝึกทักษะย่อยอื่นจะมีกระบวนการในลักษณะเดียวกัน

ขั้นที่ 4 Practical ขั้นปรับประยุกต์

ขั้นปรับประยุกต์ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้นำผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการฝึกปฏิบัติตามขั้นที่ 3 มาฝึกด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้สอนเป็นตัวแบบสาธิต ผู้เรียนในขั้นนี้จึงต้องจดจำเนื้อหา วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ฝึกมาแล้วให้ได้ในส่วนของผู้สอนจะมีบทบาทที่ลดน้อยลง โดยคอยควบคุมดูแลแต่ไม่อยู่ในทุกช่วงเวลาการฝึกของผู้เรียน และผู้สอนต้องให้อิสระกับผู้เรียน ควรบอกกล่าวให้ฝึกซ้อมในทักษะหรือท่อนเพลงที่ยากขึ้นให้ได้ โดยการทำให้ช้าให้บ่อยจนกระทั่งเกิดความเคยชิน และสามารถทำได้คล่องแคล่วขึ้น เพราะมีฉะนั้นผู้เรียนจะคิดว่าท่อนเพลงที่ต้องบรรเลงนั้นยากเกินไป ตนเองไม่สามารถทำได้ จึงฝึกซ้อมเพียงผ่านๆ ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนนั้น และจะฝึกซ้อมเพียงท่อนที่ง่ายกว่าหรือไม่ก็ฝึกซ้อมเพียงท่อนเพลงที่ชื่นชอบเท่านั้น บทบาทของผู้สอนจึงมีลักษณะของการเป็นโค้ช (Coach) ที่คอยให้คำแนะนำเพื่อชี้แนะแนวทาง ทั้งให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับการฝึกทักษะเท่านั้น โดยไม่ได้ลงมือกระทำหรือสอนแบบทางตรงเช่นในขั้นก่อนหน้า

ขั้นที่ 5 Precise and Naturally Practice ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อยทุกทักษะได้ชำนาญแล้ว ในขั้นนี้ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะย่อยต่างๆ ให้ต่อเนื่องกัน ซึ่งจะช่วยให้มีลักษณะของบทเพลงที่เสร็จสิ้นตามกระบวนการ หากแต่บทเพลงนั้นยังไม่สมบูรณ์ เพราะดนตรีมีเรื่องของอารมณ์เพลงเป็นตัวสื่อสารทำนอง ซึ่งจะทำให้บทเพลงไพเราะน่าฟัง เข้าถึงอารมณ์ผู้ฟังได้ บทเพลงนั้นก็จะเป็เพลงที่สมบูรณ์ ขั้นนี้ผู้สอนจึงต้องให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทักษะย่อยต่างๆ รวมกันเป็นทักษะใหญ่ ฝึกซ้ำจนกว่าผู้เรียนจะบรรเลงได้คล่องตัว เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและปฏิบัติได้โดยไม่มีอาการฝืนแล้ว ผู้สอนจะต้องฝึกทักษะความละเอียดของการบรรเลง เพื่อเพิ่มอรรถรสให้กับบทเพลง อาทิ ความหนัก – เบา ความช้า – เร็ว การใช้เทคนิคพิเศษต่าง ๆ ของแต่ละเครื่องดนตรี และที่สำคัญคืออารมณ์ของบทเพลง ซึ่งอารมณ์ของบทเพลงจะเกิดขึ้นได้หากผู้เรียนสามารถรับรู้แล้วเข้าถึงสุนทริยรสของบทเพลงนั้น การที่จะทำให้เข้าถึงผู้เรียนจะต้องเข้าใจ

ก่อนว่าบทเพลงนั้นมีที่มาเป็นอย่างไร ผู้ประพันธ์คือใคร ประพันธ์ขึ้นเพราะเหตุใด มีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับใคร ที่ไหน อย่างไร เพราะอะไรถึงเกี่ยวข้องกับคนผู้นั้น ซึ่งทุกบทเพลงมักมีเรื่องเล่าอันเป็นแรงบันดาลใจของผู้ประพันธ์ที่ทำให้เกิดบทเพลงนั้น ๆ ขึ้นมา เมื่อผู้เรียนได้เข้าใจบทเพลงแล้วจะทำให้ปฏิบัติได้อย่างมีสุนทรีย์ยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งที่กล่าวถึงนี้คือความเป็นธรรมชาติของการปฏิบัติดนตรี องค์ประกอบด้วย

1) ความถูกต้อง 2) เทคนิค 3) ความคล่องตัว 4) เนื้อหา และ 5) สุนทรีย์รส

ขั้นที่ 6 Practice with Group ขั้นปฏิบัติรวม

ขั้นปฏิบัติรวม เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติรวมเป็นกลุ่ม เมื่อผู้เรียนได้ฝึกบรรเลงบทเพลงได้โดยเครื่องดนตรีเฉพาะอย่างแล้ว จึงให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการบรรเลงรวมวงกับเครื่องดนตรีอื่น อาทิ หากผู้เรียนฝึกบรรเลงกีตาร์ไฟฟ้า อาจให้ผู้เรียนฝึกบรรเลงบทเพลงนั้นร่วมกับเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบในวงสตริง หากเป็นวงดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ ถ้าผู้เรียนฝึกปี่ได้ก็อาจให้รวมวงกับเครื่องดนตรีอื่นที่มีลักษณะเป็นเครื่องห้า หากผู้เรียนฝึกบรรเลงซอด้วง อาจให้ผู้เรียนฝึกบรรเลงกับเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทย หรืออย่างน้อยที่สุด หากผู้เรียนสามารถบรรเลงบทเพลงนั้นได้อย่างสมบูรณ์จากเครื่องดนตรีที่ตนฝึกแล้ว ก็ให้ผู้สอนเป็นผู้ร่วมฝึกการปฏิบัติรวมกับผู้เรียน ซึ่งการฝึกปฏิบัติรวมวงจะมีความแตกต่างจากการฝึกปฏิบัติเดี่ยว เนื่องจากการปฏิบัติรวมวงจะประกอบด้วยเครื่องดนตรีหลายชิ้นซึ่งอาจเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกันหรือต่างประเภทกันมารวมอยู่ในวงเดียวกันและบรรเลงบทเพลงนั้น ๆ ร่วมกัน บทบาทของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะมีความแตกต่างกัน จึงทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้บทบาทของเครื่องดนตรีทั้งที่ตนเองปฏิบัติ รวมทั้งเครื่องดนตรีที่สมาชิกในวงปฏิบัติ เพื่อให้การบรรเลงบทเพลงนั้นเกิดความสมดุลของเสียงดนตรี ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะการสังเกตที่ดี สามารถแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ทั้งนี้ ผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แนะ ซึ่งควรปฏิบัติแยกเป็นทักษะย่อยหรือท่อนเพลงก่อนแล้วจึงปฏิบัติรวมเป็นทักษะใหญ่หรือการรวมวงทั้งเพลง ผู้สอนจะมีหน้าที่คอยสังเกตและปรับวง รวมทั้งอบรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดทั้งทักษะการปฏิบัติของตนเองและทักษะการปฏิบัติรวมวงได้ต่อไป

ขั้นที่ 7 Progress ขั้นก้าวหน้า

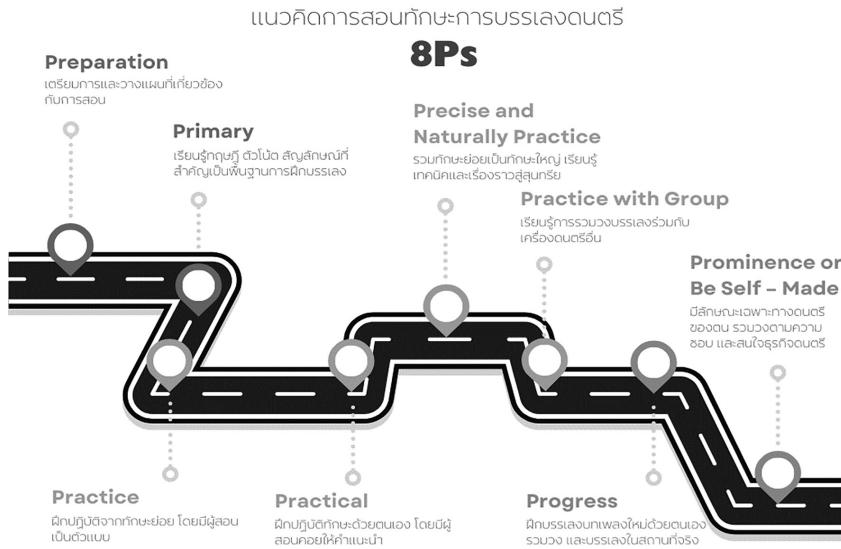
ขั้นก้าวหน้า เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติดนตรีได้อย่างคล่องแคล่ว ทั้งในส่วนของกาปฏิบัติเดี่ยวและการปฏิบัติรวมวง ซึ่งเมื่อถึงขั้นนี้ผู้เรียนจะมีอิสระในการบรรเลงดนตรีมากยิ่งขึ้น สามารถเลือกเพลงและฝึกปฏิบัติอย่างง่ายได้ด้วยตนเอง หรือฝึกปฏิบัติบทเพลงที่ยากขึ้นตามแต่ประสบการณ์และการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งยังสามารถรวมวงจากบทเพลงที่ตนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองกับเพื่อนร่วมวงได้ และให้คำแนะนำหรือปรับปรุง แก้ไขบทเพลงกับสมาชิกในวงได้ ในขั้นนี้ผู้สอนอาจมีบทบาทที่น้อยมาก ซึ่งจะเป็นเพียงการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในทักษะที่ผู้เรียนอาจมีความไม่เข้าใจ ด้วยที่ทักษะในขั้นต้นทั้งการบรรเลงเครื่องดนตรีและการอ่านโน้ตเพลงนั้น ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปแล้วและได้เพิ่มพูนขึ้นตามลำดับจากการเรียนรู้การปฏิบัติในขั้นต่างๆ ในขั้นนี้ผู้สอนควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงดนตรีต่อหน้าสาธารณชนหรือต่อหน้าเพื่อน ๆ เพื่อกระตุ้นความกล้าแสดงออกทางดนตรี และประสบการณ์ดังกล่าวยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะที่สำคัญที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในห้องเรียนหรือห้องซ้อมอีกหลายทักษะ อาทิ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเล่นจากสถานการณ์อันไม่คาดคิด ซึ่งหากเป็นในห้องซ้อมดนตรี ผู้เรียนอาจหยุดเล่นก่อนและแก้ปัญหานั้น แต่เมื่อต้องแสดงจริงผู้เรียนจะต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้านั้นโดยไม่สามารถหยุดบรรเลงกลางคันได้ การสั่งสมประสบการณ์ในส่วนนี้จะทำให้ผู้เรียนกล้าเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างและท้าทายยิ่งขึ้นได้

ขั้นที่ 8 Prominence or Be a Self – Made ขั้นสร้างตัวตน

ขั้นสร้างตัวตน เป็นขั้นสุดท้ายของแนวคิดการสอนทักษะการบรรเลงดนตรี 8Ps เมื่อผู้เรียนมีความคุ้นชินกับดนตรี สามารถบรรเลงเดี่ยวและรวมวงได้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย สามารถแก้ปัญหาเฉพาะในการเล่นดนตรีจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาได้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นอิสระของดนตรี กล่าวคือ สามารถคิดค้นหรือคิดสร้างสรรค์ทำนอง คอร์ด การประสานเสียง กระทั่งการแต่งเพลง เรียบเรียงเพลงได้ตามความชอบและความถนัดของตนเอง หรือเมื่อผู้เรียนบรรเลงดนตรีโดยมีประสบการณ์สั่งสมที่มากขึ้น จะมีลักษณะของไลน์ (Line) การบรรเลงเป็นของตัวเอง มีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งผู้ที่ได้ฟังผู้เรียนผู้นั้นบรรเลง

บ่อย ๆ จะทำให้ทราบได้ว่าผู้เรียนคนนี้เป็นผู้บรรเลงเพลงนี้ หรือวิธีการบรรเลงแบบนี้เป็นของนักดนตรีคนนี้ ซึ่งความโดดเด่นของไลน์การบรรเลงแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป บางคนอาจมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นมากจดจำได้ง่าย หรือบางคนอาจมีแต่น้อยซึ่งอาจยังยากต่อการจดจำ ในอีกทางหนึ่ง ดนตรีก็น่าจะเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพ หรือผู้เรียนอาจหาผู้ที่มีความชื่นชอบในรูปแบบดนตรีที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันมารวมตัวกัน และจัดตั้งเป็นวงดนตรี มีการทำเพลงตามแนวที่กลุ่มตนชื่นชอบออกสู่สาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันสามารถทำได้ในหลายช่องทางและมีความสะดวกในการเผยแพร่ หรือผู้เรียนอาจมีความชอบเป็นอย่างอื่น อาจนำไปเป็นธุรกิจการทำห้องซ้อมดนตรี ห้องอัดเสียง นักเรียบเรียงเพลง นักแต่งเพลง เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เปรียบได้กับการก่อตัวของตัวตนทางดนตรีของผู้เรียน

จากแนวทางการสอนทักษะการบรรเลงดนตรี 8Ps จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนดนตรีตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งผู้เรียนสามารถบรรเลงได้ แสดงออกได้ถึงเอกลักษณ์ทางดนตรีของตนเอง กระทั่งเกิดความสนใจและนำไปเป็นธุรกิจทางดนตรีได้ โดยในทางปฏิบัติผู้สอนจะต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างถี่ถ้วน ทั้งระดับชั้นของผู้เรียน จำนวนผู้เรียน ประสบการณ์เดิม/ภูมิหลังเกี่ยวกับการเรียนดนตรี ระยะเวลาที่ใช้สอน ความพร้อมของอุปกรณ์สถานที่ และอื่นๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและคาดการณ์ได้ว่าขั้นใดควรใช้ระยะเวลาสอนเท่าใด ตลอดจนกำหนดเป้าหมายสุดท้ายว่าเมื่อจบกระบวนการเรียนรู้แล้วผู้เรียนสามารถปฏิบัติสิ่งใดได้ กระนั้น แนวคิดดังกล่าวสามารถนำไปปรับประยุกต์กับศาสตร์อื่นได้ แต่ต้องอาศัยความเข้าใจธรรมชาติของศาสตร์นั้นว่าในขั้นนั้นๆ ควรมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของผู้เรียนตามรูปแบบของศาสตร์ได้อย่างไร

ภาพที่ 1 แนวทางการสอนทักษะการบรรเลงดนตรี 8Ps
ที่มา : ไกรวิทย์ สุขวิน และสิริณันต์เคก ย่านเดิม

บทสรุป

การสอนบรรเลงดนตรีมีกลวิธีที่แตกต่างตามแต่ประสบการณ์และหลักการสอนของผู้สอน ทั้งนี้ แนวคิดการสอนดนตรีจากนักดนตรีศึกษาหลายท่านก็เป็นที่แพร่หลายและมีการนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนดนตรีของไทย นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการสอนที่เน้นการปฏิบัติซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะทางดนตรีได้ อาทิ แนวคิดของซิมพ์ซัน เดฟ แสร์โรว์ และเดวิส ซึ่งไม่เจาะจงสาระวิชา กระนั้น ในบทความนี้ได้วิเคราะห์กระบวนการของแนวทางการสอนที่เน้นการปฏิบัติและพัฒนาแนวคิดเพื่อการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ แนวคิดการสอนทักษะการบรรเลงดนตรี 8Ps มีกระบวนการทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 Preparation ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 Primary ขั้นเรียนรู้แรกเริ่ม ขั้นที่ 3 Practice ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 4 Practical

ขั้นปรับประยุกต์ ขั้นที่ 5 Precise and Naturally Practice ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้อง และเป็นธรรมชาติ ขั้นที่ 6 Practice with Group ขั้นปฏิบัติร่วม ขั้นที่ 7 Progress ขั้นก้าวหน้า และขั้นที่ 8 Prominence or Be Self – Made ขั้นสร้างตัวตน โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นกระบวนการการเรียนรู้การบรรเลงดนตรีตั้งแต่เริ่มต้นวางแผนการเรียนรู้ กระทั่งผู้เรียนมีเอกลักษณ์ทางดนตรีของตนเอง หากแต่ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ จะต้องเป็นผู้สอนที่มีความเข้าใจวิธีการสอน เนื้อหา ทักษะ ผู้เรียน จิตวิทยา และให้เวลากับทั้งตัวเองและผู้เรียนในการเรียนรู้สิ่งใหม่

บรรณานุกรม

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). **สังคตินิยม : ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก** (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2563). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2563). **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤดีมน ศรีสุพรรณ. (2559). **สังคมวิทยาการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนน โรจนตระกูล. (2559). **ดนตรีนิยม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (ม.ป.ป.). **การบรรเลงดนตรีไทย**. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2566, จาก <https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=1&chap=9&page=t1-9-infodetail05.html>
- สิขณีนเศก ย่านเดิม. (2558). แนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรี, **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 19(2), 21 – 31.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)** (พิมพ์ครั้งที่ 5).

กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Gupta, D. (2022, January 12). **7 Types of Knowledge: Explicit, Implicit, Tacit, & More**. Retrieved March 27, 2023, from <https://whatfix.com/blog/types-of-knowledge/>.

Shatz, I. (2016). **The Factors that Determine Success at Learning**. Retrieved March 27, 2023, from <https://effectiviology.com/three-factors-determine-success-at-learning/>.

Steiner, E. (1988). **Methodology of Theory Building**. Sydney : Educology Research Associates.

University of Nebrask. (2015). **Cognitive Domain**. Retrieved March 28, 2023, from <https://psych.unl.edu/psycrs/971/tch/all%203%20blooms%202015.pdf>.

พรไทย ศิริสาธิตกิจ⁴ (Pornthai Sirisatikit)⁴

Received: May 12, 2023; Revised: July 8, 2023; Accepted: July 21, 2023

สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนริมคลองปากประ ผลการศึกษา ทูทางวัฒนธรรมของชุมชนริมคลองปากประ มี 2 ประเภท 1) ทูทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ 2) ทูทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ทูทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 2 ประเภท คือ

ทรัพยากรที่ใช้แล้วเกิดแทนได้ และ ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไป ซึ่งทุนมีอยู่ในพื้นที่สอดคล้องกับแนวทาง การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ดังนั้น การสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบ PAKPRA MODEL เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 กระบวนการ 1) การสร้างความสัมพันธ์ 2) การสร้างทัศนคติร่วม 3) การมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ 5) การจัดการองค์ความรู้ และ 6) การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประออกแบบเป็น 3 แพลตฟอร์ม คือ แพลตฟอร์มพื้นที่สร้างการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรม แพลตฟอร์มพื้นที่สร้างการรับรู้ ผ่านการผลิตสื่อสารโฆษณา แพลตฟอร์มพื้นที่สร้างการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาแพลตฟอร์มทั้ง 3 ทำให้นักท่องเที่ยวมีการรับรู้และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชน ริมคลองปากประเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : ทูทางวัฒนธรรม, การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, แพลตฟอร์ม, ชุมชนริมคลองปากประ

Abstract

This research study aimed to investigate cultural capital, natural resource capital, and environmental resource capital in the area of the Pak Pra Canal community, study guidelines for added value through creative tourism, and develop a creative tourism management platform for the Pak Pra Canal community.

The research findings revealed that the remained cultural capital of the Pak Pra Canal community could be categorized into two types: intangible culture

and tangible culture. The capital of natural and environmental resources could be categorized into two types: renewable natural resources and exhausting natural resources. Capital in the area consistent with the guidelines for new tourism platforms.

The study of guidelines for added value through creative tourism presented that the PAKPRA model is an appropriate guideline for creative tourism. It consists of six processes that are; 1) relationships, 2) co-attitude, 3) participation to encourage creative tourism, 4) creative tourism activity creation, 5) knowledge management, and 6) a program for creative tourism.

The development of a platform encouraging creative tourism of Pak Pra community designed into three core platforms that are; 1) the creation of a learning encouragement area through a activity arrangement 2) perception creation platform development through the production of advertisement media, and 3) interaction activation platform development through interactive media which targets tourists. The survey results revealed that these three platforms could increasingly encourage tourists' perception and interest in attending creative tourism activities in the Pak Pra community.

Keywords: Cultural Capital, Creative Tourism, Platform, Pak Pra Canal Community

ที่มาและความสำคัญ

พื้นที่คลองปากประหรือบ้านปากประมีความสำคัญมาตั้งแต่อดีตนับร้อยปี มีทุนทางวัฒนธรรม ของผู้คนอยู่อย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาชีพ การประมง ภูมิปัญญาในด้านการทำเกษตร หรือวิถีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับคลอง ไม่ว่าจะเป็นตำนานทวดนางเรียม ตำนานทวดตาขุนดำ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับ ศาสนสถานสำคัญคือวัดเขาอ้อ ซึ่งเป็นตักศิลาของภาคใต้อีกด้วย นอกจากทุนทาง วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อันยาวนานแล้ว จากลักษณะภูมินิเวศและที่ตั้งของ คลองปากประ ทำให้พื้นที่บริเวณนี้เปรียบเสมือนเป็นประตูเชื่อมสำคัญของสายน้ำ

ที่ใช้ในทางการเกษตรและให้ปลาต่าง ๆ ได้ว่ายเข้าออก ทำให้บริเวณคลองปากประแห่งนี้กลายเป็นแหล่งชุมนุมของปลา เกิดเป็นวังปลาต่าง ๆ มากมายตลอดสายน้ำ และกลายเป็นแหล่งจับปลาที่สำคัญ ซึ่งชาวบ้านในแถบนี้มีภูมิปัญญาการหาปลาที่เป็นเอกลักษณ์ คือการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “ยอยักษ์” โดยชาวบ้านจะสร้างยอ ดักจับปลาเป็นจำนวนมากจนดูยุ่งเหยิง เกิดเป็นทิวทัศน์ที่แปลกตา ในช่วงฤดูน้ำ จะได้เห็นวิถีชีวิตการยกยอยักษ์และดักจับสัตว์น้ำของชาวบ้านบริเวณนี้

จากต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์นี้เอง จึงกลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักพื้นที่บ้านปากประ และเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาโดยนักท่องเที่ยวที่มาที่คลองปากประแห่งนี้มักนิยมมาในช่วงเช้าเพื่อดูทิวทัศน์พระอาทิตย์ขึ้นกับยอยักษ์ เรียกได้ว่าเป็นสวรรค์ของนักถ่ายภาพเพราะที่คลองปากประมีมุมให้ถ่ายภาพมากมาย นอกจากทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวประมงที่กลายมาเป็น Land Mark ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวแล้ว พื้นที่บริเวณคลองปากประยังเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ หรือที่เรียกว่า Ramsar Site มีความสำคัญทางทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย โดยเป็นแหล่งป่าพรุขนาดใหญ่แหล่งสุดท้ายของจังหวัดพัทลุง ดังนั้นเมื่อทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นมาผนวกกับนโยบายของภาครัฐ โดยในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเสริมสร้างและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นจากการกระจายรายได้สู่ชุมชน ภายใต้มาตรการการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 ประการคือ 1) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้าสู่เมืองรอง 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนที่แทรกอยู่ในเมืองหลัก 3) เชื่อมโยงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ซึ่งจังหวัดพัทลุงได้นำนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนของจังหวัดพัทลุงให้เป็นที่ยอมรับ ของนักท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยววิถีเกษตร ซึ่งมีตลาดสินค้าเกษตรและวิถีชีวิตที่ขึ้นชื่อคือ ตลาดใต้โหนด และตลาดสวนไผ่สร้างสุขนั้น ได้ผลการตอบรับเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามเมื่อการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนรวมถึง ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่ ปลดปล่อยให้การเติบโต ทางการท่องเที่ยวเป็นไปตามกระแสเช่นนี้ ก็อาจส่งผลให้

ทั้งทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงได้ โดยจะเห็นได้จากขณะนี้เริ่มมีการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างริมคลองปากประ เพื่อทำเป็นที่พักที่ไม่ได้คำนึงถึงว่าจะกระทบต่อระบบนิเวศหรือไม่ หรือการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวทำให้ชาวประมงเริ่มเปลี่ยนวิถีไปเป็นเรือนำเที่ยวแทนการหาปลา หรือการที่มีการเร่งจับปลามากขึ้นทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเริ่มลดลง รวมถึงทิศทางของรายได้จากการท่องเที่ยวที่แม้จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นแต่จำนวนรายได้จากการท่องเที่ยวกลับไม่เพิ่มขึ้นเท่าที่ควร ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำทุนดังกล่าวมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนริมคลองปากประ ที่จะเชื่อมโยงวิถีชีวิตทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ เข้าด้วยกัน เพราะการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเป็นสินค้าในการท่องเที่ยว นั้น ไม่ได้มุ่งที่ผลลัพธ์ในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีเป้าหมายในเชิงคุณค่าเพื่อส่งเสริมผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนริมคลอง ปากประและศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงพัฒนาแพลตฟอร์มสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนริมคลองปากประ

วิธีการวิจัย

1. พื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลพนาตุง หมู่ที่ 1 ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอกวนขนุน และหมู่ที่ 11 และหมู่ที่ 7 ตำบลลำป่า หมู่ที่ 2 ตำบล ชัยบุรี อำเภอมืองพัทลุง

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยวิธีเลือก ตามทฤษฎี (Theoretical Sampling) จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมจำนวน 34 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ประสานงานการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย จำนวน 4 คน ผู้จัดการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยจำนวน 8 คน นักท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย จำนวน 8 คน และผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจาก Snowball Technique จำนวน 14 คน

กลุ่มตัวอย่างใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ ครอบคลุมพื้นที่การวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่าง โดยกำหนดระดับค่า ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 322.69 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตามขนาดที่ต้องการ

3. กระบวนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่เริ่มจากการศึกษาข้อมูลจากชุมชน และใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบใจทฤษฎีวิจัยในเนื้อหาเชิงลึก ร่วมกับการใช้กระบวนการวิจัยปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อตอบใจทฤษฎีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม และการรับรู้ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การวิจัยเชิงปริมาณที่มีกลุ่มเป้าหมายที่มากพอให้เชื่อมั่นได้ว่าผลการวิจัยนั้น มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นลักษณะการบูรณาการทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mix Method) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนสำคัญในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อสำรวจเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

2. การเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนได้เสียในชุมชนริมคลอง ปากประ โดยใช้เทคนิคการพูดคุยแบบเป็นกันเอง (Informal Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อประเมินความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนริมคลองปากประ

3. สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมากำหนดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ริมคลองปากประ

4. วิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดเป็นรูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักการพัฒนาบนฐานรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ PAKPRA MODEL

5. พัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสื่อสารการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวทางการเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติชุมชนริมคลองปากประ

6. นำแพลตฟอร์มที่พัฒนาไปทดสอบกับกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ริมคลองปากประผ่านแพลตฟอร์ม และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผล 4 เครื่องมือการวิจัยและสถิติที่ใช้

1. แผนที่ทางวัฒนธรรมของชุมชนริมคลองปากประ เพื่อสำรวจทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป โดยเขียนเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนริมคลองปากประ

ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมความพึงพอใจและแนวทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับ

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ใช้สูตร Ferguson (1981)

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน ริมคลองปากประ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview, Gide) โดยการกำหนดคำถามไว้ในประเด็นหลักอย่างกว้างๆ และเพิ่มเติมประเด็นอื่นได้ในระหว่างสนทนา ซึ่งมีหลักการสร้างหัวข้อสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปโดยเขียนเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนริมคลอง ปากประ

1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จำต้องไม่ได้ ประกอบด้วย

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งมี 2 ศาสนาที่ยังคงมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนในพื้นที่ คือ ศาสนาพุทธอยู่ในรูปแบบของการศรัทธาในตัวพระสงฆ์เป็นหลัก โดยพระสงฆ์ที่ชาวบ้านในพื้นที่ ให้ความเคารพนับถือพระครูกิตติวราภรณ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดป่าลิไลก์ พระอาจารย์เล็ก วัดประดู่เรียง และพระอาจารย์สาย เขาอ้ออีกหลายรูป นอกจากศาสนาพุทธแล้วยังมีศาสนาพราหมณ์ที่คนในพื้นที่ ยังคงมีความเชื่อ ความศรัทธา โดยจะอยู่ในรูปแบบของพิธีกรรมต่างๆ พิธีกรรมสำคัญที่สะท้อนความเชื่อตามหลักศาสนาพราหมณ์ คือพิธีเหยียบหนั่งเสือกินเหนียวดำที่วัดเขาอ้อ

ความเชื่อเกี่ยวกับผีสิงและเทวดา ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องผีตายาย ที่ยังคงมีการทำพิธีกรรม หรือการยังคังไว้ซึ่งหิ้งตายายในหลายครอบครัว ความเชื่อเรื่องครุหมอนโนราเป็นอีกความเชื่อที่ยังมีอิทธิพล ต่อวิถีชีวิตของผู้คนโดยจะอยู่ในรูปของพิธีกรรมโนราโรงครูที่ลูกหลานเชื้อสายโนราจะต้องมาเข้าพิธีโนราโรงครูเป็นประจำทุกปี หรือหากมีโรคภัยหรือมีการเจ็บป่วยก็ยังคงมีคติความเชื่อว่าเป็นโดนครุหมอนโนรา จะต้องทำพิธีกรรมโนราโรงครูเพื่อเซ่นไหว้ครุหมอนโนราอีกด้วย ครุหมอนยาเป็นอีกหนึ่งครุหมอนที่ยังคงมีการสืบทอดอยู่ในพื้นที่แม่จะเหลื่อเพียงรายเดียว แต่ก็ยังคงเป็นหมอนยาที่ชาวชุมชนยังคงให้การยอมรับศรัทธา ความเชื่อเรื่องทวด หรือเทวดา ในสังคมถิ่นใต้เชื่อเรื่องเทวดา หรือ คนใต้จะเรียกว่า “ทวด” ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของสัตว์ต่าง ๆ เช่น ทวดงู ทวดจระเข้ ซึ่งในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประมีความเชื่อเรื่องทวดที่สำคัญอยู่ 2 ทวด คือ ทวดตาขุนดำ และทวดนางเรียม ซึ่งเป็นทวดจระเข้ทั้งคู่ ปัจจุบันยังมีศาลทวดทั้งสองอยู่ในพื้นที่ และมีพิธีกรรมสักการบูชาอยู่เป็นประจำทุกปี

ตำนาน นิทานพื้นบ้าน มีตำนานชาวบ้านในพื้นที่เล่าขานและเชื่อสืบต่อกันมา 2 ตำนานสำคัญ คือตำนานคลองนางเรียมและทวดตาขุนดำ ซึ่งเป็นเรื่องราวการครองรักของทวดตาขุนดำและทวดเรียม ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นทวดตาขุนดำและทวดคลองนางเรียมในปัจจุบัน อีกตำนานที่เป็นเรื่องเล่าและมี ความพยายามที่จะสืบเสาะหาข้อเท็จจริงคือตำนานช้างแคะ ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าสมัยก่อนมีช้างแคะ (ช้างขนาดเล็ก) อาศัยหากินอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก แต่ปัจจุบันได้สูญพันธุ์ไปแล้ว

ประเพณีท้องถิ่น ประกอบด้วย ประเพณีสำคัญที่ยังคงได้รับการสืบทอดในปัจจุบันคือ ประเพณีทำบุญเดือนสิบ หรือ บุญสารทเดือนสิบ ที่ประชาชนในพื้นที่ยังยึดถืออย่างเหนียวแน่น ลูกหลานแม้ว่าจะไปทำงานอยู่ที่ใด เมื่อถึงช่วงเทศกาลบุญเดือนสิบก็จะต้องกลับมาในชุมชนเพื่อร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ อีกประเพณีหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ คือ ประเพณีลากพระทางน้ำ ซึ่งคงเหลือเพียงที่เดียว ในจังหวัดพัทลุง ส่วนในพื้นที่อื่นปัจจุบันใช้การลากพระทางบก มีการทำเรือพระที่ประดับประดาบนรถยนต์และลากไปตามท้องถนน แต่ที่ชุมชนริมคลองปากประยังคงยึดโยงกับสายคลอง จึงใช้เรือในการจัดทำเป็นเรือพระและลากไปในลำคลองเพื่อให้ชาวบ้านสองฝั่งคลองได้ร่วมกันทำบุญในช่วง

วันออกพรรษา อีกหนึ่งประเพณีที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายของคนในปัจจุบันนี้ คือ ประเพณีแข่งขันทองกรวยวัดเขาอ้อ ซึ่งกลายเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี จากที่เมื่อก่อนจะจัดกันเฉพาะในกลุ่มศิษยานุศิษย์วัดเขาอ้อเท่านั้น แต่เมื่อพิธีกรรมนี้ ถูกเผยแพร่ผ่านทางภาพยนตร์และสื่อมวลชน ทำให้ได้รับความสนใจ จะกลายเป็น ประเพณีประจำถิ่นที่มีการจัดขึ้นทุกปี

ภูมิปัญญาการถนอมอาหารซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา โดยในชุมชน ริมคลองปากประ มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการถนอมอาหารหรือการแปรรูปอาหารหลัก ๆ คือ การตากแห้ง การหมัก การดอง และการบด ซึ่งอาหารพื้นบ้านที่ได้จากภูมิปัญญา การถนอมอาหารที่สำคัญ ได้แก่ ปลาแห้ง โดยเฉพาะ ปลาตากแห้ง ปลาตากแห้ง ถือเป็น เมนูอาหารที่หาทานได้เฉพาะในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประเท่านั้น ปลาตุ๋นซึ่งก็ เป็นอาหารขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของพื้นที่ ปลาตุ๋นทะเลน้อยเป็นการนำเอาปลาตุ๋น มาหมักแล้วนำไปตากแห้ง จึงต่างจากปลาร้าของทางภาคอีสานที่ทำการหมัก เพียงอย่างเดียว พุงปลาและเคยปลา ก็เป็นอีกหนึ่งวิถีถนอมอาหารจากปลา โดยชาวบ้านจะนำเอาเครื่องในของปลามาหมัก เรียก พุงปลา แต่หากนำมาหมัก แล้วนำไปตากแห้งและบดจะเรียกว่า เคยปลา หรือ กะปิปลา นอกจากผลิตภัณฑ์ อาหารจากปลาแล้วยังมีการแปรรูปอาหารจากพืชสำคัญในพื้นที่คือต้นสาคร โดยนำมา ทำเป็นแป้งสาครตัน ซึ่งเป็นแป้งสาครแท้ที่ต่างจากแป้งสาคร ที่ขายในท้องตลาด ที่ทำมาจากมันสำปะหลัง แต่แป้งสาครของชุมชนริมคลองปากประนั้น ใช้เนื้อแป้ง จากต้นสาครที่มีอายุ 8 ปีขึ้นไป นำเนื้อมาบดแล้วกรองให้เป็นแป้ง จากนั้นจึงนำไปร่อน ให้เป็นเม็ดแล้วผึ่งแดด ก็จะได้แป้งสาครตันพร้อมนำไปประกอบอาหารได้ทั้งคาวหวาน

ภูมิปัญญาการทำนาหิมทะเลสาบพัทลุง-สงขลา ถือเป็นทุนทางวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิต ที่โดดเด่นในพื้นที่ชุมชนปากประ เนื่องจากโดยรอบทะเลสาบสงขลา มีเพียงพื้นที่ชุมชนปากประเท่านั้น ที่ยังคงมีการใช้วิถีการทำนาหิมทะเลสาบ พัทลุง-สงขลาอยู่ โดยในอดีตชาวบ้านประสบปัญหาข้าวเสียหาย เพราะฝนแล้ง หลายครั้ง จึงมีผู้ริเริ่มการทำนาบริเวณริมชายฝั่งทะเลสาบพัทลุง-สงขลา โดยเห็นว่า ดินบริเวณริมฝั่งทะเลสาบเป็นดินโคลนที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การ เพาะปลูกข้าว จึงได้ทดลองหว่านข้าวในช่วงเดือนพฤษภาคมซึ่งเป็นช่วงน้ำลด เมื่อถึง ฤดูเก็บเกี่ยวปรากฏว่าได้ผลผลิตดี เพื่อบ้านจึงหันมาทำนา ในทะเลสาบเพิ่มขึ้นด้วย

วิถีประมง เป็นอาชีพหลักสำคัญของคนในพื้นที่ ซึ่งทำสืบทอดกันมา การทำประมงในพื้นที่ มีอยู่ 2 รูปแบบหลัก ๆ คือการใช้แหหรืออวนจับปลา ซึ่งวิธีนี้จะทำได้ตลอดทั้งวันแต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะออกวางอวนหรือทอดแหในช่วงเช้า และช่วงเย็น วิธีนี้จะเน้นสัตว์น้ำจำพวกปลา ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือการวางไซหรือวางลอบ วิธีนี้ชาวประมงจะนำเรือออกไปวางไซหรือวางลอบในบริเวณทะเลสาบสงขลา ในช่วงเย็น แล้วตอนเช้าจึงไปเก็บไซหรือไปกู้ลอบ ซึ่งวิธีนี้จะใช้จับสัตว์น้ำจำพวกปลา และกุ้งเป็นหลัก

2) ทนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วย

ร้านยอหรือยอยักษ์ คือเป็นเครื่องมือประมงที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ โดยปกติยอในพื้นที่อื่นจะมีขนาดเล็ก แต่สำหรับในคลองปากประและทะเลสาบสงขลา จะมีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ จึงถูกเรียกว่า ยอยักษ์ ชาวบ้านจะก่อสร้างยอยักษ์ไว้ริมตลิ่ง หรือ บริเวณในทะเลสาบสงขลาที่มีระดับความลึกของน้ำ ไม่มากนัก เมื่อจะจับปลาก็จะปล่อยยอลงในน้ำ ทั้งไว้สักครู่ก็จะเหยียบคานเพื่อยกยอขึ้น ซึ่งจากลักษณะของยอที่โดดเด่นนี้เอง เมื่อรวมกับผืนน้ำและแสงอาทิตย์ยามเช้าและยามเย็นแล้ว จะเกิดเป็นทัศนียภาพ ที่สวยงามจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนไปแล้ว

โบราณสถานวัดเขาอ้อ เป็นแหล่งวิทยาคมทางไสยศาสตร์ ที่มีชื่อเสียงโด่งดังตั้งแต่สมัยโบราณ พระเกจิอาจารย์ผู้สืบทอดวิชาทางไสยศาสตร์ต่างก็เป็นที่พักที่เคารพศรัทธาของประชาชนทั่วไป เช่น พระอาจารย์ทองแดงหรือพระครูสิทธิยาภิรัต (เอียด) พระอาจารย์นำ แก้วจันทร์ พระอาจารย์ศรีเงิน วัดดอนศาลา พระครูพิพัฒน์สิริธร (อาจารย์คง) วัดบ้านสวน พระอาจารย์ปาน วัดเขาอ้อ และยังมีที่เป็นฆราวาสที่คนทั่วไปรู้จักกันดี คือ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช วัดเขาอ้อหรือสำนักเขาอ้อมีลักษณะคล้าย สำนักศึกษาไมกซ์ของพรหมณ์หรือฤษีผู้ทรงคุณวิชาที่ถ่ายทอดวิชาการปกครองตามตำราธรรมศาสตร์ และพิธีกรรมฤกษ์ยามการจัดทัพตามตำราพิชัยสงครามตลอดจนไสยเวทย์และการแพทย์ โบราณสถานสำคัญในวัดเขาอ้อประกอบด้วยพระอุโบสถ กุฏิทรงไทย ถ้ำพระหรือถ้ำจันทน์บรรพต เจดีย์ของบนยอดเขาอ้อ รอยพระพุทธรูปท่าจำลอง และศาลาบรรจุกระดูกและรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาส

เศียรพระวัดประดู่เรียง วัดนี้เป็นวัดโบราณหลายร้อยปี ตามการสันนิษฐานของนักโบราณคดี วัดประดู่เรียงอาจสร้างครั้งเมืองพัทลุงเก่าตั้งที่เขาไชยบุรี เพราะพบเศียรพระที่พระเศียรและพระภักตร์เหมือนกับพระวัดในเมืองพัทลุงเก่า

วัตถุมงคลพ่อท่านเล็ก วัดประดู่เรียง ที่มีชื่อเสียงด้านความศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะ “หลวงพ่อกเล็ก ปุณฺณโก” หรือ “พ่อท่านเล็ก” หรือที่นิยมเรียกขานกันว่า “พระอาจารย์เล็ก” อดีตเจ้าอาวาสวัดประดู่เรียง หนึ่งในพระเกจิอาจารย์สายเขาอ้อ ที่มีวิชาอาคมขลัง จนเป็นที่เลื่องลือ ใครมาที่วัดประดู่เรียง ก็จะต้องมาทำบุญขอพรจากหลวงพ่อกเล็ก รวมถึงสักการบูชาวัตถุมงคลพ่อท่านเล็กที่มีอยู่มากมายหลายรุ่นด้วย

3) ทูทางทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก สามารถแบ่งได้เป็นทรัพยากร ที่ใช้แล้วหมดไป ทรัพยากรที่ใช้แล้วเกิดทดแทนได้ และทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไป ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไปในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประคือแหล่งหิน แต่ในพื้นที่ไม่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนี้ ส่วนทรัพยากรที่ใช้แล้วเกิดทดแทนได้ ประกอบด้วย 1) ป่าไม้และพืชพรรณ ซึ่งมีพรรณไม้ที่สำคัญได้แก่ บัว เสม็ดขาว เสม็ดแดง กระจูด และสาคร 2) สัตว์ชนิดพันธุ์สัตว์ที่สำคัญในพื้นที่ได้แก่ ควายน้ำหรือควายปลัก นกน้ำ สัตว์น้ำ และทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น ประกอบด้วยดินและน้ำ ซึ่งแหล่งดินสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่คือบริเวณแหลมดิน และบริเวณ ริมทะเลสาบสงขลาที่มีลักษณะเป็นดินเลน ส่วนทรัพยากรน้ำอยู่ในรูปของคลองต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ ประกอบด้วยคลองปากประ คลองยวน คลองนางเรียม คลองบ้านกลาง และรวมไปถึงทะเลน้อยด้วย

การศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) การพัฒนา

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมคลองปากประ และ 3) การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับทุนทางวัฒนธรรม และ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ PAKPRA MODEL

1) ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมและความต้องการ ของนักท่องเที่ยว โดยสำรวจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตามขนาด ที่ต้องการ ซึ่งผลการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ ดังตารางที่ 1

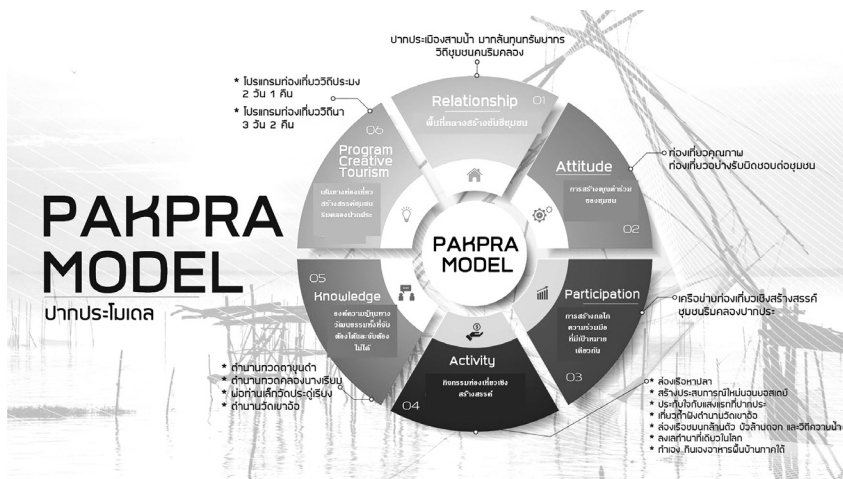
ตารางที่ 1 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่องทางที่ท่านรับรู้ในชุมชนริมคลองปากประ		
1. บริษัทนำเที่ยว	11	2.75
2. ครอบครัว	11	2.75
3. สถานที่ทำงาน/โรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	89	22.25
4. เพื่อน	289	72.25
รวม	400	100
จุดมุ่งหมายในการเดินทางในชุมชนริมคลองปากประ		
1. ชื้อสินค้า	72	18.00
2. ท่องเที่ยว	210	52.50
3. ประชุม / สัมมนา	38	9.50
4. การทำธุรกิจ	13	3.25
5. เยี่ยมญาติ	67	16.75
รวม	400	100

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยว		
1. ท่องเที่ยวคนเดียว	74	20.00
2. มากับครอบครัว	86	21.25
3. มากับเพื่อน	214	53.75
4. มากับบริษัทนำเที่ยว	26	5.00
รวม	400	100
พาหนะที่ใช้เดินทางมาในชุมชนริมคลองปากประ		
รถยนต์ส่วนตัว	245	61.25
รถประจำทาง/รถโดยสารสาธารณะ	10	0.25
รถตู้/รถบัสเช่าเหมา	88	22.00
รถมอเตอร์ไซด์	57	14.25
รวม	400	100
กิจกรรมที่ต้องการทำมากที่สุดในการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ		
1. เที่ยวชมธรรมชาติและถ่ายภาพ	151	37.75
2. เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน พูดคุยกับคนในชุมชน	68	17.00
3. ทำบุญไหว้พระขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์	36	9.00
4. ลิ้มลองอาหารพื้นถิ่น	85	21.25
5. เลือกซื้อสินค้าชุมชน	60	15.00
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 นักท่องเที่ยวรับรู้การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประจากเพื่อน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประเพื่อท่องเที่ยวมากที่สุด นอกจากนั้นแล้ว ยังเดินทางมาเพื่อซื้อสินค้า ประชุมสัมมนา เยี่ยมญาติ และทำธุรกิจ โดยเดินทางมากับเพื่อน ซึ่งส่วนมากจะใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางมาในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ และกิจกรรมที่ต้องการทำมากที่สุด ในการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ คือ ท่องเที่ยวชมธรรมชาติและถ่ายภาพ

1) กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) การสร้างความสัมพันธ์ของคนชุมชนริมคลองปากประ นั้นควรดำเนินการ สร้างพื้นที่กลาง หรือที่ในพื้นที่เรียกว่า “หลากกลาง” เพื่อให้เป็นพื้นที่ในการหารือและจัดทำข้อตกลงร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ในพื้นที่เรียกว่าการมา “ขันซี” กันก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ ซึ่งกระบวนการสร้างความสัมพันธ์นั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก เพราะหากผู้เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่สามารถมาพูดคุย หรือ ภายใต้อบรมภาคี แห่งความสัมพันธ์อันดีกันได้แล้วนั้นก็ยากยิ่งที่จะทำให้กระบวนการอื่น ๆ ดำเนินการต่อไปได้

ภาพที่ 1 PAKPRA MODEL

2) กระบวนการสร้างทัศนคติร่วม (Attitude) การสร้างทัศนคติร่วมเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชน มีเป้าหมายร่วมกัน เห็นคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งการสร้างทัศนคติร่วมกันนี้ ประกอบด้วยแนวทาง 2 กระบวนการ คือ การค้นหาคุณค่าของชุมชน และการสร้างความภูมิใจในคุณค่าของชุมชน

3) การมีส่วนร่วม (Participation) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะยังคงคำนึงถึงการอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานศักยภาพของชุมชนนั้น จำเป็นต้องมีกลไกการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ ประกอบด้วยกลไกต่างๆ 3 กลไก คือ เครือข่ายชาวประมง เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก และร้านอาหาร และเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Activity Creation) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และควรนำไปบรรจุในเส้นทางการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนริมคลองปากประ ประกอบด้วยกิจกรรมล่องเรือหาปลาตามวิถีประมงชุมชนริมคลองปากประ กิจกรรมนอนยอสด์ กิจกรรมชมมหัศจรรย์แสงแรกที่ปากประ กิจกรรมลงเลทำนา กิจกรรมล่องเรือชมนก ล้วนตัว บัวล้านดอก และวิถีควายน้ำ กิจกรรมเรื่องเล่าตำนานวัดเขาอ้อตักศิลาแดนใต้

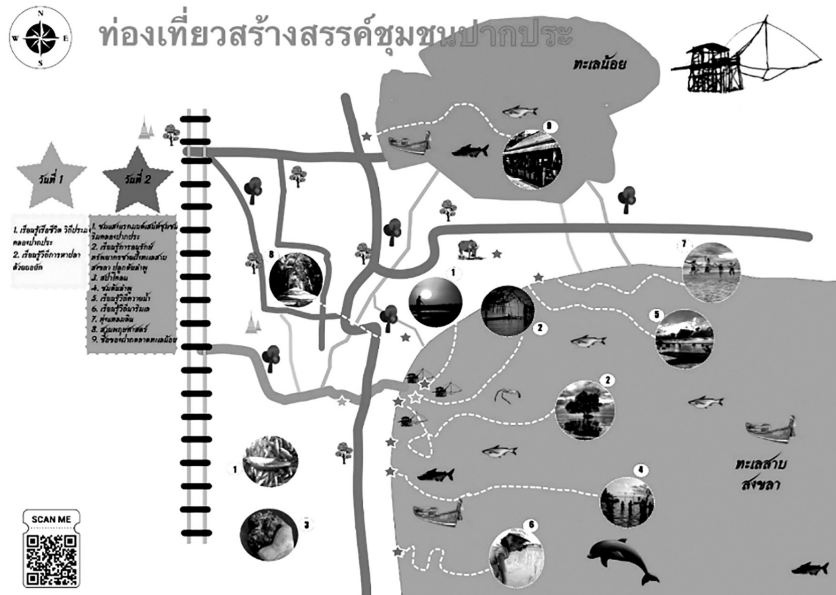
5) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการค้นหาองค์ความรู้ ที่สอดคล้อง กับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ควรเป็นองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับ ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ทั้งทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น องค์ความรู้เรื่องตำนานทวด นางเรียมทวดตาขุนดำ ตำนานวัดเขาอ้อ องค์ความรู้เรื่องการทำประมง เครื่องมือประมง หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชน

6) การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Program Creative Tourism) การนำ ทุนทางวัฒนธรรมมาผสมผสานกับการจัดการท่องเที่ยวได้โปรแกรม การท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ใน 2 โปรแกรมคือ โปรแกรมท่องเที่ยว

วิถีประมง และโปรแกรมท่องเที่ยววิถีนา ซึ่งทั้ง 2 โปรแกรมสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมที่จะเชื่อมโยงวิถีชีวิต ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ เข้าด้วยกัน เพราะการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเป็นสินค้าในการท่องเที่ยวตาม PAKPRA MODEL ไม่ได้มุ่งที่ผลลัพธ์ในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีเป้าหมายในเชิงคุณค่าเพื่อส่งเสริมผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนเอง เกิดการเคารพต่อมรดกวัฒนธรรม ของชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างความสนใจด้านการอนุรักษ์ และด้านการท่องเที่ยว และเกิดการวางแผน ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอและสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งผลประโยชน์สำคัญที่จะตามมา คือเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และเกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม

3) การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับทุนทางวัฒนธรรมและ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ PAKPRA MODEL

การออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์ดำเนินการ โดยวิเคราะห์จากเส้นทาง การท่องเที่ยวเดิมในพื้นที่ปากประ ข้อมูลผลการวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ปากประ และปฏิทินฤดูกาลของชุมชน พร้อมทั้งการจัดเวทีร่วมระดมความคิดตามแนวทาง การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมคลองปากประ เป็น PAKPRA MODEL ได้โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมได้เป็นโปรแกรมท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ดังภาพ

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ริมคลองปากประ

การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประนั้น ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการท่องเที่ยว กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และออกแบบเป็น 3 แพลตฟอร์มคือ แพลตฟอร์มพื้นที่สร้างการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมหรือศูนย์เรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประ (On Ground) แพลตฟอร์มพื้นที่สร้างการรับรู้ผ่านการสื่อสารโฆษณา (On Air) และแพลตฟอร์มพื้นที่สร้างการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายผ่าน Page Facebook (On Line)

ผลการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์ม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปิดรับสื่อการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์ม

การเปิดรับสื่อการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์ม	$\bar{X}$	ระดับการเปิดรับ
สื่อแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2.69	ปานกลาง
เฟซบุ๊ก (Facebook: ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ชุมชนปากประ พัทลุง)	4.18	มาก
ยูทูบ (Youtube: ท่องเที่ยวสร้างสรรค์วิถีชุมชนคลองปากประ)	3.32	ปานกลาง
วิทยุออนไลน์ (รายการเที่ยวไปกับ อบจ.)	2.83	ปานกลาง
รวม	3.26	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกตามแพลตฟอร์ม พบว่าแพลตฟอร์มพื้นที่จัดกิจกรรมหรือศูนย์เรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประ (On Ground) ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับทุนทางวัฒนธรรม จำนวน 3 แหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งเรียนรู้การทำอาหารไทยแบบครบวงจรที่กลุ่มวิสาหกิจรวมข้าว และกลุ่มวิสาหกิจฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนบ้านท่าช้าง แหล่งเรียนรู้การแปรรูปปลาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้การทำนาริมเล โดยทั้ง 3 แหล่งเรียนรู้เป็นการสื่อสารในลักษณะระหว่างบุคคลกับบุคคล ใช้ตัวแหล่งเรียนรู้เป็นสื่อ ส่วนช่องทางการสื่อสารคือการบอกต่อ และการมาสัมผัสของนักท่องเที่ยวแล้วบอกต่อ ผลการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประ ของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มนี้อยู่ในระดับปานกลาง แพลตฟอร์มพื้นที่เพื่อการสื่อสารโฆษณา (On Air) ประกอบด้วย 2 ช่องทางคือ ช่องยูทูบท่องเที่ยวสร้างสรรค์วิถีชุมชนคลองปากประ และวิทยุออนไลน์ ช่องเที่ยวไปกับ อบจ. ผลการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มนี้อยู่ในระดับปานกลาง แพลตฟอร์มพื้นที่สื่อปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย (On Line) ได้พัฒนา Page Facebook <https://web.facebook.com/profile.php?id=100077633307973> ผลการรับรู้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนปากประของนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มนี้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ พบว่าประกอบด้วย ทุนทางวัฒนธรรมสำคัญ 2 ลักษณะ คือทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ องค์ความรู้ภูมิปัญญาต่างๆ ในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาการถนอมอาหาร ภูมิปัญญาการทำนาปรัง และวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น และมีคุณค่า ในเชิงเศรษฐกิจ และเป็นต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ คือ ทุนทางกายภาพ โดยเฉพาะโบราณสถาน โบราณวัตถุในวัดเขาอ้อ และร้านยอที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญ ของพื้นที่จนกลายเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญ ที่นักท่องเที่ยวมาแล้วต้องมาถ่ายภาพคู่กับวิวียักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2539) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ มรดกทางวัฒนธรรม แบ่งเป็น 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม (Tangible Cultural Heritage) คือ สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้น เช่น สถานที่ อาทิ ที่อยู่อาศัย ชุมชนอาคาร รวมถึง งานฝีมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นต้น 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Cultural Heritage) รวมถึง ประเพณี ขนบธรรมเนียม ภาษา เพลง พิธีกรรม เทศกาล ทักษะพิเศษ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือเป็น ต้นทุนสำคัญในการผลิตสินค้าวัฒนธรรมและการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (ICOMOS, 1999)

ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในงานวิจัยฉบับนี้ได้จัดให้ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเมื่อประกอบเข้ากับผู้คนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น จะกลายเป็นระบบสังคมหรือนิเวศวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันระหว่างธรรมชาติและวิถีชีวิต สอดคล้องกับที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2549) ได้อธิบายไว้ว่าวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์และสังคม วัฒนธรรมจึงมีสาระรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างของสังคม สถาบัน ตลอดจนรวมอยู่ในรูปของแบบแผนในทุกสิ่งที่มีมนุษย์ สร้างขึ้น ดังนั้น การรักษามรดกทางธรรมชาติ ส่งต่อให้กับคนรุ่นหลัง ด้วยการสร้างกรอบวิธีคิดและวิธีปฏิบัติ ในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ทำให้ความงดงามตามธรรมชาติ

คงอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามลักษณะการปฏิบัติของผู้คน ความสวยงามความ
อุดมสมบูรณ์ที่ถูกเก็บรักษาและสั่งสมไว้จึงกลายเป็นต้นทุนสำคัญที่สร้างความมั่งคั่ง
ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในลักษณะดังกล่าว
จึงจัดเป็นประเภทหนึ่งของทุนทางวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกัน

การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่เน้นการนำเสนอทุนทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง
หลากหลายในแต่ละพื้นที่ นำคุณค่าทุนวัฒนธรรมที่มีเสน่ห์และน่าสนใจ เป็นสิ่งดึงดูด
เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม และศึกษาตามความสนใจ (Michael Hall,
1998) วัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วไป (Folk and Popular Culture) ก็ได้รับความนิยมเป็นที่
นิยมแพร่หลายมากขึ้น เช่น อาหารการกิน หัตถกรรม กีฬา และสถาปัตยกรรม หรือ
พหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ซึ่งเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์
และภาษาก็สามารถพัฒนาเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนและเรียนรู้ความ
แตกต่าง หลากหลายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ หัตถกรรม ภาษา ประเพณี เทศกาล
พิธีกรรม อาหารการกิน ศิลปะ ดนตรี ตลอดจนการแสดงคอนเสิร์ต จิตรกรรม
ประติมากรรม ประวัติและภูมิเขตรวมถึงสิ่งที่มองเห็นเพื่อให้ระลึกถึงอดีตได้
ภูมิสถาปัตยกรรมที่อาจโดดเด่นในบริเวณนั้น ภูมิศาสนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
ระบบความเชื่อทางศาสนา ระบบการศึกษา เครื่องแต่งกาย การแต่งกาย รวมถึง
กิจกรรมยามว่าง เป็นต้น (สมประสงค์ น่วมบุญลือ, 2550) ทุนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏ
ในแต่ละพื้นที่จึงกลายเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์

แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การวิจัยครั้งนี้พบว่า แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรม
และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ PAKPRA
MODEL เป็นแนวทางสำคัญ ในการเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งการนำ
แนวทาง PAKPRA MODEL ไปใช้นั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ เชิงกระบวนการ
6 กระบวนการ คือ

การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) หมายถึง กระบวนการสร้างความ
สัมพันธ์ กับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ หรือสร้างพื้นที่กลางในการหารือของพื้นที่ให้พร้อม
ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของสมาชิก

ในชุมชนให้เป็นไปในรูปแบบที่คงความเอื้อเพื่อแบ่งปันร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่าในทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกันในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ประเด็นการจัดการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความต้องการ ของชุมชนว่าคนในชุมชนต้องการที่จะเปิดชุมชนของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ หากไม่พร้อมที่จะเปิดก็ควรจะชะลอไปก่อน มิฉะนั้นอาจเกิดการทะเลาะเบาะแว้งขึ้นของคนในชุมชน ทำให้ภาพลักษณ์ของชุมชนแย่ลง แต่หากชุมชนมีความพร้อมใจกันในการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการจัดแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการอนุรักษ์ชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิมลภัธ พงศกรรังศิลป์ (2557) ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นส่วนสำคัญทำให้การท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวลดความขัดแย้ง หรือการมุ่งแข่งขันทางธุรกิจกันเองที่อาจจะก่อให้เกิดการตดราคาเพื่อแย่งชิงนักท่องเที่ยวสามารถสร้างความเข้าใจให้กับลูกบ้าน สมาชิก และคนในชุมชน การประสานขอความสนับสนุนจากหน่วยต่างๆ ภายนอกได้และเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชน

ทัศนคติร่วม (Attitude) หมายถึง การสร้างเป้าหมายร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรคำนึงถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาทุนทางวัฒนธรรมเป็นหลัก คำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดการทำลายชุมชน ยึดหลักของความพอเพียง สร้างความกลมกลืนระหว่างการท่องเที่ยวและวิถีชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัย ของพิมลภัธ พงศกรรังศิลป์ ที่พบว่า องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน คือการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและที่ยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ ได้เสนอแบบจำลองเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้นทั้งประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนจะได้รับจากการจ้างงานและรายได้ที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตแบบเดิมที่ยังคงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การสร้างการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดการเข้าใจและรับรู้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นไปได้อย่างสะดวก เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน มีรายได้จากการท่องเที่ยวก็มีส่วน รับผลประโยชน์และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม สอดคล้องกับ พณกฤษ อุดมกิติ (2557) ศึกษาเรื่องการจัดการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน ในเขตดลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า การสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมาช่วยกันพัฒนาองค์ประกอบ การท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ นำมาซึ่งความยั่งยืนของการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับพิมลภัส พงศกรวิศิลป์ ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ลดความขัดแย้ง หรือการมุ่งแข่งขันทางธุรกิจกันเองที่อาจจะก่อให้เกิดการตัดราคาเพื่อแย่งชิงนักท่องเที่ยว สามารถสร้างความเข้าใจให้กับลูกบ้านสมาชิกและคนในชุมชน การประสานขอความสนับสนุนจากหน่วย ต่าง ๆ ภายนอกได้ และเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชน

ดังนั้น ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนควรเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็น เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและรูปแบบ การดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด (การท่องเที่ยว

แห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2563) สอดคล้องกับการศึกษาของเพชรศรี นนทศิริ (2555) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในการจัดตั้ง วางแผน และดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวการลดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในกลุ่มส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชุมชนเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จ ความพร้อมของชุมชน ในการร่วมมือกันของประชาชนท้องถิ่นที่มีความเป็นมิตรไมตรีต่อผู้มาเยือนซึ่งถือว่า เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จ

การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Activity creation) หมายถึง การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลายสร้างความดึงดูดและความน่าสนใจ ในการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความคิดและความเชื่อของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมที่สร้างความประทับใจ การจัดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจ การจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และการจัดกิจกรรมที่ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นส่วนประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Camp BelL ที่กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้เดินทาง เช่น กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรม การทำอาหาร พร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ Richard (Richard, 2011) ยังได้กล่าวถึง แบบจำลองการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นกิจกรรมและรูปแบบของประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและประสบการณ์ด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ การทดสอบ หรือการทดลองปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ UNESCO (2006) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องให้เกิด ความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนในเชิงการเรียนรู้ การทดลองเพื่อให้ได้มา ซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่ และเป็นจริงในชุมชน ดังนั้น การจัดให้มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความคิดและ

ความเชื่อของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมที่สร้างความประทับใจ การจัดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจ การจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงนับเป็นการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สร้างสรรค์

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) หมายถึง การนำองค์ความรู้และภูมิปัญญามาใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การนำเรื่องราวของบุคคลสำคัญ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของคนในท้องถิ่น หรือแม้แต่เรื่องเล่าขานสืบต่อกันเป็นตำนาน มาเป็นหัวข้อในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านสถานที่จริงผ่านผู้คนที่ยังมีชีวิตเลือดเนื้อราวกับการเดินทางเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยว ดังที่ ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2554) ได้กล่าวว่าเนื่องจากแนวโน้มการบริโภคสินค้าและบริการวัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกในประเทศตะวันตกเพิ่มสูงขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ สามารถนำทุนวัฒนธรรม เช่น เรื่องราว (Story) เนื้อหา (Content) ของวัฒนธรรมไทยมาเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ หรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าหรือบริการของตนเพื่อสร้างจุดขาย

องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของผู้คนสามารถสร้างความน่าสนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากรู้และอยากติดตามค้นหา เรื่องราวและองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์ การท่องเที่ยวที่ลึกซึ้งมากขึ้น นอกเหนือจากการเยี่ยมชม เพียงอย่างเดียว (Richards, 2011) นอกจากนี้ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การออกงาน consumer fair หรือการใช้สื่อ Social Media เพื่อเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการ สอดคล้องกับ มนัสสิณี บุญมีศรีสง่า (2558) ก็มีส่วนช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น การจัดการองค์ความรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยการนำเรื่องราวของบุคคลสำคัญ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของคนในท้องถิ่น หรือแม้แต่เรื่องเล่าขานสืบต่อกันเป็นตำนาน มาเป็นส่วนหนึ่ง

ของการเพิ่มมูลค่าทุนทางวัฒนธรรมในการท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Program Creative Tourism) หมายถึง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับเป้าหมายร่วมของชุมชน และมีกิจกรรมที่มีส่วนร่วม มีการใช้องค์ความรู้ของชุมชน ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยการดูหรือการชมเท่านั้น ต้องอาศัยการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ และสื่อความหมายของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจในเนื้อหาของ ทุนทางวัฒนธรรมเหล่านั้น การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการส่งเสริมการเข้าถึง ทุนทางวัฒนธรรม การนำเสนอ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ควบสร้างนักสื่อความหมายท้องถิ่น การสร้างความเคารพต่อมรดกทางวัฒนธรรม รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์สอดคล้องกับ สุดสันต์ สุทธิพิศาล (2555) กล่าวว่า เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นักท่องเที่ยวเข้าไปมี “ส่วนร่วม” ในการเรียนรู้ และศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนการสร้างคุณค่าเพิ่มให้การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเรียกว่า “Creative Tourism” ที่สร้างความแตกต่างให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย และเป็นการต่อยอดจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางจิตวิญญาณ ให้นักท่องเที่ยวและชุมชนได้แบ่งปันและเรียนรู้ประสบการณ์ไปพร้อมกัน

แนวทางในการใช้ PARPRA MODEL นอกจากจะดำเนินการตามขั้นตอนข้างต้นแล้วยังมีข้อควรคำนึงในการใช้โมเดล ดังนี้

การจะใช้โมเดลนี้มีความเหมาะสมกับชุมชนขนาดเล็ก เนื่องจากในกระบวนการต่าง ๆ ของโมเดลจำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหลัก ดังนั้น หากนำโมเดลไปใช้ในชุมชนขนาดใหญ่ อาจมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากทำให้ยากต่อการสร้างการมีส่วนร่วมตามโมเดล

พื้นที่ที่จะนำโมเดลไปใช้จำเป็นต้องมีทุนทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากในกระบวนการออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ จำเป็นต้องใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์

แพลตฟอร์มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนริมคลองปากประ

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์ม ทั้ง 3 แพลตฟอร์ม ส่งผลทางบวกกับพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ทั้งในประเด็น การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมคลองปากประ และการเลือกสนใจ สื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมคลองปากประ ดังนั้น พฤติกรรมการเปิดรับสื่อผ่านแพลตฟอร์มทั้ง 3 แพลตฟอร์มนั้นมีโอกาสเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ผ่านการเลือกดู เลือกฟัง เลือกสนใจข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมคลองปากประ โดยเปิดรับสื่อตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มผู้ที่เปิดรับ สื่อประชาสัมพันธ์นั้นเป็นกลุ่มคนที่ชอบท่องเที่ยวและสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการที่เปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมคลองปากประนั้น จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการเลือกรับข่าวสาร ของ Klapper (1960) โดยประกอบ ด้วย 4 ขั้นตอน แต่ในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ 2 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การเปิดรับ (Selective Exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากช่องทางหรือแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ด้วยกัน หลากหลาย เช่นเฟซบุ๊ก และยูทูป ขั้นที่ 2 การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกให้ความสนใจข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตามความสนใจตามความคิดเห็นของ ตนเอง เพื่อสนับสนุนทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคล นั้นๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ชมพูศรี (2544) ที่ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศของ นักท่องเที่ยว กล่าวคือยิ่งนักท่องเที่ยวมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อต่าง ๆ มากเพียงใด นักท่องเที่ยวก็ยิ่งมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นเท่านั้น

สรุปผลการอภิปรายผลการศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีข้อค้นพบสำคัญคือ PAKPRA MODEL ที่ประกอบด้วยกระบวนการ 6 กระบวนการ ซึ่งครอบคลุมทั้งแนวคิด เป้าหมาย และขั้นตอนการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้จริงและเหมาะสมสำหรับชุมชนขนาดเล็กที่มีทุนทางสังคม โดยชุมชนลักษณะเช่นนี้มีอยู่อย่างมากมายในประเทศไทย การนำ PAKPRA MODEL ไปใช้นั้นต้องคำนึงถึง คือ 1) กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) โดยในแต่ละพื้นที่ย่อมมีระดับความสัมพันธ์ของชุมชนที่แตกต่างกัน แต่ในทุกพื้นที่จะมีจุดเชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน หรือที่เรียกว่า “พื้นที่กลาง” ดังนั้น กระบวนการนี้จึงเป็นจุดเริ่มที่สำคัญในการขับเคลื่อน PAKPRA MODEL โดยต้องสร้างพื้นที่กลางตามบริบทหรือรูปแบบของชุมชนขึ้นมาให้ได้ 2) กระบวนการสร้างทัศนคติร่วม (Attitude) เมื่อเกิดพื้นที่กลางของชุมชนแล้วเรื่องราวที่จะใช้ในการยึดโยงผู้คนเข้าด้วยกันคือการแสวงหาคุณค่าร่วมของชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนย่อมมีคุณค่าของตนเอง เพียงแต่ไม่มีพื้นที่กลางในการทำให้คุณค่าดี ๆ ของชุมชนถูกหยิบยกมาเป็นเครื่องมือในการยึดโยงการทำงานของคนในชุมชนเข้าด้วยกัน 3) การมีส่วนร่วม (Participation) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะยังคงคำนึงถึงการรักษาทุนทางสังคมบนฐานศักยภาพของชุมชนนั้น จำเป็นต้องมีกลไกการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งในแต่ละพื้นที่ก็มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนที่สามารถยกระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กระบวนการข้างต้นเป็นกระบวนการสำคัญที่มักถูกมองข้ามจากชุมชนที่จะจัดการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ จึงทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง หากแต่ถ้าชุมชนใดสามารถดำเนินการตาม 3 กระบวนการข้างต้นได้ การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Activity Creation) ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ก็จะสามารถเกิดขึ้นได้จริง และกิจกรรมนั้น ๆ ก็จะสอดคล้องกับทุนทางสังคมของชุมชน แต่โดยลำพังเพียงการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เมื่อมีกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการจัดการองค์ความรู้กับกิจกรรมนั้นๆ แล้ว ก็ไม่เป็นการยากที่จะจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Program Creative Tourism) ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมที่จะเชื่อมโยงวิถีชีวิต ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติเข้าด้วยกัน ซึ่งผลประโยชน์สำคัญที่จะตามมา คือ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และเกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม และการบริหารจัดการเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องทุนทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนริมคลองปากประ จังหวัดพัทลุง มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะต่อชุมชน ภาครัฐ และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรต่างยึดโยงกับผู้คนในชุมชนอย่างเหนียวแน่น การดูแลสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมจึงต้องอาศัยชุมชนเป็นสำคัญ การจัดการดูแลทุนทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ควบคู่กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1) ชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรแสวงหาแนวทางร่วมกันในการดูแลรักษา ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน

2) หน่วยงานรัฐและท้องถิ่นควรส่งเสริมการท่องเที่ยวกระแสดังเลือก บนพื้นฐานของ ความพอเพียงและความยั่งยืน ให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนเสริมที่สานกลมกลืนกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน รักษาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้คงคุณค่าเพื่อสืบทอดเป็นสมบัติของคนรุ่นหลังต่อไป

3) หน่วยงานรัฐและท้องถิ่นควรช่วยในการสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นักท่องเที่ยวต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน

4) ช่วยเหลือชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานตามความจำเป็นเหมาะสม ของพื้นที่ ดูแลเรื่องของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว เช่น ชยะ น้ำเสีย มลภาวะ เป็นต้น ยกกระดับความพร้อมของพื้นที่ในเชิงกายภาพเพื่อความสะอาดปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงถนน จัดระบบจราจร ความปลอดภัย เป็นต้น

5) จัดสรรงบประมาณในการดูแลรักษาทุนทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างที่ต้องใช้ ทุนทรัพย์ในการซ่อมบำรุงเป็นจำนวนมาก ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณหรือหาแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือชุมชนในการบำรุงรักษา

(2) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยนำเสนอนี้ในส่วนของข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างข้อสรุปภาพรวมของแนวทางการเพิ่มมูลค่าให้กับ ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนริมคลองปากประ ซึ่งเป็นชุมชนเล็ก ๆ หากจะนำแนวทางไปใช้ในพื้นที่ชุมชนขนาดใหญ่ หรือในระดับอำเภอ จังหวัด หรือประเทศ อาจต้องมีการศึกษาทุนทางวัฒนธรรมในเชิงลึกมากขึ้นเพื่อให้สามารถสะท้อนการเพิ่มมูลค่าทุนทางวัฒนธรรมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาในเชิงผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อการเปลี่ยนแปลงของทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการนำมาพัฒนาารูปแบบการดูแล ทุนทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) การศึกษานี้เป็นการพัฒนาแพลตฟอร์มที่เน้นการสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นหลัก หากจะให้เกิดการสื่อสารที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ อาจมีการศึกษาการสร้างแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงกับ สื่อท้องถิ่น เช่นวิทยุชุมชน หรือสื่อการแสดงพื้นบ้าน เพิ่มเติม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). **รายงานประจำปี 2560**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2562, จาก <https://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report/>.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2556). **แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**. ค้นข้อมูลกันยายน 1, 2560, จาก <http://tourismdan1.blogspot.com/>.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ซี.พี.บุ๊คสแตนด์นาคส.
- พนกฤษ อุดมกิตติ. (2556). **การจัดการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาน้ำในโครกโคร จังหวัดพังงา**. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2014(7), 650-665.
- เพชรศรี นนท์ศรี. (2555). **รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง**. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 8(2), 47-65.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2558). **การให้ความหมายรูปแบบและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวแบบดาร์กทัวร์ริซึมพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี**. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 8(2) พฤษภาคม – สิงหาคม 2558.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2539). **ปฏิญญาทางวัฒนธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลินนิธิไชยยัง ล้มทองกุล.
- วิไลลักษณ์ ชมพุดสี. (2544). **การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2550). **เอกลักษณ์และคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เอกสารการสอนชุดวิชา ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย หน่วยที่ 9 - 15** (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2555). **การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรมกระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ferguson, George A. and Takane, Yoshio. **Statistical Analysis in Psychology and Education**. Sixth Edition. Singapore : McGraw-Hill, Inc., 1989.
- Hall, Colin Micheal. (1998). **Introduction to tourism development**. Dimension ann Issues. Malaysia : Longman.
- ICOMOS Australia. (1999). **The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Pieces of Cultural Significance**. Australia : ICOMOS.
- Klapper, J. T. (1960). **Effects of mass communication**. New York: Free Press.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000), **Creative Tourism**. ATLAS News 23, 16 - 20.

กรุณา แดงสุวรรณ⁴ (Karuna Dangsuvan)⁴

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สถานการณ์ภาพองค์ความรู้ด้านศึกษาเกี่ยวกับบรรดกฏมปิฎกการเล่นกลองบานอในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ และหนังสือ ในรอบ 34 ปี (พ.ศ.2525-พ.ศ.2559) ใช้เทคนิคการ

Received: February 3, 2023; Revised: August 17, 2023; Accepted: August 25, 2023

วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร การวิเคราะห์ ตีความ จำแนกองค์ประกอบ การจัดระบบข้อมูล การเชื่อมโยง เปรียบเทียบเนื้อหา และสรุปข้อมูล ผลการสังเคราะห์พบว่า 1) ผู้ศึกษาการเล่นกลองบานอ จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มอนุรักษ์ และหน่วยงานที่มีพันธกิจเกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรม 2) บานอเป็นมรดกวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงอันเก่าแก่ของคนมลายูในบริเวณ ชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการกระจายตัวการเล่นกลองบานอตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีประวัติความเป็นมาและการสืบทอด มีที่มาของชื่อเรียกกลองบานอ มีพัฒนาการ ด้านขนาด สีสนของกลอง สถานที่เล่น โอกาสในการเล่น องค์ประกอบ ขนบนิยมในการเล่น ลักษณะการเล่น การทำกลอง มีความเชื่อ และมีการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญา การเล่นกลองบานอ

คำสำคัญ : การสังเคราะห์, มรดกภูมิปัญญา, การเล่นกลองบานอ, พื้นที่ชายแดน ไทย-มาเลเซีย

Abstract

This paper aims to synthesize previous research studies on intangible cultural heritage of Banor Drum along Thailand-Malaysia Borders. Documentary research is employed as the methodology framework. Data is gathered from research reports, research articles, academic articles and books that published in the past 34 years (from 1982-2016). Content analysis is used as the analytical method. Data is analyzed, evaluated, interpreted, classified, categorized, compared and summarized the according to the main contents emerged. The synthesis analysis reveals two main contents. First, it is found that those who conducted research on Banor Drum can be classified into 3 main group: the scholars, the conservatives, and the organizations whose mission is related to cultural events. Second, Banor Drum has long been the intangible cultural performance heritage of Malay people along Thai-Malaysian borders. Banor Drum performance can be found spreading around villages there. Banor Drum

has long history and has been inherited. There is history of Banor Drum names, the development of sizes, the varieties of color, the places and occasions where it has been played. There are also Banor Drum performance components, the traditional belief related to the performances. The playing styles, the making of the drum, and other beliefs are also varied. Rehabilitation of Banor Drum performance can also be found along the Thai-Malaysian border villages.

Keyword : Synthesis, Intangible Cultural Heritage. Banor Drum, Thai-Malaysian Borders

บทนำ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการเล่นกลองบานอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอมีมานานกว่า 3 ทศวรรษ สามารถจำแนกผู้ศึกษาได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มนักวิชาการ เช่น อุดม หนูทอง ไพบุลย์ ดวงจันทร์ สว่าง เลิศฤทธิ์ ประพนธ์ เรืองณรงค์ และนเรศ ศรีรัตน์ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มอนุรักษ์ และกลุ่มที่สาม เป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจเกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม งานศึกษาเหล่านี้ บางส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น บางส่วนเรียบเรียงจากเนื้อหาที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ สำหรับการบันทึกความรู้อยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น บทความ สารคดี เรื่องเล่า และงานวิจัย ข้อมูลจากการศึกษาหลายส่วนมีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน แต่มีข้อมูลบางประเด็นยังเป็นที่ถกเถียงและหาข้อยุติไม่ได้ เช่น แหล่งกำเนิดหรือที่มาในการเล่นกลองบานอเพศของผู้เล่น จำนวนกลองบานอที่ใช้เล่น และความรู้เรื่องการประชันเสียงบานอ

การสังเคราะห์สถานการณ์ภาพองค์ความรู้งานศึกษาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ และหนังสือ ซึ่งพบงานเขียนการเล่นกลองบานอชิ้นแรกประมาณปี พ.ศ. 2525 จึงถือเป็นจุดเริ่มต้น

ของการทบทวนวรรณกรรม จนถึงปีที่ศึกษาเรื่องนี้ใน พ.ศ. 2559 โดยนับช่วงเวลาได้ 34 ปี (พ.ศ.2525 - พ.ศ. 2559) สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร การวิเคราะห์ การตีความ การจำแนกองค์ประกอบ การจัดระบบข้อมูล การเชื่อมโยง การเปรียบเทียบเนื้อหา และการสรุปข้อมูล

ประโยชน์ของการสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้ด้านศึกษาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองبانอ ทำให้ทราบข้อมูลศิลปะการแสดงการเล่นกลองبانอ ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ช่วยให้สามารถสืบหาร่องรอยคณะบานอ ผู้รู้ และผู้เกี่ยวข้องกับการเล่นกลองبانอได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ช่วยให้เข้าใจสายสัมพันธ์ภายในชุมชนต่าง ๆ ที่เคยมีการเล่นกลองبانอมาก่อน อีกทั้งยังได้ทราบความหมายของการเล่นกลองبانอในบริบทชายแดน นอกจากนี้ งานศึกษาดังกล่าวเป็นรอยต่อสำคัญที่ทำให้เห็นแนวโน้ม พัฒนาการ และทิศทางความรู้สำหรับต่อยอดการวิจัยในเชิงลึก อีกทั้งยังนำไปสู่แนวทางในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของคนมลายูในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซียต่อไป

การสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้ด้านศึกษาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองبانอในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย

การทบทวนสถานภาพองค์ความรู้ด้านศึกษาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองبانอในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย สามารถสังเคราะห์ได้ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ ประเด็นแรก องค์ความรู้การเล่นกลองبانอในบริบทท้องถิ่นมลายู ประกอบด้วย การกระจายตัว (Distribution) ในการเล่นกลองبانอ ความเป็นมาของการเล่นกลองبانอ ที่มาของชื่อเรียกกลองبانอ การสืบทอดมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองبانอ พัฒนาการด้านขนาด สีต้น และสถานที่เล่นกลองبانอ โอกาสในการเล่นกลองبانอ องค์ประกอบของคณะบานอ ขนบนิยมในการเล่นกลองบานอ ลักษณะการเล่นกลองบานอ การทำกลองบานอ และความเชื่อเกี่ยวกับการเล่นกลองบานอ ประเด็นที่สอง การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอ

(1) องค์ความรู้การเล่นกลองบานอในบริบทท้องถิ่นมลายู

การกระจายตัว (Distribution) การเล่นกลองบานอ

บานอเป็นดนตรียอดนิยม (Popular) ของกลุ่มคนมลายูที่อาศัยอยู่ในบริเวณภาคใต้ตอนล่าง เขตอำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาดี อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส และรัฐกลันตัน ตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ในอดีตหมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้านในแถบนี้ มีคณะบานอประจำอยู่ ซึ่งมักได้รับเชิญให้ไปบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสนุกสนานครึกครื้น เช่น งานแต่งงาน งานเข้าสุหนัต งานเลี้ยงฉลอง รวมทั้งงานต้อนรับผู้ใหญ่หรือแขกบ้านแขกเมือง ตลอดจนการแข่งขันประชันเสียงก่อนปี พ.ศ. 2540 ปรากฏข้อมูลว่าในพื้นที่ชายแดนดังกล่าวมีคณะบานอ กว่า 20 คณะ แต่หลังจากปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา คงเหลือคณะบานอกระจายอยู่ตามหมู่บ้านประมาณ 7 คณะ (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; อุดม หนูทอง, 2531; สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536 : 97– 102; พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542 : 30 - 36; กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559) เช่นเดียวกับชาวมาเลเซีย รัฐกลันตัน นอกจากนี้ใช้เสียงกลองบานอสำหรับประกาศพิธีแต่งงาน งานบั้นเจีง และการแข่งขันที่มักจะเล่นหลังฤดูเก็บเกี่ยว หากยังใช้กลองบานอสำหรับการแข่งขาน โดยการนำกลองขึ้นไปตั้งบนยอดเนิน และตีกลองเป็นจังหวะตามประเภทของสารที่ต้องการส่ง ร่มทั้งจังหวะเดือนกษัยอันตรายต่าง ๆ (Miller and William 2011: 235)

ความเป็นมาของการเล่นกลองบานอ

นักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบานอไว้หลายที่มา แต่ยังไม่เป็นที่ยุติ ดังนี้

ความเป็นมาแรก เชื่อว่า บานอ เกิดขึ้นในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย เมื่อหลายร้อยปีที่ผ่านมาแล้ว ดังคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อชาวบ้านล้มวัวล้มควายนอกจากนำเนื้อไปเป็นอาหารแล้ว ยังได้นำหนังไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีกวันหนึ่งชาวบ้านนำหนังควายไปผึ่งแดดเพื่อให้แห้ง บังเอิญไปวางไว้บนตอไม้ที่ข้างในกลวง หลังจากผึ่งแดดไปได้ระยะหนึ่ง จึงไปตรวจดูว่าหนังควายแห้งหรือยังด้วยการใช้มือเคาะลงไปบนหนังควาย ปรากฏมีเสียงดังขึ้น ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดว่า ถ้านำหนังควายไปวางซึ่งลงบนท่อนไม้ที่คว้านเนื้อในออกให้เป็นโพรงเหมือน

ต่อไม้นั้น และใช้มือหรือไม้ตีจะทำให้มีเสียงดังกังวาน สามารถนำมาเล่นเพื่อความสนุกสนานได้ จึงทำให้เกิดการประดิษฐ์กลองบานอ ประกอบกับสมัยก่อนความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ยังไม่มี เมื่อเจ้าเมืองหรือเจ้านายมีการเฉลิมฉลองหรือมีงานเทศกาลต่าง ๆ มักจัดให้มีการเล่นกลองบานอ โดยมีเป้าหมายเพื่อตีให้เกิดเสียงดัง เมื่อประชาชนหรือชาวบ้านได้ยินก็จะมาดูมาร่วมเฉลิมฉลองในงานเทศกาลนั้น ๆ (พรพันธุ์ เขมคุณาคัย, 2541 - 2542 : 30 - 36)

ความเป็นมาที่สอง เชื่อว่า บานอ เป็นกลองขนาดใหญ่ที่พัฒนามาจาก “กลองเดาะดู้” ของชาวนครเมกกะสมัยโบราณ ยุคนั้น เมื่อถึงฤดูกาลแสวงบุญ นมัสการหิศักดิ์สิทธิ์ที่คาบาในนครเมกกะ ได้มีชาวมุสลิมไปแสวงบุญเป็นจำนวนมาก ชาวนครเมกกะได้ให้การต้อนรับอย่างสมเกียรติแก่ชาวมุสลิมที่เดินทางมาแสวงบุญจากทุกมุมโลก โดยนำกลองขนาดใหญ่ สีสนสวยงาม ที่เรียกว่า “กลองเดาะดู้” จำนวนมากนำมาตีให้มีเสียงดังกึกก้อง ทำให้ผู้ที่ไปแสวงบุญตื่นตาตื่นใจในความอัศจรรย์ของกลองเดาะดู้นี้ ชาวมุสลิมในภาคใต้ของประเทศไทยที่ได้ไปแสวงบุญยังนครเมกกะ เมื่อได้พบเห็นกลองเดาะดู้ก็เกิดความชื่นชอบ เชื่อกันว่า กลองเดาะดู้เป็นแบบที่ชาวมุสลิมในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซียนำมาพัฒนาเป็นกลองบานอ โดยในระยะแรก หลังจากกลับมาจากนครเมกกะก็ได้สร้าง กลองแบบเดียวกันนี้ขึ้นสำหรับใช้ตีเป็นสัญญาณเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา และหัวหน้าหมู่บ้านใช้ตีเป็นสัญญาณเรียกลูกบ้านมาประชุม ต่อมาได้พัฒนารูปแบบของกลองให้พิสดารมากขึ้น คิดทำนองจังหวะการตีแปลก ๆ ออกไปหลายจังหวะ จนเกิดเป็นวง หรือคณะบานอประจำหมู่บ้าน กลองบานอนอกจากใช้ตีเป็นสัญญาณ ยังใช้ตีเพื่อความบันเทิง และการแข่งขัน (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; อุดม หนูทอง, 2531)

ความเป็นมาที่สาม เชื่อว่า บานอ กำเนิดที่หมู่บ้านแม่มด ตำบลแม่มด อำเภอเวียงจังหวัดนราธิวาส ด้วยการคิดดัดแปลงจากกลองให้สัญญาณประจำหมู่บ้าน เป็นกลองที่ใช้เล่นเพื่อความสนุกสนาน (สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536)

ความเป็นมาที่สี่ เชื่อว่า บานอ เป็นการเล่นของคนท้องถิ่นมีมานานกว่าร้อยปี เริ่มต้นจาก ‘โต๊ะลิบบา’ ผู้หนึ่งที่มีชื่อว่า “นอ” เป็นผู้คิดสร้างขึ้นมา ด้วยการตัดไม้กลม ๆ ที่มีรูกลวงข้างใน จากนั้นเจาะและคว้านต่อเติมให้กว้างและยาวประมาณ 2 ฟุต นำหนังควายที่รีดขนออกหมดจนเรียบบาง มาวางปิดลงบนปากไม้ และชิงให้ตึง

ใช้เชือกหวายมัดให้แน่น เมื่อตีด้วยไม้จะมีเสียงดังก้องกังวานมาก จึงนำมาใช้ตี ประโคมเสียงในงานประเพณีต่าง ๆ เพื่อสื่อสารให้ชาวบ้านรู้ว่ามีการจัดงานขึ้น ในหมู่บ้าน (ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2540 : 47-49)

ความเป็นมาที่ห้า เชื่อว่า บานอ มาจากภาษามาลาเลย์ คือคำว่า 'ริอบานอ' จึงเชื่อกันว่า กลองชนิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย 'ริอบานอ' มีความหมายในทำนองว่า นำวัวกลับบ้าน หรือมาพบกันที่ใดที่หนึ่ง โดยเล่ากันต่อ ๆ กันมาว่า เด็กเลี้ยงวัวทำบานอขึ้นมาเพื่อตีนัดหมาย หรือให้ม้เสียงสัญญาณ จากนั้น พัฒนารูปแบบการตี และมิกติกาใช้สำหรับการเล่นประชันเสียงเพื่อแข่งขัน (สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส, 2555, 2556)

ความเป็นมาที่หก เชื่อว่า บานอที่ใช้กันในประเทศมาเลเซีย กล่าวกันว่าเป็นกลองที่ได้รับการปรับปรุงมาจากกลองธรรมดา โดยสร้างให้มีขนาดใหญ่พิเศษ (Miller and William, 2011: 235) อีกกระแสหนึ่งกล่าวว่า กลองบานอมีชื่อเรียกว่า ริบานา หรืออูปี หรือ กลองอูปี ซึ่งเป็นกลองขนาดใหญ่ที่สุดในหมู่กลองของประเทศ มาเลเซีย กลองอูปีเป็นที่นิยมในฝั่งตะวันออกของมาเลเซีย โดยเฉพาะในรัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู กลองอูปีเป็นกลองชนิดเดียวที่มีการตกแต่งที่ตัวกลองและผิวหน้า ของกลอง (Lee, 2006: 50) กลองชนิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรม อารบิก ตามเรื่องราวตำนานพื้นบ้านเชื่อว่า เครื่องดนตรีซึ่งก็คือกลองบานอนี้ ได้มาสู่ดินแดน ที่แห้งแล้งของ เซลังอร์หรือลันงอร์โดยกูรูผู้ยิ่งใหญ่ที่มาจากชาวตะวันออก กลองบานอ ถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติมาเลเซีย โดยถูกนำมาใช้เป็นลวดลายของ เหยี่ยวหนึ่งเซน (sen) ของประเทศมาเลเซีย (Straits Times Press, 1972 : 19 - 20)

ที่มาของชื่อเรียกกลองบานอ

นักวิชาการมีสมมติฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อ บานอ จำแนกได้ 2 ที่มา ดังนี้

ที่มาแรก บานอ มาจากชื่อ “นอ หรือ นอร์” ซึ่งเป็นชื่อของ โต๊ะลือบา ชาวมลายูผู้หนึ่ง เชื่อกันว่า บุคคลผู้นี้เป็นคนต้นคิดในการเล่นกลองบานอ (ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2540 ; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส, 2556)

ที่มาที่สอง บานอ เป็นคำสำเนียงภาษามลายูถิ่น ส่วนสำเนียงภาษามลายูกลาง เรียกว่า บานา คำว่า บานา เป็นคำ ๆ เดียวกับชื่อ รัมมะนา รำมะนา หรือ รือบานอ ในภาษามลายูกลาง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งในวัฒนธรรมของคนทะเลทราย เชื้อสายอาหรับ เรียกว่า เรอบานา เครื่องดนตรีชนิดนี้ ใช้ในพิธีรำลึกถึงพระเป็นเจ้า หมายถึง พระผู้อภิบาลของเรา สันนิษฐานว่า คำว่า เรอบานา กลายมาเป็น บานอ ในภาษามลายูถิ่นอีกทอดหนึ่ง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส, 2556 ; พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 – 2542 : 30 - 36)

การสืบทอดมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอ

การศึกษาของนักวิชาการสรุปได้ว่า การสืบทอดมรดกภูมิปัญญาบานอ สืบทอดกันทางสายโลหิต จากรุ่นพ่อสู่รุ่นลูก เชื่อกันว่า หากถ่ายทอดให้แก่บุคคล นอกเชื้อสายจะทำให้ความรู้แน่นเสื่อม ด้วยเหตุนี้ การสืบทอดความรู้ เช่น ความรู้เรื่องเสียง ทำนองเสียง การปรับแต่งเสียง หรือทักษะการทำบานอ จะสืบทอดเฉพาะในหมู่เครือญาติ ที่ใกล้ชิดกัน วิธีการสืบทอดไม่ได้มีการสอนโดยตรง ผู้สืบทอดต้องอาศัยการสังเกต การดู การจดจำ และฝึกทำด้วยตนเอง เมื่อถึงเวลาหนึ่ง ความรู้แน่นจะเกิดขึ้นเอง โดยไม่รู้ตัว (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 – 2542 : 30 - 36) นอกจากนี้ หน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ได้เข้ามาส่งเสริมให้มีการเล่นกลองบานอ ในงานวัฒนธรรมต่าง ๆ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม มีโครงการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาบานอ เชิดชูเกียรติช่างผู้ทำบานอ และนำบานอขึ้นทะเบียน เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2558 (กรมส่งเสริม วัฒนธรรม, 2559) กล่าวได้ว่า การส่งเสริมของภาครัฐเป็น แนวทางการสงวนรักษา เพื่อให้เกิดการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาบานออีกทางหนึ่ง

พัฒนาการด้านขนาด สีสัณ และสถานที่เล่นกลองบานอ

พัฒนาการด้านขนาดของบานอ พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของบานอ มีความย้อนแย้งกัน 2 กระแส คือ กระแสที่หนึ่ง เชื่อว่า บานอในยุคแรกมีขนาดใหญ่ เพราะทำด้วยลำตันไม้หลุมพอที่มีขนาดใหญ่ ดังที่บ้านแมดง ตำบลแมดง อำเภอแว้ง บานอใบใหญ่สุด มีเส้นผ่าศูนย์กลางหน้ากลองประมาณ 1 เมตร หรือที่บ้านริโก ตำบลสากอ อำเภอสุไหงปาดี มีเส้นผ่าศูนย์กลางของบานอประมาณ 40 นิ้ว

ด้วยเหตุที่น้ำหนักของบานอค่อนข้างมาก จึงต้องมีลิ้มหรือขาตั้งรองรับไว้ (สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536 ; ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525 ; พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 – 2542 : 30 - 36) ส่วนกระแสนที่สอง เชื่อว่า กลองบานอเริ่มจากขนาดเล็กก่อน ต่อมาประมาณปี พ.ศ.2540 บานอได้รับการพัฒนาให้มีขนาดใหญ่ขึ้น จึงมีชื่อเรียกว่า บานอปือชา หรือ บานอใหญ่ ขนาดความกว้างของหน้ากลองเท่ากับ 29 นิ้ว ความยาวของ บานอวัดจากหน้ากลองถึงท้ายกลองเท่ากับ 23 นิ้ว ส่วนลิ้มซึ่งใช้สำหรับตึงเสียง และเป็นขาตั้งด้วย มีความยาวเท่ากับ 19 นิ้ว (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541-2542 : 30 - 36; อุดม หนูทอง, 2531)

สีสันของบานอ สีที่นิยมนำมาทาบานอ มักเป็นสีสดสว่าง เช่น สีเขียว สีแดง สีเหลือง และสีชมพู แต่ไม่นิยมทาสีหลายสีในใบเดียว นิยมทาสีเดียวกันหรือสีเหมือนกัน ตลอดตัวกลองทุกใบ แต่บริเวณหน้ากลองที่วาดลายดอกไม้ อาจมีหลายสีได้ เพื่อความสวยงามเป็นพิเศษ เพราะเป็นจุดเด่นที่สุดของบานอ (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525 ; สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536) สีสำหรับทาบานอมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หากปรับเปลี่ยนบ้าง ก็จะเป็นในส่วนของลวดลายและสีสัน (อุดม หนูทอง, 2531)

สถานที่เล่นกลองบานอ หากเป็นการแข่งขันประชันเสียง มักใช้พื้นที่โล่งแจ้ง ไม่ต้องยกพื้นเวที สามารถนำบานอวางลงบนพื้นดินได้เลย แต่มีการประดับตกแต่ง สถานที่ด้วยทางมะพร้าว โดยจัดแต่งทรงให้สวยงาม หลังจากปี พ.ศ.2542 บางหมู่บ้านได้เปลี่ยนไปใช้เต็นท์ และไม่มีการตกแต่งสถานที่ที่ใช้ในการแข่งขัน (อุดม หนูทอง, 2531 ; พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542)

โอกาสในการเล่นกลองบานอ

การเล่นกลองบานอมักขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้เชิญหรือเจ้าภาพ จึงทำให้ โอกาสในการเล่นมีหลายโอกาส (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; อุดม หนูทอง, 2531; สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536; *ประพนธ์ เรืองณรงค์*, 2540 ; พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542 : 30 - 36; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส, 2556) ดังนี้

โอกาสแรก เล่นในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานเข้าสุหนัต งานแต่งงาน งานเทศกาลรื่นเริง ซึ่งเจ้าภาพอาจเรียกหาคณะบานอไปประโคมในงานเพื่อให้ความ มีความครึกครื้น การเล่นในโอกาสเหล่านี้ อาจเล่นคณะเดียว หรือหลายคณะ ขึ้นอยู่กับ ความต้องการของเจ้าภาพ

โอกาสที่สอง เล่นเพื่อสื่อสารกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จุดมุ่งหมายในการเล่น จะเน้นการประโคนเสียงให้ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงได้ยิน เสียงของบานอจึงเป็นสัญญาณในลักษณะตีฆ้องร้องป่าวให้ทุกคนรับรู้และมาร่วมงาน หรือร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งการตีเพื่อประโคนข่าวให้รู้ว่ามีงานนั้น คณะบานอไม่คิดค่าแรงใดๆ ทั้งสิ้น เป็นการตีเพื่อช่วยเหลือเจ้าของงานโดยตรง

โอกาสที่สาม เล่นเมื่อได้รับเชิญไปแสดงโชว์ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล หรือที่กรุงเทพฯ นอกจากนี้ ยังได้รับเชิญไปบรรเลงต้อนรับบุคคลสำคัญ เช่น เจ้าเมือง สุลต่าน นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี การเล่นกลองบานอในโอกาสเหล่านี้ คณะบานอจะได้รับค่าแรงเป็นการตอบแทน

โอกาสที่สี่ เล่นเพื่อแข่งขันประชันเสียง การแข่งขันประชันเสียงบานอจะเริ่มในฤดูแล้ง หลังจากฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว ชาวบ้านว่างจากงาน มักจัดให้มีการประชันเสียงบานอ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน (Miller and William 2011: 235; พรพันธุ์ เหมคุณาศัย, 2541 – 2542 : 30 - 36) ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2540) เขียนเล่าว่า “จุดเริ่มต้นของการแข่งขันบานอในประเทศไทยมีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2490 ที่บ้านแม่ตง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส การแข่งขันครั้งนั้น ใช้บานอเพียง 6 ใบ แต่ละคณะต่างประดับประดาบานอแต่ละใบของตนอย่างสวยงาม จากนั้นก็มีการเชิญแข่งกันมาเรื่อยๆ”

องค์ประกอบของคณะบานอ

คณะบานอ มีองค์ประกอบหลักๆ 3 ส่วน ได้แก่ 1) โต๊ะยอวอ หรือหัวหน้าคณะ ทำหน้าที่ควบคุมวง ควบคุมการบรรเลง ควบคุมเสียง รวมทั้งการปรับแก้ให้มีเสียงต่างๆ เช่น เสียงแหลม เสียงทุ้ม และเสียงสูง เป้าหมายการปรับแก้เสียงเพื่อให้เสียงเด่น เสียงดีเหนือคู่แข่ง ผู้เป็นหัวหน้าคณะจะจดจำการปรับแก้เสียงประเภทต่างๆ ไว้ในความทรงจำ ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เชื่อกันว่า ความรู้ความสามารถเหล่านี้ เป็นเรื่องเฉพาะตัว ได้รับการถ่ายทอดผ่านทางสายโลหิต 2) โต๊ะบอมอ หรือผู้ช่วยหัวหน้าคณะ มีความรู้ด้านไสยศาสตร์ ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม การทำพิธีกรรมก็เพื่อให้กิจกรรมที่กระทำสำเร็จตามความประสงค์ มีการ

กิจกรรมเวทมนตร์คาถาให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ เป็นการเสริมแรง ช่วยให้การ ประชันเสียงบานอ ประสบชัยชนะเหนือคู่แข่ง ได้ะบอมอประจำคณะ มีประมาณ 2 - 3 คน 3) ผู้เล่นหรือผู้ตีกลองบานอ คณะหนึ่ง ๆ มีผู้ตีบานออย่างน้อย 12 คน ส่วนใหญ่มีประมาณ 36 - 48 คน ผู้เล่นเหล่านี้จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตี (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542 : 30 - 36; ไพบุลย์ ดวงจันทร์, 2525)

ขนบนิยมในการเล่นกลองบานอ

การเล่นกลองบานอมีขนบนิยมในการเล่นดังนี้

ความนิยมเล่นกันเป็นคณะ/ทีม/วง บานอที่ใช้เล่นมีจำนวนแตกต่างกัน คณะหนึ่ง ๆ อาจมีบานอ 6 ใบ 7 ใบ หรือ 8 ใบ ตามความพร้อม เวลาไปเล่น ต้องมีคนหามกลอง คนควบคุมวง คนตกแต่งเสียง คนตี และขบวนผู้ติดตาม ซึ่งรวมกันแล้วประมาณ 60 - 70 คน (ไพบุลย์ ดวงจันทร์, 2525) กลอง 1 ใบ ใช้คนตี 2 คน ถ้าคณะหนึ่ง ๆ มีบานอสำหรับใช้ในการแข่งขันทั้งหมด 6 ใบ ก็ใช้คนตี 12 คน ถ้ามี 7 ใบ ใช้คนตี 14 คน หรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนกลอง บานอที่ใช้ประชัน เสียงต้องมีขนาดเท่ากันทุกใบ สำหรับการจัดวางบานอมีหลายรูปแบบ บางคณะ จัดเป็น 3 แถว แถวละ 2 ใบ (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542 : 30 - 36) บางคณะจัดเป็น 2 แถว แถวหน้า 4 ใบ แถวหลัง 3 ใบ การจัดวางบานอจะมีระยะ ห่างพอให้ยืนตีได้อย่างสะดวกโดยไม่กระทบกัน คือ ประมาณ 1.5 เมตร เมื่อตั้ง วงเสร็จเรียบร้อย หัวหน้าคณะจะตีทดสอบเสียงบานอทุกใบ และปรับแต่งเสียง ให้อยู่ในระดับเดียวกัน คนตีถือไม้ตีคนละอัน โดยยืนคนละข้างของกลอง เมื่อสมาชิก พร้อม หัวหน้าคณะซึ่งยืนอยู่ในแถวแรก เป็นคนตีให้สัญญาณบอกจังหวะ จากนั้น ตีพร้อมกันทั้งวง คนตีล้วนเป็นชายฉกรรจ์ก็จะกระหน่ำตีลงบนหน้ากลองตาม จังหวะของเพลง เสียงกลองบานอจะกระหึ่มเป็นจังหวะรับทอดกันจนเป็น เสียงเดียวกัน (ไพบุลย์ ดวงจันทร์, 2525) ผู้ตีของแต่ละคณะจะผลัดเปลี่ยนกันตีทุก ๆ 10 นาที ผู้เล่นอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้ ส่วนมากเป็นผู้ชาย (สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536) แต่ข้อมูลของนักวิชาการบางคนชี้ว่าบานอเล่นได้เฉพาะผู้ชาย (อุดม หนูทอง, 2531 ; พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542)

ความนิยมในรูปแบบการเล่นกลองبانอ มี 2 รูปแบบ คือ แบบประโคมเดี่ยว และแบบแข่งขันประชันเสียง

แบบประโคมเดี่ยว การเล่นแบบประโคมเดี่ยว คณะบานอจะไปถึงบ้านเจ้าภาพหรือสถานที่เล่นตั้งแต่เวลาประมาณ 16.00 น. หรือตามกำหนดการของผู้เชิญ/เจ้าภาพ หลังจากคณะบานอรับประทานอาหารเสร็จแล้ว คณะบานอจะช่วยกันตั้งวงกลองลานบ้านหรือกลางสนาม ทันทึที่หัวหน้าคณะให้สัญญาณบอกเพลง ทุกคนจะกระหน่ำตีตามจังหวะลีลาของเพลงนั้นๆ และเปลี่ยนเพลงไปเรื่อย ๆ การตีบานอ ถ้าทำให้คนชมรู้สึกว่เสียงดังแสบแก้วหูจนต้องอุดหูและถอยห่างออกไป ถือว่าผู้ตีคณะนั้นๆ มีความสามารถ (อุดม หนูทอง, 2531)

แบบแข่งขันประชันเสียง นิยมจัดประชันกันแบบต่อเนื่องทั้งวันทั้งคืน ถ้าจัดกลางวันจะเริ่มตั้งแต่เช้า ไปสิ้นสุดตอนเที่ยงคืน ถ้าจัดกลางคืนจะเริ่มตั้งแต่เย็นประมาณ 16.00 น. หรืออาจแข่งข้ามวันไปจนถึง 16.00 น. ของอีกวันหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนคณะบานอที่เข้าแข่งขัน เมื่อผู้เข้าแข่งขันมาพร้อมกันแล้ว กรรมการซึ่งประกอบด้วยนักบานอรุ่นอาวุโส 2 -3 คน จะชี้แจงกติกา และจัดลำดับการแข่งขันว่าจะแข่งกันกี่เพลง เพลงละกี่นาทึ (แต่ละคณะไม่จำเป็นต้องเล่นเพลงเดียวกัน) จากนั้นจับคู่และลำดับคู่ประชันเสียง คู่แข่งขันคู่แรกนำบานอมาวางแบบประชันหน้าห่างกันประมาณ 10 วา วิธีการวางจะวางบานอเป็น 2 แถว แบบเดียวกับการประโคมเดี่ยว ส่วนกรรมการจะถอยห่างจากจุดแข่งขันออกไปราว 20 วา การตีประชันเสียงจะผลัดกันตีฝ่ายละเพลง จนครบตามจำนวนเพลงที่ตกลงกันได้ ระหว่างพักแต่ละรอบ กรรมการเปิดโอกาสให้ผู้แข่งขันปรับแต่งเสียงบานอได้ เมื่อการแข่งขันดำเนินไปจนจบ คณะกรรมการจึงตัดสินผลของแต่ละคู่ การแข่งขันจะดำเนินไปเช่นนี้จนครบทุกคู่ จากนั้นจะแข่งเพื่อหาผู้ชนะในรอบต่อไป จนกว่าจะได้คณะที่ชนะเลิศ (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525 ; อุดม หนูทอง, 2531) สำหรับการประชันเสียงในบางพื้นที่ กรรมการตัดสินมาจากทีมที่ส่งเข้าแข่งขัน คณะละ 1 คน ซึ่งจะนั่งอยู่ห่างจากสถานที่แข่งขันระยะทางเท่า ๆ กัน คือ ประมาณ 25 เมตร โดยปักหลักทำเป็นเครื่องหมายเอาไว้ บานอของคู่แข่งขันจัดวางเป็น 2 แถว หันหน้าเข้าหากัน และให้ห่างกันประมาณ 1 เมตร (นเรศ ศรีรัตน์, 2542)

หากคณะบานอที่เข้าแข่งขันมีหลายคน กติกาจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคณะที่เข้าแข่งขันทั้งหมด ส่วนใหญ่แบ่งออกเป็นสาย แข่งกันแบบพบกันหมด หรือแบบแพ้คัดออก เพื่อหาผู้ชนะในแต่ละสายไปแข่งในรอบต่อไป จนได้คณะที่ชนะเลิศ การแข่งขันจึงต้องใช้เวลาลดวันตลอดคืน อย่างไรก็ตาม คณะบานอที่ได้คะแนนชนะเลิศ ถือว่ายังไม่ชนะเด็ดขาด เพราะต้องแข่งพิสูจน์ฝีมือกับคณะที่ได้อันดับชนะเลิศอีกครั้งหนึ่ง การแข่งขันในรอบนี้ คณะใดชนะถือว่าเป็นชัยชนะขั้นเด็ดขาด (ไพบูลย์ดวงจันทร์, 2525) บางพื้นที่ ดังเช่นตำบลแม่ตง วิธีการแข่งบานอแบ่งออกเป็น 2 พวก ๆ ละ 6 คน โดยสลับเปลี่ยนกันตี จนรู้แพ้รู้ชนะ รูปแบบการตีนี้เป็นการตีแบบต่อเนื่อง และประสานเสียงกัน กรรมการคอยฟังเสียงว่า เสียงคณะไหนมีทางเสียงดีกว่ากัน คณะนั้นจะชนะไปในที่สุด (ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2540)

เวลาในการเล่นกลองบานอ ขึ้นอยู่กับโอกาสและวัตถุประสงค์ในการเล่น กล่าวคือ ถ้าเป็นการเล่นเนื่องในงานประเพณี โอกาสการต้อนรับบุคคลสำคัญ หรือการเปิดสถานที่สำคัญ คณะบานอจะเล่นตามกำหนดการ แต่ถ้าเป็นการเล่นเพื่อประชันขันแข่ง การตีบานอจะใช้เวลาการแข่งขันยาวนานถึงครั้งละ 24 ชั่วโมง หรือหนึ่งคืนกับอีกหนึ่งวัน (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541-2542: 30 - 36; นเรศ ศรีรัตน์, 2542) บางพื้นที่อาจตีแข่งตั้งแต่สองทุ่มจนถึงเที่ยงคืน ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงจะพากันมาชม มาให้กำลังใจคณะที่ตน ชื่นชอบ ส่วนมากเฝ้าดูจนการแข่งขันเสียงเสร็จสิ้น (สว่าง เลิศฤทธิ์, 2536)

ส่วนการตัดสินการประชันเสียงบานอ คณะกรรมการจะพิจารณาจากคุณลักษณะของเสียง และลีลาจังหวะของเพลง ซึ่งมีเกณฑ์ในการตัดสิน ดังนี้

- 1) ความดังของเสียง โดยพิจารณาว่า คณะใดมีเสียงดังกังวานมากกว่ากัน
- 2) ความกลมกลืนของเสียง คณะใดเสียงดังกระหึ่มและกลมกลืนดีกว่ากัน
- 3) การประสานเสียง และจังหวะความพร้อมของเสียง คณะใดทำได้ดีกว่ากัน
- 4) ความสามารถในการประดิษฐ์ลีลาจังหวะเพลงใหม่ๆ ไม่ซ้ำแบบเดิม หรือให้มีความแตกต่างไปจากเดิม คือ มีความใหม่กว่า ดีกว่า มีความไพเราะ ความพร้อมเพรียงกันมากกว่า (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; อุดม หนูทอง, 2531: 105 ; นเรศ ศรีรัตน์, 2542: 11 - 32 ; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส, 2555, 2556: 54)

สำหรับรางวัลในการแข่งขัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกัน อาจเป็นเงิน (ประมาณ ปี พ.ศ.2540 มีการให้รางวัลเป็นเงิน ประมาณ 1,500 บาท) ด้วยรางวัล หรือสิ่งของ อย่างอื่น แต่เหนือสิ่งอื่นใด คือ ผู้ชนะมีความรู้สึกภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นผู้นำ เกียรติยศชื่อเสียงมาสู่หมู่บ้านของตน (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; อุดม หนูทอง, 2531 ; ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2540; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2555)

ลักษณะการเล่นกลองبانอ

การเล่นกลองبانอ มี 2 ลักษณะ คือ การตีด้วยมือ และการตีด้วยไม้ (พรพันธุ์ เขมคุณาคัย, 2541-2542 : 30 - 36)

การตีด้วยมือ แสดงในโอกาสงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งการใช้ฝ่ามือตีบานอ ผู้ตี ต้องมีความสามารถเฉพาะตัวสูง ส่วนระดับคณะ ผู้เล่นในทีมต้องมีความพร้อม เปรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพราะบานอแต่ละใบจะบรรเลงไม่เหมือนกัน และทำ หน้าที่ต่างกันในการประสมวง คือ บานอที่เป็นใบหลัก บรรเลงทำนองเพลงหลัก บานอใบที่มีความสำคัญรองลงมา ทำหน้าที่เป็นเสียงประสานแนวที่หนึ่ง ซึ่งช่วยให้ เพลงมีความไพเราะขึ้น สำหรับบานอใบที่เหลือทั้งหมด ทำหน้าที่เป็นเสียงประสาน แนวที่สอง ช่วยให้เสียงและจังหวะเพลงมีสีสันมากขึ้น

การตีด้วยไม้ ผู้ตีต้องใช้เชือกซึ่งพันเป็นเกลียวพันมือก่อนตี เพื่อป้องกันมือแตก เพราะการตีเพื่อการแข่งขันในแต่ละครั้งต้องตีหลายรอบ รอบหนึ่ง ๆ ใช้เวลาตี ประมาณ 1 ชั่วโมง การตีด้วยไม้ นอกจากมีหลายจังหวะ เน้นความดังกังวานของเสียง ความสามารถและทักษะของผู้บรรเลงแล้ว ยังต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ในการ ปรับแก้เสียงของโตะยอวอ (หัวหน้าคณะ) ด้วย

การทำกลองบานอ

การทำกลองบานอ ใช้ทั้งเวลาและความรู้ความสามารถของผู้ทำ ช่างทำบานอ ส่วนใหญ่มักเป็นหัวหน้าคณะ เพราะต้องมีฝีมือ มีทักษะและประสบการณ์ในการ ปรับแต่งเสียงด้วย (พรพันธุ์ เขมคุณาคัย, 2541 - 2542 : 30 - 36; สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2555, 2556) การทำบานอต้องช่วยกันหลายคน เพราะอาศัยแรงคนเป็นหลัก โดยมีช่างทำบานอเป็นหัวหน้า อุปกรณ์และขั้นตอน การทำบานอมีดังนี้

อุปกรณ์และเครื่องมือที่สำคัญในการทำบานอ ได้แก่ 1) ไม้หลุมพอ เป็นไม้ที่นำมาทำตัวกลอง และทำลิ้ม ไม้หลุมพอเป็นไม้ขนาดใหญ่ เนื้อแข็ง ขึ้นอยู่ในป่าดิบทางภาคใต้ ส่วนไม้เนื้อแข็งชนิดอื่น เช่น ไม้ตะเคียน ไม้ตำเสา แม้สามารถนำมาทำได้ แต่เมื่อบรรเลงแล้ว เสียงจะไม่ดัง ไม่ทุ้ม และไม่ไพเราะเหมือนกับไม้หลุมพอ ชาวบ้านจึงไม่นิยม 2) หนังควาย การขึ้นหน้ากลองบานอ ต้องใช้หนังควายเท่านั้น หนังวัวทำไม่ได้ เนื่องจากเมื่อบรรเลงแล้ว น้ำเสียงของหนังวัวสู้หนังควายไม่ได้ และหนังควายยังมีความคงทนมากกว่าหนังวัว 3) หวาย ลักษณะของหวายที่นำมาใช้ทำบานอ มี 2 ขนาด คือ หวายที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณหนึ่งนิ้ว และหวายที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณครึ่งนิ้ว 4) เชือกป่านมนิลขนาด 8 – 10 มิลลิเมตร ใช้สำหรับปรับความตึงของหน้ากลอง 5) เครื่องกลึง ใช้สำหรับปรับแต่งบานอให้เป็นรูปตามต้องการ 6) สว่าน ฆ้อน และสิ่ว ใช้สำหรับเจาะต่อไม้ให้กลวงตามขนาดที่ต้องการ 7) สีและแลคเกอร์ ใช้สำหรับทาและขัดเงาบานอ ให้มีความสวยงามยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการผลิตบานอ มีหลายขั้นตอน คือ 1) ขึ้นสร้างตัวกลอง นำไม้หลุมพอ มาเลื่อยให้ได้ขนาดตามความเหมาะสม นำไปกลึงจนได้รูปตามต้องการ 2) ขึ้นคว้านเนื้อไม้ข้างในตัวกลองให้เป็นโพรง หลังจากที่ถูกกลึงบานอจนขึ้นรูปตามต้องการ ข้างจะคว้านเนื้อไม้ข้างในตัวกลองออก โดยใช้สว่าน สิ่ว และค้อน ซึ่งขึ้นสร้างตัวกลอง และขึ้นคว้านเนื้อไม้ข้างในตัวกลอง ข้างจะใช้เวลาร้างทำบานอเขาประมาณ 1 – 2 เดือน หลังจากนั้นนำตัวกลองกลับไปวางไว้กลางแดดในหมู่บ้านทิ้งไว้ประมาณ 3 - 4 สัปดาห์

การขึ้นหน้ากลอง บานอเป็นกลองที่ขึ้นหนังหน้าเดียว หนังที่ใช้ซึ่งเป็นหนังควาย ตัดเป็นแผ่นกลมขนาดใหญ่กว่าหน้ากลองเล็กน้อย ส่วนหน้ากลองและท้ายกลอง มีขอบซึ่งทำด้วยหวายลำโตมีเส้นผ่าศูนย์กลางหนึ่งนิ้ว การขึ้นหน้ากลองจะดึงหนังควายให้ตึง และปิดหวายตรงขอบกลองด้านหน้าด้วย จากนั้นใช้หวายที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณครึ่งนิ้ว จักเป็นเส้น ๆ โยงระหว่างรอยเจาะที่หน้าหน้ากลองเป็นคู่ ๆ จนรอบหน้ากลอง หวายแต่ละคู่จะโยงผ่านหวายลำโตซึ่งขัดเป็นวงกลมปิดอยู่ท้ายกลอง และตระหวัดขึ้นด้านบน ผูกเป็นปมไว้ระหว่างตัวกลองกับขอบหวายด้านท้ายกลอง พร้อมกับตอกลิ้มไว้จำนวน 15 อัน คือ ระหว่าง

เส้นหวาย 3 คู่ ต่อลิ้ม 1 อัน ลิ้มที่ตอกไว้จะช่วยให้หนังที่ซึ่งไว้มีความตึง (เส้นหวาย ทั้ง 45 คู่ และลิ้มจำนวน 15 อัน จะทำหน้าที่สัมพันธ์กัน สำหรับใช้ในการเร่งเสียง และตั้งเสียง) หลังจากนั้นทาสี และแลคเกอร์ที่ตัวกลองให้สวยงาม

การซื้อขายบานอ ประมาณปี พ.ศ. 2526 ราคาใบละประมาณ 2,000 – 3,000 บาท ต่อมาปี พ.ศ. 2539 ประมาณใบละ 4,000 บาท (นเรศ ศรีรัตน์, 2542)

ความเชื่อเกี่ยวกับการเล่นกลองบานอ

คนเล่นกลองบานอมีความเชื่อเกี่ยวกับบานอหลายประการ คือ

ความเชื่อแรก ไม้ที่นำมาทำบานอ คนตีกลองบานอเชื่อว่า บานอมีเจ้าของ คือ มีเจ้าประจำไม่ว่าหรือเทวดาอารักษ์สิงสถิตอยู่ หากปฏิบัติหรือกระทำการใดๆ ที่แสดงว่าไม่ให้ความสำคัญแก่บานอ เช่น นั่งหรือยืนบนบานอ เดินข้ามบานอ เชื่อว่า คนๆ นั้นจะถูกเจ้าประจำไม้ลงโทษ ให้มีเหตุเป็นไปต่างๆ นานา เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525) คนเล่นกลองบานอจึงมักเก็บบานอ ไว้บนที่สูง (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 - 2542 : 30 - 36)

ความเชื่อที่สอง ไม้ที่นำมาทำบานอต้องเป็นไม้หลุมพองเท่านั้น ถ้าได้ต้นที่ถูกฟ้าผ่ายืนตาย ถือว่าดีมาก เพราะเชื่อว่าทำให้กลองบานอใบนั้น มีเสียงดังดุจฟ้าผ่า (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; นเรศ ศรีรัตน์, 2542)

ความเชื่อที่สาม การทำพิธีกรรมก่อนเดินทางไปแข่งขัน โต๊ะบอมอ (หมอลอยศาสตร์) จะทำพิธีบวงสรวงเชิญเจ้าประจำไม้ให้มาประจำอยู่ในบานอ โดยโต๊ะบอมอจะนำข้าวสารผสมขมิ้น เสกคาถากำกับ และเก็บไว้กับตัว เมื่อถึงเวลาลงสนามแข่ง โต๊ะบอมอจะขีดข้าวสารผสมขมิ้นไปยังบานอทุกใบ เนื่องจากมีความเชื่อว่า วิธีการนี้ เป็นการไล่ผีและป้องกันเสนียดจัญไรที่ฝ่ายตรงข้ามอาจจะทำต่อฝ่ายตนได้ (ไพบูลย์ ดวงจันทร์, 2525; อุดม หนูทอง, 2531)

ความเชื่อที่สี่ การทำพิธีกรรมหลังการแข่งขัน โต๊ะบอมอทำพิธีส่งเจ้าประจำไม้ เริ่มด้วยการสวดคาถา ใช้มือสัมผัสหน้ากลองและวนเป็นวงกลม ใบละ 3 รอบ จนครบทุกใบ ขีดข้าวสารผสมขมิ้นไปยังบานอ จำนวน 3 ครั้ง และใช้ไม้ตีบานอ ใบที่สำคัญที่สุดใบวง 1 ครั้ง ตามด้วยการตีของสมาชิกทั้งทีมแบบรวๆ หนักๆ ติดต่อกัน 3 รอบ จากนั้นนำบานอไปเก็บเข้าที่ โดยแขวนไว้กับซื่อใต้หลังคา

เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดมาตีเล่น เพราะอาจเป็นอันตรายได้ เนื่องจากชาวบ้านเชื่อว่า บานอทุกใบมีเจ้าของประจำอยู่ (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, 2541 – 2542 : 30 - 36)

(2) การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอ

สถานภาพองค์ความรู้งานศึกษาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอ สังเคราะห์ได้ว่า การอนุรักษ์ฟื้นฟูการเล่นกลองบานอเกิดขึ้นอย่างจริงจังในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย หลังจากที่มีมรดกวัฒนธรรมดังกล่าว ได้สูญหายไปในช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากอิทธิพลของคนตรังสมัยใหม่ที่มีวิธีการทันสมัยในการนำเสนอและเพลง มีความซับซ้อนตามยุคสมัย แต่อย่างไรก็ตาม ความรุ่งโรจน์ของกลองบานอ ได้กลับมาสู่รัฐกลันตันอีกครั้งในปี พ.ศ.2556 โดยกลุ่ม Seri Amok Rukun Tetangga Area (KRT) ผู้ก่อตั้งกลุ่มกล่าวว่า กลองบานอได้สืบทอดจากบรรพบุรุษของพวกเขามากกว่า 150 ปี และพวกเขาได้ตัดสินใจซ่อมแซมกลองบานอที่สืบทอดมา เพื่อปลุกลมหายใจของมรดกวัฒนธรรมนี้ขึ้นมาใหม่ ซึ่งไม่เพียงแต่รัฐกลันตันเท่านั้น ที่มีการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมบานอไม่ให้สูญหาย กลุ่มรัฐอื่นๆ รวมถึงเมืองหลวงของมาเลเซียเริ่มเห็นความสำคัญและสืบสานมรดกวัฒนธรรมบานอ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 กลุ่มดนตรีวัฒนธรรมบานอแห่งรัฐกลันตันได้รับเชิญให้ไปเล่นในหน่วยงานต่างๆ มากมาย ทั้งหน่วยงานรัฐ โรงเรียน และที่อื่นๆ จุดประสงค์เพื่อ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติและสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมจิตวิญญาณของเยาวชน รวมไปถึงเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้มีใจสืบทอดมรดกวัฒนธรรมแห่งรัฐกลันตัน มรดกวัฒนธรรมบานอได้มีการปรับปรุงดนตรีให้ทันสมัย และปฏิรูปแนวดนตรีเพื่อดึงดูดวัยรุ่น เนื่องจากผู้ฟื้นฟูเล็งเห็นว่าการยึดติดอยู่กับสิ่งเดิมๆ จะทำให้มรดกวัฒนธรรมค่อยๆ หายไป จึงปรับปรุงให้การเล่นบานอในรัฐกลันตันมีความทันสมัย แต่ก็ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์บานอแบบดั้งเดิม รวมไปถึงการดูแลรักษาเครื่องดนตรี เพื่อให้มรดกวัฒนธรรมนี้ยังคงยั่งยืนต่อไปในอนาคต (Razak, 2016)

บทสรุป

การสังเคราะห์งานศึกษามรดกภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอทำให้เห็น ภูมิลักษณะชายแดนไทย-มาเลเซียในพื้นที่รอยต่อของเทือกเขาสันกาลาสิริ ทั้งเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมร่วมด้านศิลปะการแสดงมลายูของผู้คนในดินแดนแถบนี้ และเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของฐานทรัพยากรป่าไม้ที่สัมพันธ์กับภูมิปัญญา การทำกลองจากไม้หลุมพอ มีการเรียนรู้ ฝึกฝน จดจำ ลองผิดลองถูก และสืบทอด กันมาจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งการทำกลองบานอของคนสมัยก่อน ช่วยให้เห็นวิถีคิดและ ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนมลายู ที่เกิดจากการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกใน ครอบครัว เมื่อกลุ่มผู้ชายเดินทางขึ้นไปบนภูเขาที่อยู่ห่างออกไปจากบ้าน เพื่อตัดโค่น ต้นไม้ขนาดใหญ่มาทำกลองบานอ การตัดไม้ขนาดหลายคนโอบในสมัยก่อนใช้ ระยะเวลาเป็นเดือน ผู้หญิงหรือภรรยา เต็มใจรับภาระแทนผู้ชายหรือสามี ทำหน้าที่ ทุกอย่าง ทั้งไถนา สวนผลไม้ เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ดูแลลูกอยู่กับบ้าน กล่าวได้ว่า ทั้งหญิงและชายต่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเล่นกลองบานอเอาไว้ การทำกลอง บานอ นอกจากต้องใช้กำลังคน ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ หากยังต้องการขวัญ และกำลังใจ โดยอาศัยพิธีกรรมอันสะท้อนความเชื่อของมนุษย์ต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อเรื่องเจ้าประจำไม้นี้ยังคงบอกเล่าสืบทอดกันมา

การเล่นกลองบานอ ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล เนื่องจาก องค์ความรู้ เกี่ยวกับบานอ ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งด้านเสียง ทำนองเพลง และเทคนิคต่าง ๆ การเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น เกิดจากการปฏิบัติ และแรงบันดาลใจ ทำให้ เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากดีเป็น อยากทำเป็น เด็ก เยาวชนและคนหนุ่มที่สนใจ จึงติดตามคณะบานอไปยังสถานที่ประชันเสียง สังเกตสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ ฝึกเลียนแบบ หัดทำตาม และพยายามจดจำทุกอย่างด้วยตนเอง คนเล่นกลองบานอมีความเชื่อว่า ถ้าไม่ใช่คนในเชื้อสายหรืออยู่ในกลุ่มเครือญาติเดียวกัน จะไม่มีความสามารถ ถึงขั้นเป็นหัวหน้าคณะได้ เมื่อคนมลายูที่เล่นกลองบานอมีความเชื่อเรื่องการ สืบเชื้อสาย ลูกหลานในแต่ละสายตระกูลก็จะได้รับการปลูกฝังอบรมสั่งสอน ให้มีสำนึกในการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม สถานภาพองค์ความรู้ที่ศึกษานั้นให้ความสำคัญกับ การอธิบายความรู้การเล่นกลองบานอในวิถีมลายูเป็นหลัก การศึกษาพลวัตและ

การดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยไม่
แค่เพียงมรดกวัฒนธรรมเอาไว้ จะเป็นทางออกทางหนึ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยงของมรดก
ภูมิปัญญาการเล่นกลองบานอในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). **ศิลปะการแสดง:มรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมของชาติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สงเคราะห์ทหารผ่านศึกใน
พระบรมราชูปถัมภ์.
- นเรศ ศรีรัตน์. (2542). “บานอ” ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้**.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2558). ชื่อบ้านนามเมืองภาษามลายูในคาบสมุทรมภาคใต้
ของไทย, **ดำรงวิชาการ**. 14(1), 11 – 32.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2540). **บุหงาปัตตานี: คติชนไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้**.
กรุงเทพฯ : มติชน.
- พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. (2541-2542). บานอ : สื่อสะท้อนภูมิปัญญาของชาวไทยที่
นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้, **วารสารปาริชาติ**. 11(2), 30-36.
- ไพบุลย์ ดวงจันทร์. (2525). บานอ:กลองยักษ์ของชาวไทยมุสลิม, **วัฒนธรรมไทย**.
21(9), 9 – 18.
- สว่าง เลิศฤทธิ์. (2536). กรือโต๊ะ-บานอ : ดนตรีแห่งชาติพันธุ์, **วารสารทักษิณคดี**.
3(2), 97– 102.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส. (2555). **การส่งเสริมครุภูมิปัญญา
ท้องถิ่น อำเภอบ้าง จังหวัดนราธิวาส**. นราธิวาส : สำนักงานวัฒนธรรม
จังหวัดนราธิวาส.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส. (2556). **กลองบานอ 1 อำเภอบ้าง 1 อัตลักษณ์
ความภาคภูมิใจ อำเภอบ้าง**. นราธิวาส : สำนักงานวัฒนธรรม
จังหวัดนราธิวาส.

อุดม หนูทอง. (2531). **ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้**. สงขลา:
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

Elaine Lee. (2006). **Ethnic musical instruments of Malaysia**. Win Publication.

Miller, Terry; Williams, Sean. (2011). **Vietnam**. In **The Garland Handbook of Southeast Asian Music**. Abingdon, Oxon: Routledge.

Razak Akmaliah. (2016, 7 February). **Medium tubing drum up to news**.
Sinar Harian Newspaper. Sinar Karangraf Sdn Bhd.

The Straits Times Annual. (1972, 19 April). Straits Times Press: Malay Peninsula. 19-20.

Abstract

Keywords: a rogue state, an axis of evil, political transition

Received: June 22, 2022; Revised: August 17, 2023; Accepted: August 28, 2023

บทคัดย่อ

โลกได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเวทีการเมืองในช่วงยุคสงครามเย็น ประชาธิปไตยได้แผ่ขยายไปทั่วประเทศตะวันตก อันเป็นผลมาจากความเชื่อที่ว่า รัฐของพวกเขาจะแข็งแกร่งขึ้นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ในภายหลังประเทศตะวันตกเหล่านี้เริ่มอ้างถึงรัฐใด ๆ ซึ่งไม่ได้ใช้ระบอบการปกครองเดียวกับตนว่าเป็นรัฐที่อ่อนแอ ในโลกประชาธิปไตย สหรัฐอเมริกาเริ่มทำตัวเป็นพี่ใหญ่ให้กับชาติอื่น ๆ สหรัฐฯ ได้สร้างคำศัพท์มากมายเพื่อใช้แทนเรียกรัฐที่อ่อนแอ เช่น รัฐอันธพาล และแกนแห่งความชั่วร้าย วัตถุประสงค์ของบทความนี้ เพื่อที่จะอธิบายให้ทราบถึงสาเหตุว่าทำไมเมียร์มาร์ถึงถูกอ้างว่าเป็นรัฐนอกวิสัยจากมุมมองของตะวันตกในช่วงก่อนเริ่มมีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในปี 2010 มีปัญหามากมายที่เห็นได้จากการที่ประเทศนั้นมีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน และขาดหลักนิติธรรมที่ชัดเจนในการบริหารประเทศ วิธีการปกครองประเทศภายใต้ระบอบการปกครองของทหารก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เมียร์มาร์มีสถานะภาพเป็นรัฐนอกวิสัย เนื่องจากรัฐบาลทหารมักใช้ความรุนแรงต่อพลเรือนของตนเอง ปัจจุบันทั้งหลายเหล่านี้เป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบในมุมมองของชาติตะวันตกที่มีต่อรัฐเมียร์มาร์

คำสำคัญ: รัฐอันธพาล, แกนแห่งความชั่วร้าย, การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง

Introduction

The term ‘pariah state’ had been applied to different undemocratic states during different periods of time, but it has mostly been used in a political sense. Looking back through the term’s history, it has been used on the world stage to label many states. These include Myanmar, Libya, Iraq, and North Korea. There is no definitive definition of a pariah state but this term seems to be similar to the term rogue state. This is because many states, that have been labelled as pariah states, have also been often called rogue states; for instance, Libya, Iraq, and North Korea. But an obvious characteristic of a pariah state is that it has “the rudiments of a rational Weberian bureaucracy waiting to emerge” (Duffield,

2008, p.6). This is because the Weberian bureaucracy refers to a welfare state in which the government takes responsibility for its citizens in areas such as health and education (Duffield, 2008). The welfare state is always present in Western countries. In contrast, in a pariah state, this welfare system is never present. Hence, we can conclude that states which fall under the pariah label can usually be identified as those which have the opposite kind of regime to a Weberian state. As an example from Myanmar, Libya and North Korea, none of these states applied the Weberian system.

The term pariah state also refers to a small power or weak nation that does not have any support from major-power benefactors. Moreover, within such states, there is usually some form of ethnic or racist conflicts in progress. At the international level, pariah states seem to have a poor diplomatic record in their interactions with other states, so it is hard for them to compromise on many issues - and this often ensures that they continue to be faced with many adversaries. Hence, they need to possess large armories of weapons (Harvaky, 1981) to protect themselves from other states. This seems especially true in Myanmar's case, as it has poor relations with most of its neighboring countries. It also has internal ethnic problems.

Reasons to Label Myanmar as a Pariah State

There have been many explicit reasons, over the years, for Burma being termed as a pariah state from a western perspective.

Lack of Human Rights

Many western countries started to pay a great deal of attention to the human rights problem in Myanmar, for the first time, after the junta used its military forces to stop the protests in 1988. This action led to a great loss of life in the country. Western countries also noted the arrest of Aung San

Suu Kyi on July 20, 1989 (Silverstein, 1996). This became a big issue in the International Community, because she was the leader of the National League of Democracy (NLD). She was also the daughter of Myanmar's former leader, Aung San - who fought for Myanmar independence in 1947 (Silverstein, 1996). There have been many occasions on which the International Community has put pressure on the junta to release Aung San Suu Kyi, but it seems that these actions were largely ignored. It is known that Myanmar monks have long played a significant role in their country's political arena - and this resulted in the arrest of more than 300 monks in October 1990 (Alamgir, 1997). The junta appeared to be scared that the monks would persuade people to resist its actions - because monks have often played a pivotal role in the societies of Buddhist countries.

Furthermore; in 1996, the junta took control of a wide range of media sources in order to prevent unpredictable incidents from occurring. They also limited the use of online computers (Liddel, 1999). Hence, Myanmar people have long had hardly any access to 'open' mass media outlets. This type of policy is a normal in countries ruled by an authoritarian regime. I have found that, in Myanmar, foreign reporters cannot work effectively - because their freedom to report the news has been constrained by the junta (Alamgir, 1997). In my opinion, this policy is an obstacle to human rights, because it keeps people away from using the mass media to learn what has been going on in the World. It also keeps them from perceiving how normal lives are led in democratic countries. Thus, Myanmar people have not enjoyed the right to use the mass media to gain a greater knowledge of the World.

There are a further two reasons why Myanmar is often said to lack any real progress in the area of human rights. The first reason is the massive outflow of Myanmar emigrants across its borders. This happened because these people could no longer tolerate their lives under a military government. They had

to live in poverty, and were often intimidated by junta officials. Moreover, there have been many protests in the country over the years. The two biggest protests were in 1988-in which 3,000 people were killed, and at least 10,000 students escaped across the Thai border (Alamgir, 1997) and in September 2007, when Buddhist monks demonstrated in downtown Yangon. This demonstration was joined by large crowds of people (International Crisis Group, 2008) who wanted to protest against the dramatic increases in poverty in Central Myanmar. So the main causes of both of these protests were the economic recession within the country, which had created below normal living conditions for the majority. These incidents occurred because people were not satisfied with their social and economic status, and because they wanted to live in a country where human rights were respected. As a result of the crackdown on these protests, some people decided to flee to other countries – while others decided to stay and fight for their rights.

The second reason involves Myanmar's ethnic minorities. Matthews (1998) stated that ethnic discontent would become a major factor in Myanmar's distress. Myanmar has many ethnic groups, but the junta does not treat them all equally. The minority ethnic groups of Myanmar do not get the same degree of state protection that is afforded to ethnic Myanmarans (Lehman, 1981). The Myanmarans are treated better than other ethnic groups, as part of a process that is known as 'Myanmarisation' (Duffield, 2008, p.23). Callahan (2003) states that there is hardly any information available on the plight of Karen, Kokang, Shan, or other minority groups. Hence, these minorities have often had little opportunity to participate in government recruitment campaigns, when compared with Myanmarans. These minority groups are also not allowed to make any attempt to demand their rights. This is yet another situation which supports that there is a distinct lack of human rights in Myanmar.

Ruled by a Military Regime

Myanmar had been ruled by a military government since 1962. This characteristic is readily noted by the West, because at that time all other ASEAN nations have opened themselves up to the modern world, and have thus been able to transform their economies. In contrast, totalitarianism prevails in Myanmar (Taylor, 2001). Moreover, Aung San Suu Kyi (as cited in Taylor, 2001, p.79) has commented that “the totalitarian regime keeps everyone in fear and this produces immobility” when referring to the lack of freedom she perceives in Myanmar life. Under a military regime, the leader is the most powerful person in the country. In Myanmar, it appears to work like this.

The junta uses a strong centralized system under the command of Than Shwe - who looks upon himself as the unchallengeable father of his country (International Crisis Group, 2008). So this means that everyone has to follow Than Shwe’s decision without argument, as his decree is final on all issues. Those who criticize the junta’s actions are liable to be confined in prison for periods of up to twenty years (Liddel, 1999). Aung San Suu Kyi once made a speech in which she commented on the junta’s actions, saying, my father did not built up the army in order to intimidate the people, just because it had the necessary weapons. She added, it is the army’s function to serve the country and protect it from its enemies. Hence, you are either for the country, or the country is not for you (Selth, 2002). This speech seems to point out that the situation in Myanmar is actually getting worse. The military government does not provide for people’s basic needs, and they do not treat their people in a dignified manner. Indeed, they try to oppress their people in many ways. Their actions appear to benefit only themselves and the rest of an elite circle. Selth (2002) states that it is very hard to do any major business in Myanmar without having a good relationship with senior military officers, because the generals often have an interest in many private companies throughout the country.

The military leaders also control twelve industrial corporations (Alamgir, 1997). The evidence also suggests that revenues are nearly always distributed within an elite circle, because elite maintains a control over state businesses that prevents other people from becoming involved. According to McCarthy (2000), there is no proof which shows that the country's revenue is distributed fairly amongst the mass of Myanmarese people.

The military regime as a big obstacle to economic transformation. This is because international investors do not trust the military government, and can never be really certain of the situation within that country. In a country which is ruled by an authoritarian regime, the absolute power to make decisions belongs to the leader. The leader can make a decision without having to go through the processes of a democratic state. Hence, foreign investors believe that they cannot count on this type of state - and Myanmar is firmly included in this category in their eyes. So foreign investors in Myanmar are always faced with the daily problem of unpredictability, and it is very hard for them to make a business plan in this uncertain environment.

Moreover, the legislation to prevent the above problem is unlikely to be enacted in Myanmar, as there is no parliament there. Secondly, it is very hard to persuade the military government to enact legislation to protect foreign investors. Lastly, the military government does not appear to care what happens to these investors. This evidence demonstrates the many difficulties that the International Community faces in trusting the junta. During the period when Ne Win governed Myanmar, he launched a policy that he called the Myanmarese way to Socialism. Under this policy, the Ne Win government took possession of foreign companies and converted them into state property – a policy that greatly isolated Myanmar from the outside world (Saijun, 2006). This policy reinforced the image of Myanmar image as a pariah state, since such a policy would probably never have happened in a democratic state. The Myanmarese

economy is still suffering from the effects of Ne Win's policy. Myanmar is now more far open to the global economy than it was in Ne Win's time, but the economy has not grown fast enough to compensate for its previous isolation from the World (Maung, 1997). Thus, in order to erase this image of a pariah state, and to develop the economy at the same time, the government needs to change the regime into one that is acceptable to the West.

There is another reason to believe in the West's label of Myanmar as a pariah state. The junta spends a huge budget on the military sphere, without concern for its people's living standards. They only pay attention to developing their military power. This obsession with military might appeared with the new military leadership in 1988 (International Crisis Group, 2002). In 1994-1995, the military budget in Myanmar was more than twice that of education and health combined (Alamgir, 1997). In my opinion, the junta should not spend so much money on the military if they are still having problems with their citizens' living standards. It is better to invest in the endeavors of ordinary citizens, as these will benefit the country more in the long run. In democratic or western states, governments usually pay attention to their people's needs first. Indeed, their actions generally seem to have very little in common with those of the Myanmar government.

Furthermore, the West – and especially the US – is not pleased with Myanmar because it does not show any signs of following the US model. The US is always suspicious of the junta, because it cannot be certain of its actions - and it is hard for the US to influence a country that has developed some strength in the military sphere. It does not surprise me that the US has labelled Myanmar as a pariah state, because it has often attached this label to other authoritarian states that have shown defiance of its model. To conclude this section, the military regime in Myanmar has been a major factor in the labelling of its country as a pariah state. Selth (2002) states that the Myanmar

military regime has continued to suppress human rights, and that this is especially obvious in its actions towards Aung San Suu Kyi and the country's ethnic minorities. Referring to this statement, the junta's actions have ensured that their country has been labelled as a pariah state from the western perspective.

Lack of a 'Rule of Law'

Countries which are governed under a rule of law need to have the following characteristics: transparency, accountability, a strong justice system – in which people can bring lawsuits against the government - and the right of the local mass media to report the news if the government breaks its own laws. The most important thing is that the government needs to have respect for people's own ability to arrive at their own decisions. All of these characteristics will not usually happen in a country that is ruled by a dictatorship, and Myanmar is a country ruled by a military regime. Thus, there is no possibility to apply the rule of law (International crisis group, 2001).

Prior to the 2008 Constitution, the military junta had been ruling in the absence of any mechanism that would hold its government accountable. Therefore, institutions had to be created in an environment where no institutions for democratic governance or accountability had existed before (Englehart, 2012). The rule of law in Myanmar was very weak & under-developed. In 2010, Transparency International reported that the Rule of Law Rating in Myanmar was (minus)-1.5 on a scale from (minus)-2.5 to (plus)+2.5; with higher positive values corresponding to better governance. Significant changes in the rule of law and the constitution have not occurred since the data was published in 2010. Additionally, Transparency International gave Myanmar a score of 21/100 on the Corruption Perceptions Index - which ranks the level of corruption of the public sector. This resulted in Myanmar ranking 157th out of 177 countries listed on this index.

Moreover, the inefficiency of the justice system in Myanmar, people cannot call for help when they are placed under duress by their government. Also, SLORC Order 1/91 does not permit people to participate in any political party or organization which have not been approved by the government (International Crisis Group, 2001). This evidence proves that the rule of law has never really existed in Myanmar.

In comparison, “the West is obsessed with the rule of law” (Taylor, 2001, p.60). Thus, they have labelled Myanmar as a pariah state because the military government rules the country “with the force of law instead of the rule of law” (Taylor, 2001, p.60). The obvious example of Myanmar’s use of the force of law - instead of the rule of law - was the election on May 27, 1990, when the NLD party won the election with 392 seats. The NLD was in competition with the National Unity Party (NUP), which was controlled by the Myanmar military government. The NUP only managed to gain 10 seats. However, the junta did not hand over power to the NLD party. They insisted on staying in power, by refusing to accept the election result (Guyot, 1991). This incident helped the International Community to realize that the Myanmar government had no respect for its people’s rights. Many people had already made a decision to vote for the NLD, but the NUP still used their power from the junta to maintain the status quo in the country. As a result, this is another factor that has caused Myanmar to be labelled as a pariah state by the West. The West believes that the rule of law is a fundamental system to govern a country and deliver it into prosperity, but the junta always seems to go entirely against the rule of law.

Myanmar’s neglect of the sentiments of the International Community

The most important International organization in the world is the United Nations (UN). Every nation needs to heed the UN’s advice and cautions. The Myanmar junta mostly seems to ignore the UN’s pleas over its human rights record and its economic institutions. It has refused to release political prisoners

and detainees, such as Aung San Suu Kyi (International Crisis Group, 2008). The junta has also firmly refused to heed the UN's cautions. The International Community is fed up with the junta, because it has made no progress in following the UN's advice. As a result, many nations have decided to apply sanctions on Myanmar, in an attempt to force the junta to open up their country and accept the advice of the International Community. The sanctions have been put in place in response to Myanmar's unacceptable actions in depriving their citizens of their human rights. Hence, the issue of sanctions makes it especially clear why Myanmar has been labelled as a pariah state (McCarthy, 2000).

The two major powers that initiated sanctions against Myanmar were the European Union (EU) and the US. The EU extended their sanctions in 2003, because the junta refused to release Aung San Suu Kyi (Hlaing, 2004). And in the case of the US, "President Bush launched the 2003 'Freedom and Democracy Act' in order to ban all imported goods from Myanmar and to freeze the junta's assets in his country" (Saijun, 2006, p.189). Nevertheless, there is a hidden agenda behind the US sanctions. The US appears to be hoping that their sanctions policy will eventually force the junta to initiate a democratic system. So that Myanmar's neglect of the cares of the International Community is yet another factor that has forced the West to label it as a pariah state.

Conclusion

As we have already seen, a good state - from a western perspective - must have the characteristics of a Weberian State, in which the government takes responsibility for its citizens' living standards. The rule of law is another element that states need to take into account if they are to prevent themselves from becoming weak states. The Myanmar government must pay more respect to its citizens' individual decisions to shape their own lifestyles, and

should not oppress their human rights. But these elements have never really existed in Myanmar, which does not seem to have developed any Weberian characteristics. This can be perceived from the many protests there over issues associated with a very low living standard and the economic recession that has long gripped the country. Indeed, the country's human rights record seems to be becoming even more acute. The International Community has urged the junta to make improvements on these issues, but their requests are still ignored. The country's authoritarian military regime is another important factor, because the rule of law cannot thrive under such a regime - so it is increasingly hard for the junta to govern the country in proper manner. The equality & security of citizens to access justice is very limited, and people have very little confidence in the legal system to deliver fair & effective justice. Yash Ghai (2008) stated that the 2008 Constitution did not guarantee the independence of the Judiciary. The appointment system of judges was highly political. In order to have an independent judiciary, the amendment of the constitution was necessary. There is also the issue of sanctions, which have been applied to Myanmar on many occasions. The junta does not heed the cautions of the International Community, and makes no attempt to compromise with other countries. This has resulted in Myanmar becoming the Black Sheep of the International Community. All the reasons that already presented (above) are factors that have caused Myanmar to be viewed as a pariah state from the western perspective.

References

- Alamgir, Jalal. (1997). Against the current: The survival of Authoritarianism in Burma, **Pacific Affairs**, 70(3), 333-350.
- Callahan, Mary, P. (2003). **Making Enemies: War and State Building in Burma**. Ithaca: Cornell University Press.
- Duffield, Mark. (2008). **On the Edge of 'No Man's Land: An Independent Report Commissioned by the Office of the UN**, RC/HC, Yangon and UNOCHA, New York.
- Englehart, Neil, A. (2012). Two Cheers for Burma's Rigged Election, **Asian Survey**, 52(4), 666-686.
- Ghai, Yash. (2008). **The 2008 Myanmar Constitution: Analysis and Assessment**. Retrieved on January 21, 2023 from http://www.burmalibrary.org/docs6/2008_Myanmar_constitution--analysis_and_assessment-Yash_Ghai.pdf.
- Guyot, James, F. (1991). Myanmar in 1990: The Unconsummated Election, **Asian Survey**, 31(2), 205-211.
- Harkavy, Robert, E. (1981). Pariah States and Nuclear Proliferation, **International Organization**, 35(1), 135-163.
- Hlaing, Kyaw, Y. (2004). Myanmar in 2003: Frustration and Despair?, **Asian Survey**, 44(1), 87-92.
- International Crisis Group. (2001). Myanmar: the Role of Civil Society, **Asia Report**, No.27, Bangkok/Brussels.
- International Crisis Group. (2002). Myanmar: The Future of the Armed Forces, **Asia Briefing**, Bangkok/Brussels.
- International Crisis group. (2008). Burma/Myanmar: After the Crackdown, **Asia Report**, No.144.

- Lehman, F. K. (1981). **Military Rule in Burma Since 1962**. Singapore: Maruzen Asia Pte.Ltd.
- Liddel, Zunetta. (1999). **No Room to Move: Legal Constraints on Civil Society in Burma**. Chiang Mai: Silkworm Books Publishing Company.
- Matthews, Bruce. (1998). The Present Fortune of tradition-Bound Authoritarianism in Myanmar, **Pacific Affairs**, 71(1), 7-23.
- Maung, Mya. (1997). Burma's Economic Performance under Military Rule: An Assessment, **Asain Survey**, 37(6), 503-524.
- McCarthy, Stephen. (2000). Ten Years of Chaos in Burma: Foreign Investment and Economic Liberalization under the SLORC-SPDC, 1988 to 1998, **Pacific Affairs**, 73(2), 233-262.
- Saijun, Kosum. (2006). **Burma: the Foreign Policy**. Chiang Mai: Chotanaprint Publishing Company (Thai book).
- Selth, Andrew. (2002). **Burma's Armed Forces: Power Without Glory**. The United States of America: EastBridge Publishing Company.
- Silverstein, Josef. (1996). The Idea of Freedom in Burma and the Political thought of Daw Aung San Suu Kyi, **Pacific Affairs**, 69(2), 211-228.
- Taylor, Robert, H. (2001). **Burma: political Economy under Military Rule**. London: C.Hurst and Co. (Publishers) Ltd.

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด”
ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี
An Analytical study of Watthunglatya Kanchanaburi
Literary work, Phra Chakkrot

มธุรส คุ่มประสิทธิ์¹ (Maturot Kumprasit)¹
ธัชชัย กรกุ่ม² (Tutchai Kornkoom)²

บทคัดย่อ

การศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ผู้วิจัยได้ต้นฉบับจากวัดทุ่งลาดหญ้า ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีลักษณะเป็นหนังสือสมุดไทยขาว เขียนด้วยหมึกดำ อักษรไทย หน้าละ 6 บรรทัด เนื้อเรื่องยาวมีจำนวนมากถึง 76 หน้า สมุดไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปริวรรตวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” จากสมุดไทยขาว ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อศึกษาลักษณะของ วรรณกรรมเรื่องรูปแบบของคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง และภาพสะท้อนทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวที่พบว่ามีเนื้อหาเป็นนิทานประโลมโลก หรือ จักร ๆ วงศ์ ๆ ตามความนิยมในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สำหรับรูปแบบคำประพันธ์พบว่ามีลักษณะเป็นกลอนนิทานหรือกลอนสุภาพ ใช้คำตามภาษาถิ่นภาคกลางหรือภาคตะวันตก มีสัมผัสไพเราะ อ่านเข้าใจง่าย แก่นเรื่องหลักเป็นเรื่องของความรัก ลักษณะตัวละครเอกมีอิทธิฤทธิ์ มีความสามารถ

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี กาญจนบุรี 71000, อีเมล: maturot.ku@hotmail.com

² อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี กาญจนบุรี 71000, อีเมล: tkauan@gmail.com

¹ Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi, 71000, Thailand, E-mail : maturot.ku@hotmail.com

² Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi, 71000, Thailand, E-mail : tkauan@gmail.com

*Corresponding author : E-mail address : maturot.ku@hotmail.com

Received: January 8, 2023; Revised: June 27, 2023; Accepted: July 7, 2023

ในด้านการบและมิเวทมนตร์คาถาเหนือมนุษย์ เนื้อหาที่มีความน่าตื่นเต้นและชวนติดตาม

ด้านภาพสะท้อนทางสังคมพบว่าในเนื้อเรื่องได้สอดแทรกความเชื่อชาวบ้าน เช่น เรื่องโชคลาง การทำนายฝัน ความเชื่อในเรื่องพระพุทธศาสนา ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ประเพณีการต้อนรับ มีการกล่าวในเรื่องของกฎหมายข้อห้ามในการมีผู้แสดงให้เห็นถึงความเกรงกลัวต่อกฎหมายและสะท้อนภาพลักษณ์ของผู้หญิงดีตามอุดมคติของคนไทย นับว่าวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมในยุคสมัยของกวีได้อย่างน่าสนใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์

คำสำคัญ : วรรณกรรม, พระจักรกรด, กาญจนบุรี

Abstract

In this literature study of “Phra Chakkrot”, the manuscript from Wat Thung Lat Ya, Lat Ya Sub-district, Muang District, Kanchanaburi Province was obtained by the researcher. It looks like a white paper folding book or samut-thai khao, written in black ink in Thai alphabet, 6 lines per page. The story is as long as 76 pages in a white paper folding book. The objectives this research were to translate the literature on “Phra Chakkrot” from a white paper folding book Version of WatThungLatYa, Muang District, Kanchanaburi Province and to study the characteristics of literary works in terms of composition, plot, and social reflections.

The results of the study revealed that the literary story “Phra Chakkrot”, Wat Thunglatya Version, Kanchanaburi Province, was the only literary story found to have a melodrama that was popular during the early Rattanakosin period.

As for the verse form, it was found that it was a fairy tale poem or an octameter poem, using words from the central or western dialects with beautiful rhyme, easy to read. The main theme is about love. The protagonist has superpowers, and the ability to fight and has superhuman magic. The content is exciting and engaging.

In terms of social reflections, it was found that the story included folk beliefs such as superstition, dream interpretation, belief in Buddhism, gratitude to benefactors, welcoming traditions. There was statement saying about the law prohibiting adultery, showing fear of the law and reflecting the image of a good woman according to the ideals of Thai people. This is considered to be a literature that reflects the values of the poet's era in an interesting way and is worthy of preservation.

Keywords : Literary work, Phrajakkrot, Kanchanaburi

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนไทยโบราณมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหนังสือบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตได้ไม่ให้สูญหาย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าการสร้างหนังสือธรรมะ ตำราความรู้ และวรรณคดี แล้วนำไปถวายวัดจะได้รับผลานิสงส์ ทำให้ได้รับความสุข ความเจริญ และสมปรารถนาในสิ่งที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้จึงมีการสร้างหนังสือใบลานและหนังสือสมุดไทยจำนวนมากจนเมื่อมีการนำสมุดฝรั่งอย่างที่ใช้กันในปัจจุบันเข้ามาพร้อมกับการพิมพ์ การทำหนังสือใบลานและหนังสือสมุดไทยจึงหมดความนิยมลง ปัจจุบันจะศึกษาหรือดูหนังสือโบราณเหล่านี้ได้ที่หอสมุดแห่งชาติและตามวัดบางแห่ง ในปัจจุบันหนังสือโบราณของไทยมีกระจัดกระจายตามภูมิภาคทั่วประเทศ แต่เดิมหนังสือเหล่านี้เมื่อสร้างแล้วถ้าไม่ใช่เรื่องในพระพุทธศาสนาจะเก็บรักษาในบ้านเรือนของคนทั่วไป มีการคัดลอกสืบทอดกันมา ถ้าเป็นเรื่องในพระพุทธศาสนาก็จะนำไปถวายวัด หากพิจารณาการศึกษาเล่าเรียนของเด็กไทยแล้วก็จะพบว่าวัดเป็นสถานศึกษามาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้คนไทยยังเชื่อว่าการสร้างหนังสือถวายวัดจะได้รับอานิสงส์บันดาลให้สมหวังในสิ่งที่ประสงค์ มีความสุขสบายและมีโอกาสไปเกิดบนสวรรค์ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2526 : 110)

วัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวัดประจำท้องถิ่นและมีประวัติความเป็นมายาวนาน สถานที่ดั้งเดิมก่อนมีการสร้างวัดนั้นเดิมเป็นอาณานิคมที่ตั้งของเมืองกาญจนบุรีเก่า เป็นเมืองหน้าด่านเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็น

ราชธานี และเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ประชาชนอพยพโยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น มีการสัญจรล่องแพผ่านไปมาอย่างสะดวกสบาย จึงมีการสร้างวัดขึ้นริมแม่น้ำแควใหญ่ บริเวณบ้านลาดหญ้า และเรียกชื่อวัดตามสถานที่ตั้งของหมู่บ้าน และต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อวัดทุ่งลาดหญ้า ปัจจุบันเป็นวัดสำคัญและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเมือง กาญจนบุรี มีพระเกจิชื่อดังที่เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านลาดหญ้าและชาวจังหวัด กาญจนบุรี ภายในวัดมีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอันเป็นเรื่องราวที่สะท้อนลักษณะ ความเป็นมาของชุมชนที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน

วรรณกรรมสมุดไทยที่วัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนใหญ่ เป็นวรรณกรรมประเภทชาดกหรือเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา พบที่เป็นลักษณะ กลอนนิทานเพียงเรื่องเดียวโดยมีลักษณะเป็นสมุดไทยชาวเขียนด้วยหมึกดำ อักษรไทย หน้าละ 6 บรรทัด เนื้อเรื่องยาวมีจำนวนมากถึง 76 หน้าสมุดไทย อีกทั้งนักวิชาการ ทางด้านภาษาและวรรณคดียังไม่มีการกล่าวถึงวรรณกรรมเรื่องนี้มากนัก ผู้วิจัยจึง สนใจศึกษาวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรด ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จากต้นฉบับลายมือ โดยการปริวรรตวรรณกรรมและศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเรื่องรูปแบบของ คำประพันธ์ เนื้อเรื่อง และภาพสะท้อนทางสังคม เพื่อแสดงให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมของชาวบ้านในอดีต อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรม ท้องถิ่นที่พบในจังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นที่รู้จักและได้ศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อปริวรรตวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรดจากสมุดไทยชาว ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเรื่องรูปแบบของคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง และภาพสะท้อนทางสังคม

ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

สุมาลี กระจายศรี (2528) ศึกษาวรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย จำนวน 5 เรื่องคือ จักรกฤษณ์จินดาสุริวงศ์ ชินวงศ์ วัฒนวงศ์ และสุวรรณเลขา เพื่อศึกษาและเผยแพร่วรรณกรรมในด้านต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่าตัวละครมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสมเหตุสมผล มีอักษรวิธีที่แตกต่างไปจากปัจจุบันมาก จุดมุ่งหมายของเรื่องคือเพื่ออ่านเล่นสนุกสนาน มีรูปแบบและการดำเนินเรื่องที่เป็นไปตามขนบหรือตามธรรมเนียมนิยม แก่นเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรัก ตัวละครมีความงามตามอุดมคติ ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาพูดในการสนทนา มีแนวคิดในเรื่องของจริยธรรมกฎแห่งกรรม และความเชื่อของคนไทย

วรรณา บางเสน (2543) ศึกษาโครงเรื่องและอนุภาคในวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานจากต้นฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 12 เรื่อง โดยศึกษาวิเคราะห์โครงเรื่องในวรรณกรรมคำกลอนอ่านประเภทนิทาน ในด้านการลำดับปัญหาและเหตุการณ์ของโครงเรื่อง การสร้างความขัดแย้งในโครงเรื่องและวิเคราะห์อนุภาคที่ปรากฏในด้านตัวละคร ของวิเศษ และเหตุการณ์สำคัญ ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานส่วนใหญ่จะมีการเรียบลำดับเนื้อหาและเหตุการณ์ของโครงเรื่องที่คล้ายกัน มีการสำรวจความขัดแย้งในโครงเรื่องทุกเรื่อง และวรรณกรรมประเภทนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทยและคุณค่าทางจิตใจ

วิไล ธรรมวาจา (2545) ศึกษาเรื่องมหาชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับเมืองชลบุรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน โดยศึกษาวิเคราะห์จำนวน 10 สำนวนจากต้นฉบับโบราณ จารด้วยอักษรขอมที่ไม่ซ้ำความกันและมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปจากมหาเวสสันดรชาดกฉบับกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่ามหาชาติเป็นวรรณกรรมที่แพร่หลายในชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี มีหลายสำนวนและกัณฑ์ชูชกเป็นกัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมาก ในด้านลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนเพลงพื้นบ้านโดยมีการเพิ่มกลอนแหล่ หรือแหล่ตลาดเข้ามา ในด้านเนื้อหาพบว่า มีลักษณะแตกต่างจากกระทรวงศึกษาธิการอย่างมากเพราะมีรายละเอียดบางอย่างแปลกแยกออกไป ในด้านสำนวนโวหารพบว่าการใช้สำนวนโวหารท้องถิ่นซึ่งเป็นที่นิยมมาก อีกทั้งยังสอดแทรกวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อของชาวชลบุรีไว้ด้วย

พัชลิน จินนุ่น (2564) ศึกษาสถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 – 2560) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 - 2560) จากการรวบรวมบทความวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในการทำวิจัย และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ช่วง พ.ศ. 2540 - 2560 ผลการศึกษาพบว่า มีการนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมาวิจัยจำนวน 63 เรื่อง สถาบันที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมีทั้งหมด 16 สถาบัน โดยสถาบันที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นมาวิจัยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้ การวิจัยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางพบทั้งในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และกลุ่มนักวิจัย สาขาวิชาที่นิยมวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น คือ สาขาวิชาภาษาไทย ส่วนประเภทของข้อมูลที่นักวิจัยนำมาใช้พบมากในกลุ่มนิทานและศาสนา และกลุ่มบทร้องพื้นบ้าน สำหรับแนวคิดหรือประเด็นในการวิจัยพบการนำแนวคิดวรรณคดีศึกษามาวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมมากที่สุด ตามด้วยแนวคิดคติชนวิทยา นอกจากนี้ก็ใช้ประเด็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาเชิงพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม และการศึกษาเชิงสังคม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสาร ส่วนใหญ่ยังอิงการเพ่งพินิจตัวบทเป็นสำคัญ ดังนั้น ในอนาคต นักวิจัยอาจใช้เครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาวรรณกรรมโบราณจะทำให้เข้าใจภาษา ขนบธรรมเนียมในการแต่งคำประพันธ์ รวมถึงภาพสะท้อนทางสังคมของคนยุคนั้นสมัยนั้นซึ่งเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาเพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังเกิดความภาคภูมิใจต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนองานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1. ขั้นสำรวจเอกสารและรวบรวมข้อมูล

1.1 สำรวจเอกสารสมุดไทยเรื่อง “พระจักรกรุด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบจำนวน 1 ฉบับ จำนวน 76 หน้าสมุดไทย เนื้อเรื่องยาวไม่พบเนื้อหาตอนต้น และตอนปลาย (ไม่จบเรื่อง)

1.2 สำนวนเอกสาร งานวิจัย หนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.3 รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. ขึ้นปริวรรต

2.1 ปริวรรตเอกสารสมุดไทยเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอักษรไทย และอักษรวิธียุคปัจจุบัน

2.2 รวบรวมสัญลักษณ์ รูปแบบฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในเอกสารสมุดไทย เรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

3. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านตัวอักษร อักษรวิธียุค รวมทั้งด้านเนื้อหาและลักษณะของวรรณกรรม

4. ขึ้นสรุปผลและเสนอผลการวิจัย

สรุปผลและเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1. การปริวรรตวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” จากสมุดไทยชาว ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

การปริวรรตวรรณกรรม หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบ อักษรวิธียุคของวรรณกรรม ต้นฉบับให้เป็นคำที่มีพยัญชนะ ตัวสะกด และสระตามระเบียบวิธีแบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันโดยไม่ทำให้ความหมายนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม สำหรับจุดมุ่งหมายของการปริวรรตนี้ก็เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและช่วยส่งเสริมการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สิ่งนี้จะเป็นการช่วยให้เกิดการสืบทอด และเกิดการอนุรักษ์วรรณกรรมโบราณให้คงอยู่ในท้องถิ่น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอักษรศาสตร์อีกด้วย โดยเนื้อเรื่องที่ได้จะมีการปริวรรตเป็นอักษรวิธียุคปัจจุบัน และหากพิจารณาแล้วในเนื้อเรื่องมีอักษรหรือข้อความขาดหายไปจะมีการเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ โดยจะไม่มีผลกระทบที่ทำให้เนื้อเรื่องเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้วิจัยจะเขียนข้อความที่เพิ่มเติมนั้นไว้ในเครื่องหมาย () หากคำหรือข้อความนั้นเกิดชำรุดจนไม่สามารถอ่านได้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า (ชำรุด) และจากการปริวรรตเนื้อหานี้ ผู้วิจัยพบลักษณะตัวอักษร และเครื่องหมาย ดังนี้

1.1 ลักษณะตัวอักษรและเครื่องหมาย

1.1.1 รูปพยัญชนะ ลักษณะพยัญชนะที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนั้น พบทั้งหมด 41 ตัว โดยไม่พบพยัญชนะ ค ท และ ฮ ลักษณะการเขียนรูปพยัญชนะมีความใกล้เคียงกับปัจจุบันมาก ลักษณะการเขียนเอียงไปด้านขวาเล็กน้อยอย่างเป็นระเบียบ สวยงาม ดังตัวอย่าง

รูปพยัญชนะที่พบ	รูปพยัญชนะในปัจจุบัน
ก	ก
ฅ	ข

1.1.2 รูปสระ ลักษณะสระที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบทั้งหมด 24 รูป ไม่พบสระ -เอะ, -แะ, -โะ, -เอะ, -เียะ, -เื้อะ, -ัวะ, และ ฏ รูปสระที่พบ ดังตัวอย่าง

รูปสระที่พบ	รูปสระในปัจจุบัน
เ	-ะ
ว	-า

1.1.3 รูปวรรณยุกต์ ลักษณะวรรณยุกต์ที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนั้น พบเพียง 2 รูป คือ วรรณยุกต์ เอก และ โท ดังนี้

รูปวรรณยุกต์ที่พบ	รูปวรรณยุกต์ในปัจจุบัน
ˊ	ˊ
ˋ	ˋ

1.1.4 รูปเครื่องหมาย ลักษณะเครื่องหมายที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบเครื่องหมาย ดังนี้

1.1.4.1 เครื่องหมายแทนสระ เครื่องหมายแทนสระพบใช้ เครื่องหมาย ฟันหนู (“ ”) เครื่องหมายฝนทอง (') เครื่องหมายนิคหิต (°) เครื่องหมายทันทฆาต (ˆ) เครื่องหมายไม้หันอากาศ (˘)

(1) เครื่องหมายพินทุ (") และเครื่องหมายฝนทอง (') ใช้กำกับเสียงสระอออก และเสียงสระโอะลดรูป โดยมีการใช้ปะปนกัน ดังตัวอย่าง

กัฏ	ทรง
กัฏ	ก็
ร่อ	รอก
เส่นะ	เสนาะ

(2) เครื่องหมายนิคหิต (°) ใช้ในตำแหน่งบังคับให้เป็นเสียงสระโอะลดรูป ดังตัวอย่าง

คน°	คน
กลัป°	กลบ

(3) เครื่องหมายทัณฑฆาต (ˆ) ใช้กำกับพยัญชนะที่ไม่ต้องออกเสียง ดังตัวอย่าง

กษัฏทริยทงฤทธิ	กษัตริย์ทรงฤทธิ์
สะกคจิต	สะกดจิต

(4) เครื่องหมายไม้หันอากาศ (ˆ) ใช้เขียนเหนือพยัญชนะต้น ดังตัวอย่าง

กัฏ	กังขา
ร็	รับ

(5) เครื่องหมายไม้ไต่คู้ (〰) ใช้เขียนเหนือพยัญชนะ
ดังตัวอย่าง

ก็ ก็
เห็น เห็น

1.1.4.2 เครื่องหมายประกอบการเขียน หมายถึงเครื่องหมายที่ใช้กำกับพยางค์ คำ วลี หรือประโยค เพื่อช่วยในการออกเสียงคำ วลี หรือประโยคนั้นๆ ให้ถูกต้อง ดังปรากฏรูปเครื่องหมาย ดังนี้

(1) เครื่องหมายไม้ยมก (๗) ใช้เพื่ออ่านคำนั้นซ้ำสองครั้ง
ดังตัวอย่าง

เมื่อดี ๗ เมื่อดี ๗
วัน ๗ วัน ๗

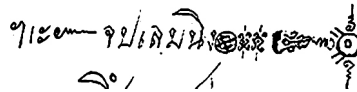
(2) เครื่องหมาย ฟองมัน (๑) และ ฟองมัน ฟันหนู (๑)
ใช้กำกับไว้หน้าบทประพันธ์ เมื่อเริ่มต้นบทใหม่ ดังตัวอย่าง

๑ ฝ่ายเนมยรังกษัตริย์ปณจิก
๑ พิเภกยงพิงเพทะเสนาภย

(3) เครื่องหมาย และ ใช้สำหรับการเปลี่ยนฉากหรือเปลี่ยนตัวละครใหม่ ดังตัวอย่าง

 พระภคกษัตริย์
 ฝ่ายอภิมหาสมุหนายก

(4) เครื่องหมาย อังคั่นคู่ วิตรชนีย์ โคมุตร ใช้สำหรับ
บอกจบเล่มหนึ่ง และวาดเป็นรูปภาพลายดอกประกอบท้าย ดังตัวอย่าง

(5) เครื่องหมาย (+) ผู้เขียนใช้เครื่องหมายนี้เมื่อเขียนคำ
ที่ขาดหรือตกไปโดยเขียนเครื่องหมายกากบาทไว้ด้านบนบรรทัดเหนือจุดที่คำนั้นตก
ไปและจำเติมคำที่เขียนตกไว้ด้านล่างใต้แนวเส้นบรรทัด ดังตัวอย่าง

1.2 อักษรวิธี

อักษรวิธีในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัด
กาญจนบุรีนี้ พบว่ามีการสะกดและใช้วรรณยุกต์ไม่แน่นอน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสังเกต
ว่าอักษรวิธีที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” ก็ปรากฏเสียงตามเสียงพูดตาม
ท้องถิ่นเช่นกัน ทั้งนี้ก็ยังพบว่ามียกเว้นที่เพี้ยนมาตรฐานและแตกต่างกับอักษรวิธี
ในปัจจุบัน ดังนี้

1.2.1 การใช้พยัญชนะ พบลักษณะการเขียนพยัญชนะ ดังนี้

1.2.1.1 การเขียนพยัญชนะสองตัวเป็นตัวเดียวกัน ลักษณะเช่นนี้
พบครั้งแรกในสมัยอยุธยาตอนกลาง และปรากฏว่ามีการใช้ต่อเนื่องมาจนถึงสมัย
รัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตามการเขียนลักษณะนี้พบใช้น้อยลงเรื่อย ๆ (อภิวัน เชื้อไทย,
2526 : 42) โดยพบการเขียนเช่นนี้ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” โดยเขียน
เป็นเพียงบางคำและไม่สม่ำเสมอทั้งเล่ม โดยพบคำว่า “พระ” และ คำว่า “พญา”
ดังตัวอย่าง

พพจ

พระองค์

พพ

พญา

1.2.1.2 การเขียนพยัญชนะเชื่อมต่อกับสระ ลักษณะ
 เช่นนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบการเขียนพยัญชนะที่มีหางเช่น ข ป ฝ ฟ ศ ส
 เมื่อประสมกับสระ -า พยัญชนะจะเขียนต่อเนื่องกับสระ ส่วนหางจะเปลี่ยนไปโดย
 เปลี่ยนตำแหน่งไปอยู่ด้านข้างและทับสระ -า (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2548, หน้า 223)
 โดยพบลักษณะเช่นนี้ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัด
 กาญจนบุรีเฉพาะตัวพยัญชนะ “ซ” ดังตัวอย่าง

ซ

ชาย

ซ

ชาติ

1.2.1.3 การเขียนสระ ใ- ไ- โ- และพยัญชนะที่มีหาง
 ป ฝ ฟ จะเขียนเล่นทางให้ยาวขึ้นไปทางด้านบนอย่างชัดเจน พบเช่นนี้สม่ำเสมอ
 ตลอดทั้งเล่ม ดังตัวอย่าง

ใอันองนอไปอิเหนกไม้

1.2.1.4 พยัญชนะที่ไม่มีหาง เมื่อประสมกับสระ -า
 จะมีการเขียนต่อเนื่องหรือเขียนติดกับสระ การเขียนพยัญชนะติดกับสระเช่นนี้
 คงได้รับอิทธิพลจากเขียนของอักษรขอม ดังตัวอย่าง

ยาม

ยาม

หมาย

หมาย

1.2.1.5 การใช้รูปพยัญชนะตัวเชิงของอักษรขอมเขียน
 แทนอักษรไทย การใช้อักษรไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังคงมีการใช้รูปเชิง
 พยัญชนะของอักษรขอมในการเขียนคำที่มาจากภาษาบาลี (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ,
 2548 : 226) ซึ่งพบลักษณะเช่นนี้ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาด
 หญ้า จังหวัดกาญจนบุรี 1 คำ คือคำว่า “ปัญญา” ดังนี้

ปัญญา

ปัญญา

1.2.1.6 การเขียนพยัญชนะต้น ตัวสะกด และวรรณยุกต์ พบว่ายังไม่มีระเบียบที่ชัดเจนทั้งการให้พยัญชนะต้น มีการใช้พยัญชนะตัวอื่นที่ออกเสียงเหมือนกันมาแทนที่ และพยัญชนะตัวสะกดก็ใช้ไม่ตรงกันแต่จะเป็นแม่เดียวกัน รวมทั้งการใช้สระและเครื่องหมายต่างๆ การเขียนคำที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี จึงแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ทั้งนี้ น่าจะยึดจากการออกเสียงตามเสียงที่ได้ยิน บางครั้งคำเดียวกันในหน้าเดียวกันยังเขียนไม่เหมือนกัน ดังตัวอย่าง

ทศไชย	ทศไชย
เป็น	เป็น
ให้	ให้
กษัตริย์	กษัตริย์
เสด็จ	เสด็จ
ตรัส	ตรัส
ไพร่	ไพร่

1.2.1.7 การใช้พยัญชนะต้นควบกล้ำ “ตร” เป็น “กร” ตามลักษณะการออกเสียงของท้องถิ่นภาคกลาง และท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

ตรัส	ตรัส
ชื่อตรง	ชื่อตรง

1.2.1.8 การใช้พยัญชนะสะกดที่ตามหลัง สระ ใ- , ใ-
นิยมใช้ ย ตามหลัง

สย ใย สงสัย

ไม ย ไม่

1.2.1.9 พบการใช้ตัวสะกด รร ในคำที่ประสมกับสระอะ
และสะกดด้วยแม่กน ดังตัวอย่าง

พร ร ฟัน

ปร ร ผัน

1.2.1.10 พบการใช้รูปวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าน่าจะ
เขียนตามการออกเสียงภาษาถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีหรือบริเวณภูมิภาคตะวันตก โดย
พบในการออกเสียงพยัญชนะอักษรสูงจะใช้รูปวรรณยุกต์โทกำกับไว้ เหมือนการออก
เสียงในภาษาถิ่นกาญจนบุรีในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

กุ่ม เห่ง ชุ่ม เห่ง

กฏหมาย กฎหมาย

จากการปริวรรตเนื้อหาจึงทำให้พบว่าลักษณะรูปแบบ
ตัวอักษร สระ ในวรรณกรรมสมุดไทยชาวเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า
จังหวัดกาญจนบุรีนี้พบว่ามีความใกล้เคียงกับปัจจุบันมาก สำหรับวรรณยุกต์ พบว่า
ปรากฏใช้รูปวรรณยุกต์เพียง 2 รูป การใช้เครื่องหมายมีทั้งการใช้เครื่องหมายแทน
สระและเครื่องหมายประกอบการเขียน สำหรับเครื่องหมายประกอบการเขียนมี
เครื่องหมายประกอบการขึ้นต้น ลงท้าย ที่สะท้อนให้เห็นความประณีตและความ
ตั้งใจของผู้ประพันธ์หรือผู้คัดลอก ในด้านอักขรวิธีมีข้อที่แตกต่างจากปัจจุบัน และ

ยังมีการเขียนสะกดคำกลั่นไม่สม่ำเสมอในหลายคำ แสดงให้เห็นถึงการเขียนที่น่าจะเขียนขึ้นตามเสียงพูดหรือเสียงภาษาถิ่นภาคกลางหรือภาคตะวันตกบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี

2. ลักษณะของวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี

วรรณกรรมนับเป็นศิลปะทางภาษาที่ถ่ายทอดให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม วรรณกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่างรวมกัน เช่น รูปแบบ เนื้อหา ภาษา และแนวคิดที่เข้ามาผสมผสานเข้ากันได้อย่างลงตัว การวิเคราะห์วรรณกรรมจึงต้องมุ่งอธิบายลักษณะแต่ละส่วนของวรรณกรรมโดยวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะเป็นกลอนนิทาน และมีศิลปะในการดำเนินเรื่องได้อย่างน่าติดตาม มีการใช้ภาษาที่ไพเราะ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม โดยผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเป็นประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 เนื้อเรื่องย่อ

พระจักรกรดเป็นพระราชโอรสของพระจักรรัตน์และพระมเหสีเทพวันจวนต้องพลัดบ้านพลัดเมืองมาอาศัยอยู่กับเจ้านครคนธรรพ์เมืองสุธาวาสพร้อมพระมารดา โดยเจ้านครสุธาวาสได้ออกอุบายให้พระจักรกรดทำสงครามกับกษัตริย์นันทราช ด้วยหวังตีเมืองเพื่อช่วงชิงพระธิดามาเป็นมเหสี พระจักรกรดจึงต้องออกศึกด้วยไม่อาจขัดพระราชประสงค์ได้ ขณะกำลังทำศึกพระจักรกรดสังเกตเห็นธิดาและพระอนุชาพร้อมด้วยพี่เลี้ยงไม่ย่อท้อต่อการศึก และนักรักพระธิดาตั้งแต่แรกพบ จึงตั้งใจจะช่วยเหลือโดยการจับพระอนุชาไปแทนพระธิดา และได้เล่ากลอุบายให้พระอนุชาฟังทั้งหมด เมื่อกลับไปยังเมืองพวกคนธรรพ์ พระมารดาก็ถูกเจ้าเมืองเกี่ยวพาราตีจนอับอาย พระจักรกรดจึงพาพระมารดาพร้อมทั้งพระอนุชาทศไชยหนีไปพึ่งพาเจ้าเมืองนันทราช จนกลายเป็นสงครามล้อมเมืองในเวลาต่อมา และเนื้อหาหน้าปลายจบลงที่การเตรียมออกศึกกับเจ้าเมืองสุธาวาส

2.2 รูปแบบคำประพันธ์

วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นนิทานประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ มีลักษณะคำประพันธ์เป็นคำกลอน ความไพเราะของกลอนอยู่ที่การใช้ถ้อยคำและคำสัมผัสเป็นสำคัญ โดยพบรูปแบบคำประพันธ์ ดังนี้

2.2.1 ฉันทลักษณ์

ลักษณะทั่วไปของกลอนนิทานจะเรียงคำเข้าเป็นคณะมีสัมผัสตามลักษณะบัญญัติไม่มีบังคับเอก โท และ ครุ หลุ โดย บทหนึ่งมี 2 บาท บาทที่ 1 เรียกว่า บาทเอก มี 2 วรรค คือ วรรคสลับและวรรครับ บาทที่ 2 เรียกว่าบาทโท มี 2 วรรค คือ วรรครองและวรรคส่ง และแต่ละวรรคใช้คำตั้งแต่ 7-9 คำ การขึ้นต้นจะขึ้นต้นด้วยวรรครับ และมีการส่งสัมผัส คำสุดท้ายของวรรคสลับ สัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรครับ คำสุดท้ายของวรรครับ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครอง คำสุดท้ายของวรรครอง สัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรคส่ง และในบทต่อไปคำสุดท้ายของบทต้น สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครับของบทต่อไปเสมอ

สำหรับในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนี้ พบว่ามีการขาดหายไปของเนื้อหาหน้าต้นทำให้ไม่พบลักษณะฉันทลักษณ์ที่ขึ้นต้นด้วยวรรครับ แต่ในลักษณะอื่นๆ พบว่าเป็นลักษณะของกลอนนิทานที่มีสัมผัสถูกต้อง ไพเราะ ตามรูปแบบ ดังนี้

2.2.1.1 คำสุดท้ายของวรรคดับบาทที่ 1 ใช้ได้ทั้ง 5 เสียง คำสุดท้ายของวรรครับ บาทเอกห้ามเสียงสามัญ และถือว่าเสียงจัตวาไพเราะ คำสุดท้ายของวรรครอง บาทโท ห้ามเสียงจัตวาและห้ามเสียงซ้ำกับคำส่งสัมผัส คำสุดท้ายของวรรคส่งบาทโทห้ามเสียงจัตวา เสียงอื่นใช้ได้หมด แต่ถือว่าเสียงสามัญไพเราะที่สุด ดังตัวอย่าง

ฝ่ายจักรกรดยศยงพงศ์กระษัตริย์ ทรงกันถัดองอาจไม่หวาดไหว

เห็นโฉมยงองค์อิโรสทศไชย

เข้าลุยโลยธำพวคนธรรพ์

พระตรองตรึกนึกคะเนิงตะลึงคิด

ด้วยหวังจิตพระธิดากับวาสน

ทั้งสองข้างต่างยุ่งรบพุ่งกัน

จะคิดผ่นผ่อนปรนก็จั่นใจ

(หน้า 2 บรรทัดที่ 5-6 และหน้า 3 บรรทัดที่ 1)

จากบทกลอนตัวอย่างพบว่าลักษณะรูปแบบของคำประพันธ์เป็นไปตามลักษณะที่กำหนดถึงความไพเราะของกลอนนิทานทุกประการคือ คำสุดท้ายของวรรครับบาทเอกคือ “ไหว” เป็นเสียงจัตวา และสัมผัสกับคำว่า “ไชย” ในวรรครองซึ่งเป็นเสียงสามัญ และสัมผัสกับคำว่า “ไล่” และในคำสุดท้ายของวรรคส่งคือคำว่า “ธรรพ์” เป็นเสียงสามัญและมีสัมผัสระหว่างบทต่อไปคือคำว่า “สัน” เป็นเสียงจัตวา

2.2.1.2 สัมผัสในของกลอนนิทานนิยมสัมผัสสระเป็นสำคัญ ส่วนสัมผัสอักษรหรือสัมผัสพยัญชนะเป็นสัมผัสประกอบ ดังตัวอย่าง

ฝ่ายสองเฮอร์สาวกับวสัน	เห็นคนธรรพ์เล่นนฤฤทธาร
ต่างขยับขับพระยาอาชาชาญ	เข้าบรรณาญ์รับรองพวกกองทัพ
นางโถมยงทรงกระบี่ชีสินธพ	ไล่ตลบฟันฟาดเสียงฉาดจับ
พี่เลี้ยงชักมาแซงแทงลำทับ	พวกพลกลับโหนหันประจัญรบ

(หน้า 1 บรรทัดที่ 1-2)

จากบทกลอนตัวอย่างพบว่าสัมผัสในโดยการสัมผัสสระได้แก่ เสา-วา, นุก-รุก, ขยับ - ขับ, ยา - อาชา, รong - กอง, ยง - ทรง, ปี่ - ชี, ฟาด - ฉาด, แซง - แทง, หัน - จัญ โดยในแต่ละบทก็มีสัมผัสอักษรร่วมด้วยเพิ่มความไพเราะมากขึ้น ได้แก่ อาชาชาญ, บรรณาญ์รับรองฟันฟาด, ฉาดจับ, แทงลำทับ, พวกพล, โหนหัน

2.2.1.3 สัมผัสนอก เป็นสัมผัสสระ นิยมส่งเสียงสัมผัสจากคำสุดท้ายของวรรคดับมายังคำที่ 3 ของวรรครับและส่งสัมผัสมายังคำสุดท้ายของวรรครองและส่งสัมผัสไปยังคำที่ 3 ของวรรคส่ง ดังตัวอย่าง

จิงร้ายเวทย์วิทยาประกาศิต	อำนาจฤทธิ์แรงลมอาคมขลัง
ต้องเฮอร์ทศไชยให้จิงง	สิ้นกำลังอาวุธนั้นทรุดลง
พระหน่อไท่ได้ทีสินธพ	แล่นตลบเข้าหลังดังประสงค
กระโจนจับเฮอร์สยศยง	ค่อยอุ้มองค์ขึ้นนั่งหลังพาชี

(หน้า 3 บรรทัดที่ 5-6)

จากบทกลอนตัวอย่างพบว่าสัมผัสผกได้แก่ คิต - ฤทธิ,
 ัง - ลัง, ธพ-ตลป, ยง - องค์ และมีสัมผัสระหว่างบทคือ ลง - สงค์ เป็นเช่นนี้
 ตลอดทั้งเล่ม นับว่าผู้ประพันธ์มีความรู้ความสามารถในการแต่งกลอนและการ
 สรรค่าเพื่อความไพเราะเป็นอย่างยิ่ง

2.3 ลักษณะเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรด ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี

2.3.1 แก่นเรื่อง

จากการศึกษาพบว่ามีแก่นเรื่องใหญ่คือ เรื่องความรัก โดยเฉพาะเป็น
 ความรักเรื่องบุรุษกับสตรี คือความรักระหว่างพระจักรกรดกับพระธิดาศรีสวรรค์ โดย
 เป็นความรักตั้งแต่แรกพบ พระจักรกรดให้การช่วยเหลือเมืองของพระธิดาโดยการ
 แก่งจับพระอนุชาทศไชยไปแทนและให้พระธิดาเสด็จกลับวังพร้อมทั้งบอกว่าจะ
 ช่วยเหลือในภายหลัง

หลังจากนั้นความรักของทั้งคู่ยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้นเมื่อได้อยู่ใกล้กัน และ
 ต่างคนก็ต่างคร่ำครวญความรักที่มีต่อกัน ดังความตอนหนึ่งที่พระธิดาศรีสวรรค์คิดถึง
 พระจักรกรดจนมีอาการรุ่มร้อนราวกับเป็นไข้ จะบอกใครไปก็ให้ต้องอับอายเพราะ
 เป็นหญิงดังนี้

คิดคะเนถึงความเมื่อยามฝัน	แสนกระสันสุดจะสมอารมณ์หมาย
จะออกปากยากจิตด้วยคิดอาย	ให้วุ่นวายวิญญูณ์เข้าตางน
แก่งนอนนิ่งอิงแอบแนบเขนย	พระกรเกยกอดทรงง่วงงวน
อุระร้อนถอนอารมณ์ระทมทน	เหมือนหนึ่งคนไข้จับนิ่งหลับตา

(หน้า 45 บรรทัดที่ 3 - 6)

พระจักรกรดก็คร่ำครวญถึงพระธิดา โดยบอกเล่าแก่พระทศไชยผู้เป็นอนุชา
 ของพระธิดาให้ช่วยเหลือในเวลาเดียวกันดังนี้

แม่นดวงใจไม่เอนดูคิดชู้ช่วย	ก็คงม้วยชีวาสุดฝ่าฝืน
เพราะโรครักปักจิตดังพิษปืน	เห็นไม่คั่นคงม้วยลงด้วยรัก
ถ้าแก้วตาปราณีช่วยชี้ออง	ให้นวลน้องเนื้อเย็นเห็นประจักษ์
แม่นเมตตาดตอบต่อจะรอฟักตร์	หยุดสำนักเป็นข้าบิดาไป

(หน้า 56 บรรทัดที่ 1 - 2)

2.3.2 โครงเรื่อง

จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าโครงเรื่องไม่มีความซับซ้อน เป็นไปตามโครงเรื่องของนิทานประเภท จักร ๆ วงศ์ ๆ ตามที่นิยมกันในวรรณคดีไทย สำหรับโครงเรื่อง “พระจักรกรด” พบว่า พระเอกเป็นลูกกษัตริย์ที่มีวิชาเก่งกาจ มีอำนาจอิทธิฤทธิ์เหนือคนธรรมดา ต้องพลัดบ้านพลัดเมืองจากบิดาและพบกับนางเอกซึ่งเป็นลูกกษัตริย์ มีความงดงามและความสามารถเช่นเดียวกัน และต้องแย่งชิงกับกษัตริย์สุธาวาสเจ้าเมืองคนธรรพ์ ต้องออกรบเพื่อช่วยเหลือนางเอกและบ้านเมืองของนาง และสุดท้ายต้องหาทางกลับไปบ้านเมืองของตนเองเพื่อไปหาพระราชบิดา เรื่องมีเอกภาพ ดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับไม่ซับซ้อน

2.3.3 ตัวละคร

ในการสร้างวรรณกรรม กวีจะสร้างตัวละครให้มีลักษณะนิสัยเพื่อให้เป็นไปตามค่านิยมของคนในสังคมสมัยนั้น นับว่าเป็นขนบในการสร้างตัวละคร เช่น การกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกให้มีความสง่างาม มีความสามารถ มีชาติกำเนิดที่สูงส่ง ลูกกษัตริย์ หรือลูกนางฟ้า เทวดา จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าตัวละครมีลักษณะที่เป็นไปตามค่านิยมหรือเป็นไปตามขนบการสร้างตัวละคร ดังนี้

2.3.3.1 ตัวละครเอกฝ่ายชาย

ตัวละครเอกฝ่ายชาย คือ พระจักรกรด เป็นผู้มีบทบาทโดดเด่นตลอดทั้งเรื่อง เป็นผู้มีศิลปวิทยาในด้านการต่อสู้ มีเวทมนตร์คาถา ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างสนุกสนาน เป็นชายหนุ่มรูปงาม เป็นลูกกษัตริย์ ลักษณะนี้จึงเป็นการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายตามแบบฉบับของตัวละครเอกในวรรณคดีไทยและเป็นลักษณะอุดมคติของคนไทยในสมัยนั้น

2.3.3.2 ตัวละครเอกฝ่ายหญิง

ตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือ พระธิดาศรีสวรรค์ เป็นหญิงรูปงาม เป็นลูกกษัตริย์ที่มีความเพียบพร้อมทุกด้าน มีความสามารถในการบวบเวทมนตร์คาถา และความกล้าหาญ และเป็นผู้หญิงดีตามอุดมคติของคนไทย

การสร้างตัวละครอื่น ๆ ก็สร้างไปตามค่านิยมเช่นเดียวกันเช่น กำหนดให้ตัวละครคนธรรมเป็นฝ่ายธรรม และไม่ค่อยฉลาดนัก และตัวละครที่เป็นพี่เลี้ยงที่มีหน้าที่สำคัญคอยดูแลพระธิดาลูกกษัตริย์โดยเป็นทั้งคู่คิด คนที่เข้าใจตัวละครเอกทุกเรื่องและเป็นแม่สื่อแม่ชักให้ตัวละครเอกสมหวัง

2.3.4 ฉาก

ฉากในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี ที่เกี่ยวกับสถานที่หรือสภาพแวดล้อมของตัวละครที่สอดคล้องกับการดำเนินเรื่อง ได้แก่ ฉากบ้านเมือง และฉากการสู้รบ

2.3.5 การดำเนินเรื่อง

ลักษณะการดำเนินเรื่อง ผู้แต่งใช้กลวิธีการเล่าเรื่องเป็นลำดับปฏิกิริยาเรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่สลับซับซ้อน โดยการดำเนินเรื่องดำเนินไปแต่ยังไม่พบการคลี่คลายของปัญหาอันเป็นตอนจบของเรื่องเนื่องจากเนื้อหาหน้าปลายยังขาดตอนจบที่เป็นผลของเรื่อง ยังมีปมที่ยังไม่ได้แก้เช่น ผลจากการสู้รบกับเมืองของพวกคนธรรม และการกลับบ้านกลับเมืองเพื่อไปหาพระราชบิดาจักรกรดของพระจักรกรด

2.4 ภาพสะท้อนเชิงสังคมในวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรด ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี

วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นกลอนนิทานประเภทนิทานจักร ๆ วงศ์ ลักษณะสภาพสังคมที่พบจึงเป็นสังคมชั้นสูงเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์ ผู้วิจัยจะศึกษาภาพสะท้อนสังคมในด้านความเชื่อและวิถีชีวิต เพื่อให้เห็นค่านิยมของคนไทยในสมัยนี้ ดังนี้

2.4.1 ความเชื่อ

ความเชื่อคือการยอมรับหรือยึดมั่นถือมั่นว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” มี 3 ประเด็น คือ ความเชื่อด้านพระพุทธศาสนา ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ และความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ดังนี้

2.4.1.1 ความเชื่อด้านพุทธศาสนา

(1) ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ฝังแน่นในสังคมไทย กรรม หมายถึงการกระทำ จะทำดีหรือไม่ก็เป็นเรื่องของกรรมทั้งสิ้น หากทำแต่ความดีก็เป็นกรรมดี หากทำแต่ความชั่วก็ถือเป็นกรรมชั่ว จากการศึกษพบว่าในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” จะกล่าวเรื่อง “กรรม” เมื่อตอนตัวละครพบกับความทุกข์ยาก ได้แก่ตัวละครพระอนุชาทศไชยโดยจับตัวไปทำให้พระราชบิดาคร่ำครวญว่าเป็นเพราะเคราะห์กรรม ดังนี้

ออกพระโอษฐ์ว่าไฉ่ครั้งนี้หนอ	มาเกิดก่อกรรมทำไฉน
สงสารองค์โอรสทศไชย	จะบรรลุล่วงลับอัประมาณ

(หน้า 10 บรรทัดที่ 1-2)

(2) ความเชื่อเรื่องความกตัญญูรู้คุณ ความเชื่อเรื่องนี้เป็นความเชื่อของคนไทยที่สั่งสอนกันมายาวนานว่าให้รู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” พระมารดาคือนางเทพจำวน ก็สั่งสอนพระจักรกรดไม่ให้คิดแค้นฆ่าฟันเจ้าสุธาวาสถึงแม้จะรังแกพระมารดาก็ตาม เพราะให้ระลึกถึงบุญคุณที่ให้อาบน้ำให้ที่อยู่ออาศัย และจะได้ไม่ก่อกรรมสร้างเวรกันต่อไปอีกด้วย ดังนี้

พระมารดาว่าแน่แล้วแม่ผิด	พ่ออย่าคิดวุ่นวายเลยอาเย
จงหักห้ามมิหน้ให้บรรเทา	จะคิดเอาเวรกรรมไปทำไม
จงเชื่อคำมารดาเถิดอย่าว่าวุ่น	เขามิคุณที่เรามาอยู่อาศัย
ถึงชอบผิดคิดลดอดน้ำใจ	เราหนีไปเสียดีกว่าคิดฆ่าฟัน

(หน้า 32 บรรทัดที่ 3-4)

2.4.1.2 ความเชื่อด้านโหราศาสตร์

ความเชื่อด้านโหราศาสตร์เป็นความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตา การทำนายทายทัก เป็นความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่อดีต ด้วยเชื่อว่าชีวิตขึ้นอยู่กับฟ้าลิขิต ดวงดาวและฤกษ์ยามต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อมนุษย์ ในสมัยโบราณก็มีตำแหน่ง “โหราธิบดี” มีหน้าที่ทำนายเหตุการณ์บ้านเมือง วางฤกษ์ยามใน

พระราชพิธีต่าง ๆ หรือเรียกกันว่า “โหรหลวง” ลักษณะการทำนายเกี่ยวเนื่องกับฤกษ์ยาม หรือศาสตร์แห่งดวงดาว สำหรับวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” พบความเชื่อด้านโหราศาสตร์ ดังนี้

(1) ความเชื่อเรื่องโชคชะตา พบว่ามีอยู่มาก เช่น โชคชะตานำพาให้พบคู่ครอง ดังนี้

ถึงพระนุชนบุตรรักที่รัก	ชะรอยจักเป็นคู่มาสู่หา
เห็นมันคงตรงนิมิตพระธิดา	จึงชักมาให้พบประสบกัน

(หน้า 5 บรรทัดที่ 5)

(2) ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เป็นความเชื่อในเรื่องชีวิตที่ขึ้นอยู่กับฟ้าลิขิต ดวงดาวและฤกษ์ยามมีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินชีวิต ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” มีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม คือ การออกศึกนั้น ทุกครั้งต้องมีการดูวัน เวลา ที่เหมาะสม ดังนี้

จรงัรอตอรุ่งขึ้นพรุ่งนี้	ค่อยฤกษ์ดียกโยธาออกมาใหม่
อันจิตพิ้นไม่พรันสู้บรรลย	มิขอไปปะปนกับคนรรรพ์

(หน้า 6 บรรทัดที่ 6)

(3) ความเชื่อเรื่องการทำนาย

ความเชื่อเรื่องการทำนายที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ได้แก่ การทำนายฝันของโหรธิบดี โดยลักษณะการทำนายจะเป็นไปตามศาสตร์ของโหร ซึ่งความฝันจะสามารถเป็นลางบอกเหตุการณ์ในอนาคตได้ว่าดีร้ายประการใด ดังนี้

โหรรับนับวันชันษา	ตั้งชะตาตามเลขข้างเพศไสย
แล้วลงเลขคุณควรคำนวณใน	ก็แจ้งใจเห็นจริงทุกสิ่งอัน
ศิโรราบกราบทูลมูลเหตุ	ขอพระเดชจอมไทยไอลสวรรย
ซึ่งนิมิตธิดาเวลาจันทร์	ข้างต้นนั้นเห็นร้ายแต่ปลายดี

(หน้า 13 บรรทัดที่ 5)

2.4.1.3 ความเชื่อด้านไสยศาสตร์

พระยาอนุนามราชชน (2502 : 42) ได้กล่าวถึงไสยศาสตร์สรุปได้ว่าไสยศาสตร์เป็นความรู้เพื่อป้องกันหรือบังคับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติให้เป็นไปตามประสงค์ ซึ่งจะมีอยู่สองประเภทคือไสยศาสตร์ขาว (white magic) กับไสยศาสตร์ดำ (black magic) และจะมี 3 ลักษณะคือ ไสยศาสตร์ที่เป็นเวทมนตร์คาถาที่ใช้เพื่อป้องกันตัว ใช้เพื่อทำร้ายผู้อื่น และเพื่อให้เกิดความรักใคร่

สำหรับความเชื่อด้านไสยศาสตร์ที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” เป็นเวทมนตร์คาถาที่ใช้เพื่อป้องกันตัวและเพื่อทำร้ายผู้อื่นโดยพบการใช้เวทมนตร์นี้ในการสู้รบ ดังนี้

(1) เวทมนต์คาถาที่ใช้ในการสะกด

ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” พบว่าพระจักรกรรตมีความสามารถในการใช้เวทมนตร์ในการสะกด คือ การใช้คาถา “นะจิ้งจก” โดยผู้ที่โดนคาถานี้จะหยุดนิ่งไม่สามารถขยับตัวได้ ดังนี้

จึงร้ายเวทวิทยาประกาศิต	อำนาจฤทธิ์แรงลมอาคมขลัง
ต้องโอรสทศไชยให้จิ้งจก	ลั่นกำลังอาวุธนั้นทรุดลง

(หน้า 4 บรรทัดที่ 5)

(2) เวทมนตร์คาถาที่ใช้ในการเสกสิ่งต่าง ๆ

ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” พบว่าโอรสทศไชยและพระธิดาศรีสวรรค์มีความสามารถในการผูกหุ่นพยนต์เพื่อเสกให้กลายเป็นทหารและออกรบสู้ศึกกับศัตรู ดังนี้

ขอโอรสทศไชยออกไปด้วย	พอได้ช่วยทนายทนต์เมื่อขัดสน
จะได้ผูกหุ่นพยนต์ผ้าพยนต์	ใช้ต่างพลสมทบเข้ารบราญ
ขอให้องค์ธิดากับवासัน	คุมหุ่นนั้นนำทางต่างทหาร
ไปเยี่ยเข้านครให้รอนราญ	จะหักหามพุดจาวอย่างไร

(หน้า 74 บรรทัดที่ 6)

2.4.2 ประเพณี

ประเพณีเกิดจากความประพฤติ หรือการกระทำของใครคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นตามที่ต้องการจากการกระทำเช่นนั้น คนอื่นเห็นดีก็เอาอย่างตามเป็นแบบอย่างเดียวกันและสืบต่อเป็นส่วนรวมมาช้านานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ประเพณีที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรุด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า มีดังนี้

2.4.2.1 ประเพณีการต้อนรับแขก

การต้อนรับแขกเป็นประเพณีของคนไทยที่มีมาแต่โบราณเป็นธรรมเนียมที่ถือว่าหากมีแขกมาเยี่ยมเยือนถึงบ้านต้องให้การต้อนรับเป็นอย่างดีในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรุด” พบประเพณีการต้อนรับแขกทั้งสองเมืองดังตัวอย่างตอนเจ้าเมืองนนทราศต้อนรับพระจักรกรุดและพระมารดาซึ่งเป็นแขกอย่างดียิ่งนี้

จงจัดแจงแต่งคนปรนนิบัติ	อย่าให้ขัดเคืองวิญญูณัธัธมาลัย
พระสังพลางทางเสด็จคลาไคล	เข้าปรางคี่ในสู่แท่นแสนสำราญ

(หน้า 44 บรรทัดที่ 3)

2.4.2.2 ประเพณีการทำศึก

ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรุด” พบว่าการทำศึกสงครามนั้นมีธรรมเนียมในการสู้รบ โดยเมื่อถึงเวลาอาทิตย์ตกดินหรือเวลาค่ำแล้วนั้นจำเป็นต้องเลิกทัพด้วยอาจเกิดการเปลี่ยงพล้ำพ่ายศึกได้ ดังนี้

แม้จะคิดติดตามในยามค่ำ	เห็นผิดธรรมเนียมศึกที่อีกหาญ
ฉวยเปลี่ยงพล้ำซ้ำยับอัประมาณ	อีกประการหนึ่งก็ขัดเราสตรี

(หน้า 7 บรรทัดที่ 1)

2.4.3 วิถีชีวิต

วิถีชีวิต คือการดำเนินชีวิตประจำวันจนเคยชินเป็นปกติวิสัย สำหรับวิถีชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรดนั้นพบว่าเป็นเรื่องราววิถีชีวิตของชนชั้นสูง โดยพบข้าวของเครื่องใช้ การแต่งกาย การเลี้ยงดูลูกสาว อาวุธและพาหนะต่าง ๆ สิ่งที่น่าสนใจคือในเรื่องมีเรื่องราวเกี่ยวกับการสะท้อนวิถีชีวิตของผู้หญิงที่ดีตามอุดมคติไทย มีสามีเดียว หลีกเลี้ยงคำติฉินนินทาโดยไม่อยู่กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีของตน ดังนี้

ไม่ทันตายวายชีวาจะหาใหม่	เป็นจนใจสารพัดจะขัดสน
ถึงสิ้นฤทธิ์สุดรู้จะสู้ทน	ไม่คิดปณหมายปองเป็นสองชาย
ซึ่งโปรดปรานจะประทานไอศวรรค์	ตัวหม่อมฉันไม่ชอบมอบถวาย
อย่าและเลียมเทียมเทียบพูดเปรียบปราย	นี่ก็อายอดสูเขาอยู่พอ

(หน้า 26 บรรทัดที่ 3-4)

มีการกล่าวอ้างถึงข้อกำหนดเพื่อให้รอดพ้นจากคำว่าชายชู้ เพื่อให้หญิงสามารถอยู่กินกับชายคนใหม่ได้หากหญิงใดก็ตามที่ไม่สามีอยู่ด้วยแล้ว ดังนี้

ถึงว่าไม่วอดวายเหมือนตายจาก ด้วยพลัดพรากกันไปกลางไพรสณฑ์

ผิดกฎหมายชายร้างหญิงกลางคัน	เป็นขาดกันตรงตัวจากผัวเมีย
ถึงชายใดร่วมภิรมย์สมสนิท	คงเป็นสิทธิ์เงินทองไม่ต้องเสีย
ไม่มีผิดมีถูกเหมือนลูกเมีย	จะเอาเบี้ยปรับไหมที่ไหนมา

(หน้า 27 บรรทัดที่ 2-3)

จากการศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเป็นการสะท้อนภาพความคิดและวิถีชีวิตของคนไทยที่ดำเนินไปตามหลักพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ การสะท้อนค่านิยมของความเชื่อต่าง ๆ ย่อมทำให้เห็นว่าคนไทยผูกพันกับสิ่งเหล่านี้มายาวนานจนปรากฏในรูปแบบของกลอนนิทานที่แม้จะเน้นเรื่องราวความรักหรืออิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์แต่ก็ดำเนินเรื่องสอดแทรกความเชื่อ วิถีชีวิต และประเพณีต่าง ๆ ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษาจากต้นฉบับสมุดไทยขาว ขาดหน้าต้นและหน้าปลาย ไม่ได้ระบุวันที่ประพันธ์หรือคัดลอก แต่เนื้อหาค่อนข้างยาว ใช้คำง่ายแต่มีสัมผัสที่ไพเราะถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ลักษณะตัวอักษรจะเป็นตัวอักษรสมัยรัตนโกสินทร์ สันนิษฐานว่าน่าจะคัดลอกเพื่อถวายวัดตามประวัติการสร้างวัดทุ่งลาดหญ้าที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 อย่างไรก็ตามพื้นที่นี้มีความเจริญมายาวนานเนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่านตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี จึงพบเอกสารสมุดไทยดำไทยขาว ที่เป็นลักษณะการคัดลอกเพื่อถวายวัดอยู่เป็นจำนวนมาก

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าในขณะที่ทำการวิจัยพบว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเดียวที่มีลักษณะเป็นกลอนนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ อีกทั้งสอดคล้องกับ สมพันธ์ เลขาพันธ์ (2532) ที่กล่าวว่า การตั้งชื่อตัวละครในนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ มักจะมีคำว่า จักร หรือ วงศ์ อยู่ด้วย ในเรื่องนี้ตัวละครเอกจึงมีชื่อว่า จักรกรด และมีบิดา คือ จักรรัตน์ ส่วนวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ที่พบที่วัดทุ่งลาดหญ้านั้นล้วนแล้วเป็นชาดกหรือเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา บางเรื่องมีเขียนระบุวันเดือนปีที่คัดลอกไว้พบว่าระบุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2445 – 2461 คือราวช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 – 6 จึงอาจเป็นไปได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ น่าจะมีการคัดลอกมาในช่วงสมัยเดียวกัน และในหน้าแรกมักเขียนว่า “มีใจศรัทธา สร้างหนังสือไว้ในพระศาสนา”

ผลการศึกษาด้านตัวอักษรและอักขรวิธีพบว่าสอดคล้องกับ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2548) ที่กล่าวว่า แม้หลังจากรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 รูปอักษรไทยเริ่มหยุดการพัฒนาเพราะมีระบบการพิมพ์ แต่ก็ยังคงพบว่ามีหลังรัชกาลที่ 3 ยังพบการเขียนด้วยลายมือที่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีการถ่ายทอดกันสืบมา

ผลการศึกษาด้านภาพสะท้อนทางสังคมสอดคล้องกับการศึกษาวรรณกรรมจากเอกสารโบราณต่างๆ เช่น สุมาลี กระจายศรี (2528) ศึกษาวรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย วรรณา บางเสน (2543) ศึกษาโครงเรื่องและอนุภาคในวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานจากต้นฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ

วิไล ธรรมวาจา (2545) ศึกษาเรื่องมหชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับเมืองชลบุรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน โดยพบว่าวรรณกรรมประเภทนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทยและคุณค่าทางจิตใจ แก่นเรื่องมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรัก ตัวละครมีความงามตามอุดมคติ ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาพูดในการสนทนา มีแนวคิดในเรื่องของจริยธรรม กฎแห่งกรรม และความเชื่อของคนไทย อีกทั้งวรรณกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยในอดีตที่ต้องมีการศึกษาและเผยแพร่ให้คนรุ่นต่อไปเกิดความภาคภูมิใจต่อไป

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวที่พบว่ามีเนื้อหาเป็นนิทานประโลมโลก หรือ จักร ๆ วงศ์ ตามความนิยมในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สำหรับการศึกษาด้านตัวอักษรนั้นพบว่าลักษณะของตัวอักษรนั้นใกล้เคียงกับสมัยปัจจุบัน สำหรับอักขรวิธีในการเขียนนั้นมีความแตกต่างกับปัจจุบันค่อนข้างมาก มีการใช้พยัญชนะต้นและตัวสะกดไม่คงที่ การประสมคำในคำเดียวกันมีหลายแบบ โดยมีการใช้พยัญชนะตัวที่ออกเสียงเหมือนกันมาแทนที่ สำหรับวรรณยุกต์นั้นพบรูปวรรณยุกต์เพียง 2 รูป คือ วรรณยุกต์เอก และโท มีความน่าสนใจว่าลักษณะการใส่รูปวรรณยุกต์นี้จะไล่ตามเสียงของผู้ประพันธ์หรือผู้คัดลอก และสันนิษฐานได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับเสียงภาษาถิ่นกาญจนบุรี พบเครื่องหมายวรรคตอนไทยโบราณในการขึ้นต้นบท การเปลี่ยนฉาก การบอกหน้าต้น และหน้าปลาย

สำหรับรูปแบบคำประพันธ์พบว่ามีลักษณะเป็นกลอนนิทานหรือกลอนสุภาพ ใช้คำตามภาษาถิ่นภาคกลางหรือภาคตะวันตก มีสัมผัสไพเราะ อ่านเข้าใจง่าย แก่นเรื่องหลักเป็นเรื่องของความรัก ลักษณะตัวละครเอกมีอิทธิฤทธิ์ มีความสามารถในด้านการรบและมีเวทมนตร์คาถาเหนือมนุษย์ เนื้อหาที่น่าสนใจตื้นเต้นและชวนติดตาม และมีภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตของคนไทยในอดีตที่ควรมีการศึกษาและสืบทอดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ จากสมุดไทยดำ และขาว จากต้นฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อการจัดระบบเป็นวรรณกรรมประจำถิ่นหรือประจำภูมิภาคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2548). **พัฒนาการของอักษรและอักษรวิธียุคไทย**. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก๊อปปี้.

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2530). **วรรณกรรมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พัชลิน จินนุ่น. (2564). สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 – 2560), **วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 21(1), 214 – 237.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.

วรรณ บำรุง. (2543). **การศึกษาวิเคราะห์เรื่องและอนุภาคในวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานจากต้นฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

วิไล ธรรมวาจา. (2545). **มหาชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับเมืองชลบุรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมพันธ์ เลขะพันธ์. (2532). **วรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

(2550). **หนังสือโบราณของไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการฯ.

สุมาลี กระจ่ายศรี. (2528). **วรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย**

(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อนุมานราชชน, พระยา. (2502). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.

อภิวัน เชื้อไทย. (2526). **อักขรวิธีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น** (วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Pedagogical Content knowledge that used Lesson Study and
Open Approach: A Case Study of Lesson Study's Grade 7
of Nongtumngongnuluam School

นิศากร บุญเสนา^{2*} (Nisakorn Boonsena)^{2*}

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้ความรู้เชิงบูรณาการ ด้านเนื้อหา และการสอนของทีมการศึกษาชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตมหนองสูงเหลี่ยม จังหวัดขอนแก่น เรื่องสมการ กลุ่มเป้าหมายคือ ครูประจำการ จำนวน 3 คน นักศึกษาปฏิบัติการสอน จำนวน 1 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม วิดีทัศน์ แบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ตามกรอบความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ตามแนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560) เน้นการวิเคราะห์ไพโรโทคอล การบรรยายเชิงวิเคราะห์ และวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ทีมการศึกษาชั้นเรียน มีการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการใช้ความรู้ด้านเนื้อหา ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง วิเคราะห์

Received: July 4, 2022; Revised: August 22, 2023; Accepted: August 27, 2023

เนื้อหาในหนังสือเรียน คาดการณ์แนวคิดของนักเรียน มีการใช้ความรู้ด้านการสอน ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนเข้าถึงปัญหาด้วยตัวเอง คาดการณ์ความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นของนักเรียน 2) การสอนและสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน ครูมีการใช้ความรู้ด้านเนื้อหาและการสอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้เป็นปัญหาของนักเรียน สังเกตการตอบสนองและช่วยจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนที่ไม่สมบูรณ์สู่แนวคิดที่สมบูรณ์ และ 3) การสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกัน วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ตำแหน่งที่ควรพัฒนา แนวทางการพัฒนาการสอนในระยะยาว ซึ่งความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน เป็นความรู้ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวของความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้ด้านการสอน ความรู้เกี่ยวกับการคิดของนักเรียน เพื่อที่จะพัฒนาการสอนของครูผ่านมุมมองของผู้เรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจในด้านเนื้อหาและการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน, การศึกษาชั้นเรียน, วิธีการแบบเปิด

Abstract

The purpose of this research was to analyze the Pedagogical Content knowledge application of Lesson Study's Grade 7 of Nongtumngnguluan School, Khon Kaen. The target has 3 In-service teachers and 1 Pre-service. This research uses a mixed research methodology. Collect information from Lesson Study. The tools used for data collection were field note, video, questionnaire. The data will be analyzed according to the conceptual framework of Inprasitha (2017). Qualitative data analysis emphasizing protocol analysis and analytic description, quantitative research methodology in basic statistical analysis. The results show that Lesson Study's Pedagogical Content knowledge 1) Collaboratively design a research lesson (PLAN). Use content knowledge, try to solve problems on your own, analyze textbook content, predict students' ideas, use teaching knowledge, design activities, let students approach

problems personally and predict the difficulties they encounter. 2) Collaboratively observe the research lesson (DO) Teachers use content and teaching knowledge to present problem situations to students' problems, observe their reactions, and help students turn incomplete concepts into complete concepts. 3) Reflect on the research lesson (SEE) Lesson Study analyzes the long-term position of teaching development, in which Pedagogical Content knowledge is the perfect combination of content knowledge, teaching knowledge and students' thinking knowledge, to develop teachers' teaching from the perspective of learners and guide students to further organize the content and teaching understanding of learning activities.

Keywords: Pedagogical Content knowledge, Lesson Study, Open Approach

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้นเพื่อที่จะสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Partnership for 21st Century Learning, 2015) กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพโดยให้ความสำคัญกับทักษะการคิด (Thinking Skill) เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์คิดเป็น คิดได้ ด้วยตัวเอง แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงเผชิญกับวิกฤติคุณภาพการศึกษาอยู่ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2559) การสอนแบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียน มีจุดเน้นอยู่ที่ครูและเนื้อหา ครูที่สอนมานานมักจะมีความชำนาญในการถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียน ดังนั้นในการปรับปรุงการสอนเป็นสิ่งที่ครูต้องการจึงเป็นการการอบรมเนื้อหาเพิ่มเติมเป็นส่วนใหญ่ การสอนในลักษณะนี้ทำให้ช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนยิ่งกว้างขึ้น และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2557) การสอนที่เน้นการแก้ปัญหาด้วยตัวเองของนักเรียน ดังเช่นการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด ที่ครูมีความเชื่อว่านักเรียนสามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ด้วยตนเองและมีวิธีการคิดที่หลากหลายพร้อมกันนี้

ได้สนับสนุนว่าการอภิปรายร่วมกันของนักเรียนในชั้นเรียนสามารถนำไปสู่ข้อสรุปในบทเรียนนั้นได้ (นฤมล ช่างศรี, 2555)

แนวทางการพัฒนาแบบใดที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนและพัฒนาตัวครูไปในทิศทางเดียวกันได้บ้าง จากการพัฒนาวิชาชีพครูของญี่ปุ่นที่เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน” (lesson study) เป็นนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนา และใช้ในประเทศญี่ปุ่นมาเมื่อประมาณ 130 ปีแล้ว ปัจจุบันได้รับการเผยแพร่ไปหลายประเทศทั่วโลก และยังมีในประเทศญี่ปุ่น เพราะการศึกษาชั้นเรียนทำให้ครูญี่ปุ่นมีโอกาสร่างแนวคิดทางการศึกษาภายในงานภาคปฏิบัติของตนเอง เปลี่ยนมุมมองของตนเองเกี่ยวกับการเรียน (Takahashi, 2006) Fernandez and Yoshida (2004) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาชั้นเรียน คือการที่ครูร่วมกันศึกษาเอกสารในเชิงการสอนต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ และทำการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะใช้ในชั้นเรียนจริงร่วมกัน ซึ่งดูคุณภาพได้จากการสังเกตในชั้นเรียนจริง และอภิปรายร่วมกับเพื่อนครูและนักการศึกษาอื่น ๆ ว่าแผนนั้นมีผลต่อความเข้าใจของนักเรียนอย่างไร วิธีการปฏิบัติของการศึกษาชั้นเรียน ส่งผลต่อการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนในประเทศญี่ปุ่น ที่เปลี่ยนจากการสอนแบบบอกเล่าไปเป็นการสอนเพื่อความเข้าใจ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) ได้นำเสนอนวัตกรรมทางการศึกษา มาปรับใช้กับประเทศไทย นวัตกรรมอย่างแรกคือ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) นวัตกรรมนี้ใช้สำหรับพัฒนาการทำงานร่วมกันของครูเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนแบบเปิดโดยตรง โดยทั่วไปครูไทยจะไม่ปรับปรุงหรือพัฒนาการสอนด้วยกัน เพราะถือเป็นเรื่องเฉพาะตัว แต่เนื่องจากการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด เน้นการแก้ปัญหาด้วยตนเองของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถคิดได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้ปัญหาปลายเปิดเพื่อให้สถานการณ์ปัญหาสามารถรองรับแนวคิดของนักเรียนได้อย่างกว้างขวาง การคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่จะมีต่อสถานการณ์ปัญหาที่สร้างขึ้น การสังเกตแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นจริง และการสะท้อนผลเกี่ยวกับแนวคิดของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งครูคนเดียวไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นที่ครูจะต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยกัน ซึ่งไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) ได้ปรับขั้นตอนของ

Lesson Study ของญี่ปุ่นให้เหลือเพียง 3 ขั้นตอน 1) การร่วมกันสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การร่วมกันสอนและสังเกตชั้นเรียนจริง และ 3) การสะท้อนผลการทำงานร่วมกันรายสัปดาห์ นวัตกรรมอย่างที่สอง คือวิธีการสอนแบบใหม่ที่เรียกว่า วิธีการแบบเปิด (Open Approach) หัวใจของวิธีการสอนแบบนี้อยู่ที่การให้ความสำคัญกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะความแตกต่างด้านการคิด ครูจะสอนอย่างไร ที่ทำให้การคิดของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนได้รับความสำคัญ โดยวิธีการภาคปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนด้วยวิธีการแบบเปิดได้ ดังนี้ 1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด ครูเตรียมโจทย์หรือสถานการณ์ปัญหา ที่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ในชั้นเรียนแต่ละคาบ ให้นักเรียนได้มีโอกาสเผชิญกับโจทย์หรือสถานการณ์ปัญหาที่เหมาะสม เช่น โจทย์หรือสถานการณ์ที่มาจากชีวิตจริงและมีความหมายต่อนักเรียน 3) การอภิปรายทั้งชั้นและการเปรียบเทียบในชั้นเรียนแต่ละคาบ ให้นักเรียนมีโอกาสใช้เวลาแก้ปัญหาด้วยตนเอง 4) การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลต่อแนวคิดของตนเองหรือของเพื่อน (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2557) และการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด เป็นการสอนที่เน้นเรื่องปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเองในห้องเรียน หรือปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนระหว่างครูกับนักเรียน และบทบาทสำคัญของครูในห้องเรียนจึงไม่ใช่การถ่ายทอดเนื้อหา แต่เป็นการสังเกตการณ์ การแก้ปัญหาด้วยตัวเองของนักเรียน บทบาทใหม่ในการสังเกตนักเรียนนี้ ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูที่สำคัญมาก เพราะนอกจากจะทำให้ครูยังสามารถดำเนินการสอนไปได้แล้ว ครูยังทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนได้มากมายเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนของตัวเอง (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2557)

การสอนของครูนั้นควรจะส่งเสริมความเข้าใจมากกว่าแค่ท่องจำข้อเท็จจริง ความหมายของการเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ หนึ่งในคำถามสำคัญของการศึกษาที่เน้นการสอนเพื่อความเข้าใจ คือ การอธิบายลักษณะการเข้าใจแนวคิด ซึ่งครุคณิตศาสตร์จำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในวิชาคณิตศาสตร์ (Grossman, Wilson, & Shulman, 1989; Ball, 1993) วิจารย์ พานิช (2555) ได้กล่าวว่า

การทำความเข้าใจสิ่งที่นักเรียนรู้ หรือคิดว่าพวกเขารู้ การเข้ามาในหลักสูตร จะช่วยให้เราออกแบบการสอนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น ช่วยให้เราไม่เพียงแต่ใช้ประโยชน์ จากความรู้ที่ถูกต้องของพวกเขายังมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ยังระบุและเติมเต็มช่องว่าง จะเห็นได้ว่าความรู้ของครูเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมความพยายามของครูที่จะสอนนักเรียน ให้เกิดความเข้าใจได้

ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาเชิงการสอน (pedagogical content knowledge) หรือ PCK เป็นความรู้ด้านเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงต่อการประยุกต์ใช้ ในการสอน ทั้งนี้คำดังกล่าวมีนัยสำคัญว่า เพียงแค่ความรู้ด้านเนื้อหา ไม่เพียงพอ สำหรับครูที่จะสอนให้ประสบความสำเร็จได้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและ การสอน เป็นความรู้ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวของความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับ การคิดของนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ศึกษาและการสอน ซึ่งได้แก่ หลักสูตร ความคิดรวบยอดของเนื้อหาเรื่องต่างๆ สื่อและอุปกรณ์ การสอน การสอนผ่าน มุมมองของผู้เรียน และการมีความสุขในการช่วยเหลือร่วมกันระหว่างเพื่อนครู (Carmen F., 2014) ซึ่งสอดคล้องกับ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของครู (PCK) ส่งผลต่อการจัดการ เรียนการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งกระบวนการแรกในการจะจัดการเรียนการสอน ในแต่ละคาบ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนครูต้องหา PCK เริ่มจาก การวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากหนังสือเรียนในแต่ละคาบเรียน เพื่อหาแนวคิด ของนักเรียน รู้ตำแหน่งความยุ่งยากของนักเรียน เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กับนักเรียน

โรงเรียนหนองตูมหนองสูงเหลื่อม จังหวัดขอนแก่น มีการใช้นวัตกรรมการศึกษา ชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดภายใต้โครงการพัฒนาการคิดขั้นสูงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 มีการสร้างทีมการศึกษาชั้นเรียน และ การทำวงจรรายสัปดาห์ที่เป็นการทำงาน ร่วมกันเชิงวิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วยครูประจำการจากหลากหลายวิชาเฉพาะและ นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์ชั้นเรียนและ การสอน ที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากระบวนการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์การใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของทีมการศึกษาชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตมหนองสูงเหลื่อม จังหวัดขอนแก่น หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สมการ เพื่อที่จะเห็นถึงตำแหน่งการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน และเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจในด้านเนื้อหาและการสอนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์การใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของทีมการศึกษาชั้นเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตมหนองสูงเหลื่อม จังหวัดขอนแก่น

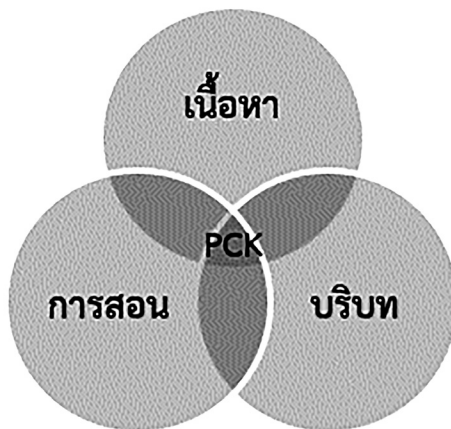
การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน (Pedagogical Content Knowledge)

Shulman (1986) กำหนดนิยามคำว่าความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน (pedagogical content knowledge) หรือ PCK เป็นความรู้ด้านเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงต่อการประยุกต์ใช้ในการสอน รู้วิธีนำเสนอหัวข้อในลักษณะที่ผู้อื่นสามารถเข้าถึงได้และเข้าใจแนวทางที่อำนวยความสะดวกหรือขัดขวางการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้คำดังกล่าวมีนัยสำคัญว่า เพียงแค่ความรู้ด้านเนื้อหา ไม่เพียงพอสำหรับครูที่จะสอนให้ประสบความสำเร็จได้ความรู้ด้านเนื้อหาเชิงการสอนเป็นความรู้ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวของความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับความคิดของนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ศึกษา และการสอน ได้แก่ หลักสูตร ความคิดรวบยอดของเนื้อหาเรื่องต่างๆ สื่อและอุปกรณ์การสอน

แนวคิดทางญาณวิทยาของ PCK อธิบายได้ว่าเป็นการเชื่อมโยงฐานความรู้ของเนื้อหาและการสอนที่มีขอบเขตที่จำเป็นเกี่ยวกับบริบท (ภาพที่ 1) สามารถ

อธิบายลักษณะของ PCK เป็นความรู้เชิงปฏิบัติของการสอนและการเรียนรู้ที่ขึ้นนำผ่านความรู้ตามบริบทของการวางแผนจัดการชั้นเรียน

ภาพที่ 1 ขอบเขตของความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน
 ที่มา : Carmen (2014: 94)

Shulman (1987) กล่าวว่า การบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนคือการผสมผสานที่เฉพาะของเนื้อหาและการสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ของครู ที่เป็นรูปแบบเฉพาะของความเข้าใจในวิชาชีพ อีกทั้งยังระบุด้วยว่าความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนต้องรวมถึงความรู้ของผู้เรียนและคุณลักษณะของผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับบริบททาง วัตถุประสงค์และค่านิยม ตลอดจน ฐานทางปรัชญาและประวัติศาสตร์

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560) ได้กล่าวว่า ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน คือ ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการสอน ประกอบด้วยเนื้อหา (content) และ วิธีการสอน (Pedagogy) ซึ่งการบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ต้องเข้าถึงความยุ่งยากของนักเรียน (identify student difficulty) ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียนและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน รู้ถึงความยากง่ายในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน หลังจากนั้นก็นำมากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ลำดับการสอน และออกแบบแผนการสอน การสอนจะเน้น

การเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักเรียน จากสิ่งที่มีความหมายในโลกชีวิตจริง (real world) ของนักเรียน เพื่อเคลื่อนย้ายไปสู่โลกคณิตศาสตร์ (Mathematical world) ด้วยการแก้ปัญหาและการคิดของนักเรียนเอง

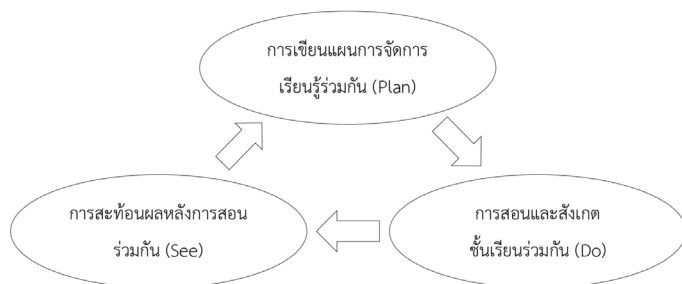
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียน

การพัฒนาวิชาชีพครูของญี่ปุ่นหรือที่ใช้คำในญี่ปุ่นว่า “kounaikenshuu” เป็นการพัฒนาวิชาชีพที่เน้นความต่อเนื่องและใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา โดยครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นต้องเข้าร่วม “kounaikenshuu” ดำเนินการโดยครู ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลายที่รวมเอากระบวนการพัฒนาโรงเรียนไว้ด้วยกัน ครูทำงานร่วมกันในกลุ่มที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกัน กลุ่มวิชาเดียวกัน เช่น กลุ่มคณิตศาสตร์ กลุ่มภาษา เป็นต้น กิจกรรมที่หลากหลายของแต่ละกลุ่มนี้ถูกทำให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของโรงเรียนที่ตั้งไว้เป็นเป้าหมายและเป็นจุดเน้นในแต่ละปี และองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของ “jogyokenkyu” คือ การศึกษาชั้นเรียน ซึ่งกลุ่มครูจะประชุมร่วมกันเพื่อที่จะออกแบบการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้ทดสอบและปรับปรุงบทเรียนวิจัย (Stigler & Hiebert, 1999;109-112)

การศึกษาชั้นเรียนในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Lesson Study” แปลมาจากคำในภาษาญี่ปุ่น “jogyokenkyu” ที่ประกอบด้วยสองคำ คือ “juyo” ที่หมายถึง บทเรียนและ “kenkyu” ที่หมายถึงศึกษา (Study) หรือวิจัย (Research) ความหมายของคำว่า “Lesson Study” ที่ประกอบด้วยการศึกษาหรือการพิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน ครูญี่ปุ่นมีวิธีการตรวจสอบการสอนของตัวเอง ผ่านการศึกษาชั้นเรียนโดยครูเข้าร่วมกระบวนการที่ถูกกำหนดได้อย่างดีที่รวมเอาการอภิปรายบทเรียนที่ครูได้วางแผนร่วมกันและสังเกตร่วมกันในครั้งแรก บทเรียนดังกล่าวนี้เรียกว่า “kenkyujogyo” ซึ่งเป็นการสลับคำจาก “jogyokenkyu” ดังนั้นจึงหมายถึงบทเรียนที่ศึกษาหรือบทเรียนวิจัย (study or research lesson) หรือ บทเรียนที่มีความเฉพาะเจาะจงที่เป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาหนึ่งๆ บทเรียนที่ศึกษา “การศึกษา (studied)” โดยพยายามที่จะสำรวจเป้าหมายวิจัยที่ครูเลือกจะทำ (เช่น การเข้าใจวิธีการกระตุ้นนักเรียนให้เป็นผู้เรียนที่มีอิสระ ทำอะไรด้วยตนเอง) (Fernandez & Yoshida, 2004)

Inprasitha (2011) ได้กล่าวว่า การศึกษาชั้นเรียน (LS) ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา สำหรับครูก่อนประจำการ (The prospective teacher education) ต่อมาความพยายามนี้ ได้ขยายไปสู่โปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียน (LS) เป็นฐานการนำการศึกษาชั้นเรียน เข้ามาในโรงเรียนของประเทศไทย มีตามขั้นตอนพื้นฐานของ LS ที่รวมเข้าด้วยกัน เริ่มต้นที่การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboratively design a research lesson) (plan) การสังเกตการสอนร่วมกัน (Collaboratively observing the research lesson) (Do) และการอภิปราย และสะท้อนผลบทเรียนร่วมกัน (Collaboratively discussing reflecting on research lesson) (See) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การศึกษาชั้นเรียนที่ได้ปรับในประเทศไทย
 ที่มา : Inprasitha (2011)

ขั้น “Plan” ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับนักวิจัย ผู้ประสานงานโรงเรียน ผู้ช่วยนักวิจัย และครูผู้มีส่วนร่วม เรื่องการออกแบบบทเรียนวิจัย (Plan) ขั้นตอนนี้เป็นการคัดเลือกกิจกรรมปัญหา ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ปัญหาปลายเปิด บนพื้นฐานของหนังสือเรียน คณิตศาสตร์ของประเทศไทย

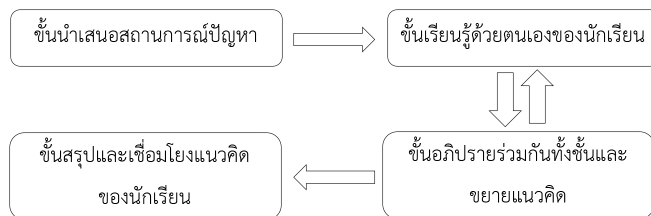
ขั้น “Do” ขั้นตอนนี้กลุ่มการศึกษาชั้นเรียน เรื่องการสังเกตบทเรียนวิจัย (Do) และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนโดยครูในชั้นเรียนนั้น นอกจากนี้การเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นการสังเกตโดยทีมผู้วิจัยผู้ประสานงานโรงเรียน ผู้ช่วยนักวิจัย และครูคนอื่น ๆ วัตถุประสงค์ของการสังเกต มุ่งเน้นไปที่วิธีการคิดของนักเรียน (Think Approach) และมุ่งไปที่ความสามารถทางการสอนของครู

ชั้น “See” ขั้นตอนนี้ทางที่ร่วมกันอภิปรายและสะท้อนผล ของบทเรียนวิจัย และตรวจสอบข้อค้นพบ จากการสังเกตการสอน เพื่อปรับปรุงบทเรียนวิจัย บทเรียน วิจัยที่ได้ จะเก็บเป็นข้อมูลไว้ใช้อีกครั้งในต่อไป ขั้นตอนนี้จะดำเนินการ สืบดาห้ละครั้ง ลักษณะเฉพาะของขั้นตอนนี้ คือครูใหญ่ในโรงเรียน จะเป็นผู้นำในการประชุมนี้ และเป็นแรงจูงใจ ให้ครูทุกคนในโรงเรียน ได้เข้าร่วมการประชุม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการแบบเปิด

Nohda (2000 อ้างถึงใน ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2557) กล่าวว่า การสอนด้วย วิธีการแบบเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาทางคณิตศาสตร์ของตัวเองที่มาพร้อมกับการตัดสินใจ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับหนึ่งมุ่งให้ผู้เรียนตอบสนองความสามารถของพวกเขา ควบคู่ไปกับระดับการตัดสินใจด้วยตัวเองในการเรียนรู้ของพวกเขา และสามารถขยาย หรือเพิ่มเติมคุณภาพของกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ กล่าวอีกนัยหนึ่งครูที่ใช้วิธีการแบบเปิดในการสอนจำเป็นต้องพยายามทำความเข้าใจ ความคิดของนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อทำให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายขึ้น

Inprasitha (2011) กล่าวว่าในการสร้าง “ชั้นเรียนที่แก้ปัญหา” ลักษณะบาง อย่างของวิธีการแบบเปิด ได้รวมเข้าไปใน LS ที่ได้ปรับใช้ในประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ สังเกตว่าวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ถูกใช้เป็นวิธีการสอน ในกระบวนการ ของ LS สี่ขั้นตอนของวิธีการสอนนี้คือ การนำเสนอปัญหาแบบปลายเปิด การเรียนรู้ ด้วยตนเองของนักเรียน การอภิปรายและการเปรียบเทียบของนักเรียนทั้งชั้น และ การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนของวิธีการแบบเปิด
ที่มา : Inprasitha (2011)

1) ขั้นตอนการนำเสนอปัญหาปลายเปิด (Posing open-ended problem) เมื่อปัญหาปลายเปิดถูกนำเสนอในชั้นเรียน นักเรียนมักจะถามคำถามเช่น “คุณสมบัติอะไร (ความสัมพันธ์ข้อบังคับ วิธีการ ฯลฯ) ที่คุณสามารถหาได้” ซึ่งคำถามนี้อาจจะสร้างความสับสนให้กับนักเรียนบางส่วนในช่วงแรกของการใช้วิธีการนี้ เพราะพวกเขาไม่คุ้นเคยกับการใช้ เงื่อนไขดังกล่าวเช่น คุณสมบัตินี้ความสัมพันธ์ข้อบังคับ วิธีการทางคณิตศาสตร์ หรือการตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว จึงไม่สามารถเข้าใจถึงสิ่งที่พวกเขา คาดหวังที่จะทำ ในการช่วยนักเรียนให้เข้าใจความหมายของปัญหา วิธีการต่อไปนี้จะช่วยได้

2) ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน (Students' self-learning) เนื่องจากวิธีการแบบเปิด ให้ความสำคัญเป็นพิเศษเกี่ยวกับการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เป็นรายบุคคล ครูจะต้องเอาใจใส่ไม่กำหนดทิศทางที่เฉพาะเจาะจงของนักเรียนทั้งหมด โดยการนำข้อคิดเห็นบางส่วน of นักเรียน ที่เฉพาะเจาะจง ลักษณะของการสอนนี้เหมือนกับการสอนทั่วไป ประกอบด้วย การรวมกันของสองสิ่งคือ งานของแต่ละคน และการอภิปรายทั้งชั้นเรียน

3) ขั้นตอนการอภิปรายและการเปรียบเทียบของนักเรียนทั้งชั้น (Whole class discussion and Comparison) เป็นสิ่งสำคัญที่จะได้จัดบันทึกเกี่ยวกับการตอบสนอง วิธีการหรือวิธีแก้ปัญหา ที่ทำโดยบุคคลแต่ละคนและกลุ่มที่ศึกษาต่อมา ดังนั้น การใช้สมุดบันทึก หรือแผนงานอาจจะเป็นวิธีที่สะดวก สำหรับนักเรียนที่จะบันทึกข้อมูลนั้นนอกจากนี้ การเก็บรวบรวมแผนงาน หลังจากบทเรียน ครูสามารถใช้ในการประเมินการเรียนรู้ เป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม

4) ขั้นตอนการสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน (Summing-up by connecting students' emergent mathematical ideas) ครูหรือนักเรียนควรจะใช้งานของแต่ละคนหรือกลุ่ม ของพวกเขาลงบนกระดานดำ เพื่อดูงานทั้งหมด นอกจากนี้ ครูควรจะรวมข้อเสนอทั้งหมดของนักเรียน แม้ว่าบางคน อาจจะคล้ายกันหรือซ้ำกับคนอื่น นักเรียนควรได้รับการส่งเสริม เพื่อยืนยันว่างานของพวกเขา มีความสอดคล้องกัน และสามารถรวมกันเป็นเรื่องเดียวกันกับนักเรียนคนอื่น แม้ในขณะที่ข้อเสนอบางอย่างผิดพลาด หรือไม่สมบูรณ์ ในการแสดงความคิด ครูควรจะมองพวกเขาในทางบวกและแก้ไขจากความเห็นจากนักเรียนคนอื่น

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวิเคราะห์โพรโทคอล (Protocol Analysis) และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analysis Description) รวมถึงระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากทีมการศึกษาชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตูมหนองงูเห่ล้อม จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย ครูประจำการ คนที่ 1 เป็นครูโรงเรียนหนองตูมหนองงูเห่ล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีประสบการณ์ในการสอนโดยใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) มากกว่า 3 ปีการศึกษา เป็นครูที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม และร่วมกิจกรรม ในโครงการการพัฒนาพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยโหนดมหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นที่ 1 ครูประจำการคนที่ 2 เป็นครูโรงเรียนหนองตูมหนองงูเห่ล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 รายวิชาคณิตศาสตร์ มีประสบการณ์ในการสอนโดยใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ปีการศึกษา และกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 2 ครูประจำการ คนที่ 3 เป็นครูโรงเรียนหนองตูมหนองงูเห่ล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสบการณ์เข้าร่วมวางแผนการจัดการเรียนรู้ และสังเกตชั้นเรียนที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด มากกว่า 3 ปี เป็นครูที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม และร่วมกิจกรรม ในโครงการการพัฒนาพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยโหนดมหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นที่ 1 และนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จากสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดทั้ง 4 คน ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมออกแบบสถานการณ์ปัญหา คำสั่ง สร้างสื่อการสอน จัดการเรียนรู้ สังเกตชั้นเรียน และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยนี้ผ่านการตรวจสอบจริยธรรมการวิจัย และได้รับการยกเว้นการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสำนักงานอธิการบดี ศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หมายเลขสำคัญโครงการ HE653016 ตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 2178/2563 ข้อ 6.1 เรื่อง โครงการวิจัยในมนุษย์ที่เข้าข่ายการพิจารณาแบบยกเว้น (Exemption Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) แบบสอบถาม ใช้ในเก็บข้อมูลตามประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
- 2) แบบบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยใช้บันทึกข้อมูลตามประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบกับเครื่องบันทึกวิดีโอใช้ในการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเสียงที่เกิดขึ้น และเครื่องบันทึกภาพนิ่ง ใช้บันทึกภาพนิ่ง เพื่อสื่อความหมาย ความรู้สึก อารมณ์ รวมทั้งทัศนคติ
- 3) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยออกแบบในการเก็บรวบรวมประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
- 4) แบบบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยออกแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ ความรู้ด้านเนื้อหาความรู้ด้านการสอน และความยุ่งยากของนักเรียน กำหนดค่าการแปลผลตามความถี่ เป็น พบการใช้บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และเป็นประจำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยได้วางแผนศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิจัยประกอบไปด้วย เอกสารความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน (Pedagogical content knowledge) แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) การวิเคราะห์เนื้อหา ในหนังสือเรียน เรื่อง สมการ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้หนังสือ Gateway to the future Math 1 For Junior High School สำนักพิมพ์ KEIRINKAN ศึกษาบริบทพื้นที่วิจัยของโรงเรียนหนองตูมหนองงูเห่ล้อม จังหวัดขอนแก่น ออกแบบเครื่องมือในการวิจัยและศึกษารอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียน ดำเนินการตามกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การสอนและสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และการสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) กลุ่มเป้าหมายร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตและ เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกภาคสนาม 2) ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มเป้าหมายได้ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนและสังเกตการสอน ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้ทำหน้าที่สังเกตและบันทึกในชั้นเรียน โดยไม่มีการเข้าไปแทรกแซงการดำเนินการสอนของครูผู้สอน 3) ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการสอนสะท้อนผลบทเรียนหลังจากการสอนร่วมกัน เกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละคาบเรียน แนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นจริงใน ชั้นเรียน และประเด็นอื่น ๆ จากการสะท้อนผลของกลุ่มเป้าหมาย

2. การใช้แบบสอบถาม โดยแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดจำนวน 9 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นทีมการศึกษาชั้นเรียนโรงเรียนหนองตุมหนองงูเหลือม จังหวัดขอนแก่น

3. การสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์คือผู้วิจัย โดยผู้ตอบสัมภาษณ์เป็นทีมการศึกษาชั้นเรียนโรงเรียนหนองตุมหนองงูเหลือม จังหวัดขอนแก่น

3) หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบบันทึกภาคสนามประกอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด การบันทึกวิธีทัศน์ใช้การถอดข้อความเสียงเป็นข้อความโพรโทคอล ประกอบกับแบบบันทึกภาคสนาม ใช้การวิเคราะห์โพรโทคอล และการบรรยายเชิงวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ ตามกรอบแนวคิดความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและ

การสอน ตามแนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากโพรโทคอล ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจัดการข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง วิเคราะห์แนวโน้มของข้อมูลตามประเด็นสำคัญ ตามกรอบแนวคิดความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนตามแนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560)

ผลการศึกษาและการอภิปราย

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์การใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของทีมการศึกษาชั้นเรียนโรงเรียนหนองตุมหนองสูงเหลื่อม จังหวัดขอนแก่น ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน ดังต่อไปนี้

1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่าทีมการศึกษาชั้นเรียนมีการใช้ความรู้ด้านเนื้อหาโดยการทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเองจากหนังสือเรียน ทำการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียน เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน และคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน นำไปสู่การใช้ความรู้ด้านการสอน เป็นการออกแบบกิจกรรม สื่อหลัก สื่อเสริม สถานการณ์ปัญหา ที่จะนำไปสู่ การที่นักเรียนจะเข้าถึงปัญหด้วยตัวเอง รวมทั้งมีการคาดการณ์ความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นของนักเรียน และการกำหนดประเด็นในการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน

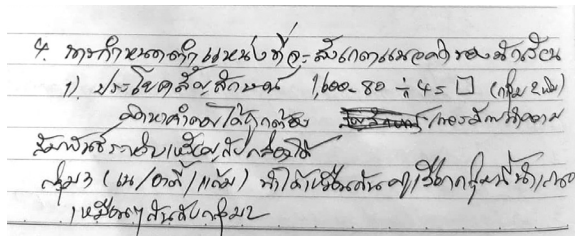

ภาพที่ 4 ตัวอย่างทีมการศึกษาชั้นเรียนร่วมกัน วิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียน Gateway to the future Math 1 For Junior High School สำนักพิมพ์ KEIRINKAN
 ที่มา : พงศ์กมล ดอกอินทร์(ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565)

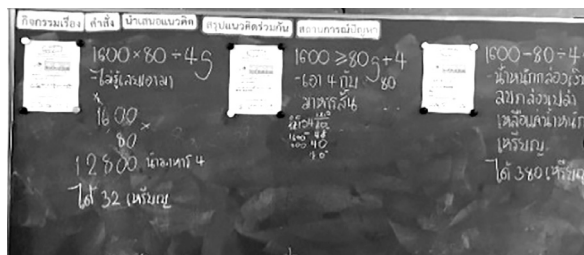
๓) ผลการแก้โจทย์ ๑) $4 + x + 40 = 1600$ ๒) $1600 \div 4 = x + 40$ ๓) $80 + 4x = 1600$ ๔) $4x + 80 = 1600$		๑) $1600 \div 4 = 80 + x$ ๒) $1600 \div 4 = 80$ ๓) $1600 - 80 \div 4 = \square$ ๔) $1600 - 80 \div 4 = x$
---	--	--

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการแก้ปัญหาด้วยตนเองของครูเพื่อแยกแนวคิดของนักเรียนและครู
 จากการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน
ที่มา : พงศ์กมล ดอกอินทร์ (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565)

2) การสอนและสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด 4 ขั้นตอน พบว่าในขั้นที่ 1) ขั้นนำเสนอสถานการณ์ปัญหา ครูผู้สอนพยายามใช้ความรู้ด้านเนื้อหาและการสอนเพื่อที่จะนำปัญหาที่ออกแบบร่วมกันกับทีมการศึกษาชั้นเรียนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้เป็นปัญหาของนักเรียนเองโดยอาศัย สื่อ ที่ได้ร่วมกันออกแบบจากขั้นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ทีมการศึกษาชั้นเรียน คอยสังเกตการณ์ตอบสนองของนักเรียนทั้งสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ ที่เกิดขึ้น เป็นไปตามการคาดการณ์ของทีมการศึกษาชั้นเรียนที่ได้คาดการณ์ไว้หรือไม่ 2) ขั้นเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ทีมการศึกษาชั้นเรียนมีการใช้สิ่งที่ได้คาดการณ์ความยุ่งยากของนักเรียนและการคาดการณ์แนวคิดที่เกิดขึ้น การตอบสนองของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ ครูคอยจัดเรียงแนวคิดที่ไม่สมบูรณ์ไปสู่แนวคิดที่สมบูรณ์ 3) ขั้นอภิปรายร่วมกัน ทั้งชั้นและขยายแนวคิด ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดของตนเอง พร้อมเขียนแนวคิดของนักเรียนบนกระดาน เพื่อให้ให้นักเรียนทั้งชั้นได้เห็นและอภิปรายร่วมกัน ทีมการศึกษาชั้นเรียนสังเกตการตอบสนองของแนวคิด และแนวคิดที่จะสามารถพัฒนาต่อยอดของนักเรียน 4) ขั้นสรุปและเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน ครูมีการใช้ความรู้ด้านเนื้อหาและการสอนเพื่อค่อย ๆ ให้นักเรียนช่วยกันจัดลำดับแนวคิดที่ไม่สมบูรณ์มาสู่แนวคิดที่สมบูรณ์ เพื่อให้ได้เห็นภาพและสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในคาบเรียน ทีมการศึกษาชั้นเรียนสังเกตการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดเพื่อที่จะนำไปออกแบบกิจกรรมในคาบถัดไป

ภาพที่ 6 ตัวอย่างสมุดบันทึกของทีมงานศึกษาชั้นเรียนที่บันทึกแนวคิดและการตอบสนองของนักเรียน
ที่มา : พงศ์กมล ดอกอินทร์ (ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2565)

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการใช้กระดานในการเขียนขยายแนวคิดของนักเรียน และการจัดเรียง
แนวคิดที่ไม่สมบูรณ์ไปยังแนวคิดที่สมบูรณ์
ที่มา : พงศ์กมล ดอกอินทร์ (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565)

3) การสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกัน พบว่าทีมงานศึกษาชั้นเรียนมีการสะท้อนผลครูผู้สอน มีการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพราะเหตุใด และระบุประเด็นปัญหา ประเด็นที่ควรพัฒนา มีประเด็นใดบ้างเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ทีมงานศึกษาชั้นเรียนมีการสะท้อน ประเด็นที่สังเกตจากชั้นเรียนเกี่ยวกับแนวคิดที่ได้จากการสังเกตชั้นเรียนว่ามีแนวคิดใดบ้าง และแนวคิดใดบ้างที่ตรงกับแนวคิดที่คาดการณ์ไว้ แนวคิดใดบ้างที่แตกต่างจากที่คาดการณ์ไว้ เพราะเหตุใด สังเกตและวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนหรือไม่อย่างไร และแนวทางการพัฒนาการสอนในระยะยาว ซึ่งจะเห็นถึง การที่ครูได้ใช้ความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้ด้านการสอน และการใช้การคาดการณ์ความยุ่งยากของนักเรียน เพื่อที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ผลลัพธ์ผลตอบ 3.1 แผนการเรียนรู้เรื่อง

- $1600 - 80 \div 4 = \square$
- เมื่อคำนวณแล้วได้คำตอบ แต่ยังไม่แน่ใจว่าคำตอบที่ได้ถูกต้องหรือไม่
- ตรวจสอบคำตอบด้วยการนำคำตอบที่ได้มาคูณ 4 แล้วบวก 80
- ใช้กระดาษทดช่วยคำนวณ
- ใช้เครื่องคิดเลขช่วยคำนวณ
- ตรวจสอบคำตอบด้วยการนำคำตอบที่ได้มาคูณ 4 แล้วบวก 80
- ใช้กระดาษทดช่วยคำนวณ
- ใช้เครื่องคิดเลขช่วยคำนวณ
- ใช้กระดาษทดช่วยคำนวณ
- ใช้เครื่องคิดเลขช่วยคำนวณ
- ใช้กระดาษทดช่วยคำนวณ
- ใช้เครื่องคิดเลขช่วยคำนวณ

ภาพที่ 8 ตัวอย่างสมุดบันทึกที่บันทึกการคาดการณ์ความยุ่งยากของนักเรียน
และแนวคิดที่คาดการณ์ไว้

ที่มา : พงศ์กมล ดอกอินทร์ (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565)

ภาพที่ 9 ตัวอย่างการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นผ่านใบกิจกรรม
ที่ทีมการศึกษาชั้นเรียน ได้ร่วมกันออกแบบและคาดการณ์แนวคิดไว้

ที่มา : พงศ์กมล ดอกอินทร์ (ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565)

Item ที่	ผู้พูด	ข้อความ	ภาพประกอบ
171	A	สิ่งที่เราจะทำต่อไปคือ เราจะคาดการณ์แนวคิด นะครับ เราจะคาดการณ์ทีละอย่าง ใหม่ คาดการณ์ทีละอย่างก่อน เอาเป็นประโยคสัญลักษณ์ก่อน ประโยคสัญลักษณ์ที่ที่ ก่อนละกัน เด็กน่าจะเขียน $1600 \div 4 = 80$ คนอื่นว่าไง	
172	B	$1600 \div 4 =$ สี่เหลี่ยม เพราะว่าหนูไปถามวันนี้ เหมือนเขาบอกว่า ประโยคสัญลักษณ์ จะต้องมี บวกลบคูณหาร แล้วก็มีเท่ากับสี่เหลี่ยม	
173	C	ยังไม่เขียนตัวเลขลงไป	
174	A	จับอีกอันหนึ่ง บวกทั้งหมด $1600 + 4 + 80 =$ สี่เหลี่ยม แนวคิดที่ถูกต้องเป็นยังไง	
175	C	$1600 \div 4 = 80$	
176	B	ไม่ๆ ค่ะ ต้องเป็น $1600 - 80 \div 4$	
177	A	แนวคิดที่ถูกต้องน่าจะเป็น $(1600 - 80) \div 4 =$ สี่เหลี่ยม อันนี้คือแนวคิดที่ถูกต้อง	

ภาพที่ 10 ตัวอย่างข้อความที่แสดงถึง การใช้ความรู้ด้านเนื้อหา (การคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน)
ที่มา : พงศ์มกล ดอกอินทร์(ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565)

ตารางที่ 1 ตารางสรุปการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน

กระบวนการการศึกษา ชั้นเรียน	ความรู้เชิงบูรณาการ ด้านเนื้อหาและการสอน	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	แปลผล
1) การวางแผนการจัดกา เรียนรู้อารมณ์กัน	ความรู้ด้านเนื้อหา	54	25.00	บางครั้ง
	ความรู้ด้านการสอน	102	47.22	บ่อยครั้ง
	ความยุ่งยากของนักเรียน	60	27.78	นานๆ ครั้ง
	รวม	216	100	
2) การสอนและสังเกตชั้น เรียนร่วมกัน	ความรู้ด้านเนื้อหา	10	11.50	บางครั้ง
	ความรู้ด้านการสอน	57	65.52	เป็นประจำ
	ความยุ่งยากของนักเรียน	20	22.98	บางครั้ง
	รวม	87	100	
3) การสะท้อนผลหลังการ สอนร่วมกัน	ความรู้ด้านเนื้อหา	6	21.43	บางครั้ง
	ความรู้ด้านการสอน	13	46.43	บ่อยครั้ง
	ความยุ่งยากของนักเรียน	9	32.14	นานๆ ครั้ง
	รวม	28	100	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าทีมการศึกษาชั้นเรียนในชั้นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการใช้ความรู้ด้านการสอน บ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.22 ความยุ่งยากของนักเรียน นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.78 และความรู้ด้านเนื้อหา บางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ชั้นการสอนและสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน มีการใช้ความรู้ด้านการสอน เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 65.52 ความยุ่งยากของนักเรียน บางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.98 และความรู้ด้านเนื้อหา บางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.50 และชั้นการสอนสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกัน การใช้ความรู้ด้านการสอน บ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.43 ความยุ่งยากของนักเรียน นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.14 และความรู้ด้านเนื้อหา บางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.43 พบว่า จากกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน ทีมการศึกษาชั้นเรียนมีการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน มีการใช้ความรู้ด้านการสอน มากที่สุด รองลงมาคือ ความยุ่งยากของนักเรียน และน้อยที่สุดคือ การใช้ความรู้ด้านเนื้อหา ซึ่งสามารที่จะปรับปรุงในวงรอบถัดไปของการทำวงจรการศึกษาชั้นเรียน โดยเพิ่มประเด็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ให้ละเอียดและมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในขั้นที่ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของทีมการศึกษาชั้นเรียน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ตามแนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560) ของทีมการศึกษาชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองตูม หนองงูเห่ล้อม จังหวัดขอนแก่น ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ในขั้นที่ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ทีมการศึกษาชั้นเรียนมีการทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากหนังสือเรียน วิเคราะห์เนื้อหาสาระจากหนังสือ มีการคาดการณ์แนวคิดและคาดการณ์ตำแหน่งของความยุ่งยากและปัญหาของนักเรียน เพื่อกำหนดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะนำสู่การจัดลำดับแนวคิด การใช้สื่อประกอบและสรุปบทเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา ในขั้นที่ 2) การสอนและสังเกตชั้นเรียนร่วมกันและการสะท้อนผล ทีมการศึกษาชั้นเรียนสังเกตการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ การตอบสนองของนักเรียน และ 3) การสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกัน
 ทีมการศึกษา ชั้นเรียน ระบุปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 ของทีมการศึกษาชั้นเรียน

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหา
 และการสอนของ ทีมการศึกษาชั้นเรียนที่เป็นกรณีศึกษา เห็นได้ว่า ครูมีกระบวนการ
 ที่ต้องมาทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับ
 นักเรียน โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะวิชาที่ตนเองสอนเพียงเท่านั้น มีการร่วมกันสังเกต
 ชั้นเรียนเพื่อเห็นพฤติกรรม การตอบสนองของนักเรียนและสะท้อนผลร่วมกันเกี่ยวกับ
 ปัญหาที่เกิดขึ้น แนวทางการแก้ปัญหาและจุดที่ควรพัฒนาต่อไป ซึ่งกระบวนการของ
 การศึกษาชั้นเรียนนั้นไม่สามารถแยกความรู้ด้านเนื้อหาหรือความรู้ด้านการสอนได้
 อย่างชัดเจนแต่จะอยู่ในลักษณะผสมผสานไปด้วยกันโดยมีความยุ่งยากของนักเรียน
 ที่จะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เห็นถึงความรู้ทั้ง 2 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับไมตรี อินทร์ประสิทธิ์
 (2560) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของครู (PCK)
 ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งกระบวนการแรกในการ
 จะจัดการเรียนการสอนในแต่ละคาบ ในการเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนการ
 สอน ครูต้องหา PCK เริ่มจากการวิเคราะห์สาระจากหนังสือเรียนในแต่ละคาบเรียน
 เพื่อหาแนวคิดของนักเรียน รู้ตำแหน่งความยุ่งยากของนักเรียน เพื่อให้สามารถ
 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน และการบูรณาการด้านเนื้อหาและ
 การสอน ต้องเข้าถึงความยุ่งยากของนักเรียน ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์แนวคิด
 ของนักเรียนและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน รู้ถึงความยุ่งยากในการแก้ปัญหา
 ของนักเรียน หลังจากนั้นก็นำมากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ลำดับการสอน
 และออกแบบแผนการสอน การสอนจะเน้นการเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักเรียน
 จากสิ่งที่มีความหมายในโลกชีวิตจริง (real world) ของนักเรียน เพื่อเคลื่อนย้าย
 ไปสู่โลกคณิตศาสตร์ (Mathematical world) ด้วยการแก้ปัญหาและการคิดของนักเรียนเอง
 และ Carmen F. (2014) ได้กล่าวไว้อีกว่า เพียงแค่ความรู้ด้านเนื้อหา ไม่เพียงพอ
 สำหรับครูที่จะสอนให้ประสบความสำเร็จได้ ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหา
 และการสอน เป็นความรู้ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวของความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้
 เกี่ยวกับการคิดของนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ศึกษา การสอน ความคิด

รวบยอดของเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ สื่อและอุปกรณ์การสอน การสอนผ่านมุมมองของผู้เรียน และการมีความสุขในการช่วยเหลือร่วมกันระหว่างเพื่อนครู จากกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนที่เป็นกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ที่มีการทำงานร่วมกัน โดยทีมการศึกษาชั้นเรียนได้แสดงถึงการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงตำแหน่งการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน เพื่อที่จะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ที่คงทนติดตัวนักเรียน และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะเผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของทีการศึกษาชั้นเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากวิจัยนี้ มีส่วนช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตำแหน่งของความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้ด้านการสอน ความยุ่งยากของนักเรียน หรือความรู้ เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ที่จะเป็นมุมมองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เกิดความรู้ที่คงทนติดตัวนักเรียน เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะสามารถเผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เห็นถึงกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู โดยครูมีพื้นที่ ๆ ต้องมาทำงานร่วมกัน จากชั้นเรียนไปยังโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตามลำดับ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ ด้วยได้รับความอนุเคราะห์และเอาใจใส่ให้คำปรึกษา เป็นอย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.นิศากร บุญเสนา ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ช่างศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา สุจินะพงษ์ และอาจารย์ ดร.วีระศักดิ์ แก่นอ้วน เป็นอย่างสูงที่มีส่วนสร้างแรงบันดาลใจ

ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวถึงและ ผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนาม ขอโน้มศีรษะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน

บทความนี้ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณานุกรม

- นฤมล ช่างศรี. (2555). **ความเชื่อที่ครูตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน ภายใตบริบทการพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด** (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2560). **การทำความเข้าใจคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน โดยวิเคราะห์ หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]**. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2559). **วิธีการสอนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา ในบริบทของการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด**. เอกสารประกอบการบรรยายในกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับบุคลากรในโรงเรียนโครงการพัฒนาการคิดขั้นสูงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ขอนแก่น, ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). **กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน Processes of Problem Solving in School Mathematics**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์และคณะ. (2546). **การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์**. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษ ที่ 21.**

กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

Carmen F. (2014). Knowledge Base for Teaching and Pedagogical Content Knowledge (PCK): Some Useful Models and Implications for Teachers' Training, **Problems of education in the 21st century**, 60 ,79-100.

Ball, D. L. (1993). With an eye on the mathematical horizon: Dilemmas of teaching elementary school mathematics. **Elementary School Journal**, 93(4), 373–397.

Fernandez, C., & Yoshida M. (2004). **Lesson Study: A Japanese Approach to Improving Mathematics Teaching and Learning**. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Grossman, P. L., Wilson, S. M., & Shulman, L. S. (1989). **Teachers of substance: Subject Matter knowledge for teaching**. In M. Reynolds (Ed.), *The Knowledge Base for Beginning Teachers* (pp. 23–36). New York: Pergamon.

Inprasitha, M. (2011). One feature of adaptive lesson study in Thailand Designing learning unit. **Journal of Science and Mathematics Education**, 34, 47-66.

Shulman, L.S. (1986). Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching. **Educational Researcher**, 15, 4-14.

Shulman, L. S. (1987). **Knowledge and teaching: Foundations of the new reforms**. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-22.

Stigler, J.W. & Hiebert, J. (1999). **The Teaching Gap: Best Ideas from the world's Teachers for Improving Education in the Classroom**. New York: The Free Press.

- Takahashi, K. (2006). Induction of pluripotent stem cells from mouse embryonic and adult fibroblast cultures by defined factors. **Cell**, 126(4), 663-76.
- Takahashi, A. (2006). "Types of elementary mathematics Lesson Study in Japan: analysis of features and characteristics", **Journal of Japan Society of Mathematical Education, Mathematics Education (in Japanese)**, 88(8), 2-14.
- The Partnership for 21st Century Learning. (2015). **P21 Framework Definitions**. Retrieved October23, 2562, from https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015_9pgs.pdf

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช¹ Factors Affecting The Effectiveness of administrative and Support Staff's Job Performance in Higher Educational Institute : A case study of Rajamangala University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat Campus¹

มนวรรณ์ โส๊ะหวัง² (Monnawat Sohwang)²
เข้มมนที ศรีสุขล้อม³ (Kaemnatee Srisuklom)³
เมธภาพร มีเดช^{4*} (Metaporn Meedate)^{4*}
เกริกวุฒิ กันเที่ยง⁵ (Kroekwut Kanthiang)⁵
นัตยา ชูพันธ์⁶ (Nattaya Chupun)⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
ที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช” ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณเงินรายได้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

² เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช 80210, อีเมล: Kanokon.sh@rmuts.ac.th

³ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช 80210, อีเมล: Kaemnatee.s@rmuts.ac.th

^{4*} อาจารย์, สาขาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช 80210, อีเมล: metaporn.m@rmuts.ac.th

⁵ อาจารย์, สาขาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช 80210, อีเมล: Kroekwut.k@rmuts.ac.th

⁶ อาจารย์, สาขาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช 80210, อีเมล: Nattaya.c@rmuts.ac.th

¹ This article submitted in partial of research project entitled “Factors Affecting to Effectiveness of The Support Staff of Rajamangala University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat Campus” received research grant from Rajamangala University of Technology Srivijaya fiscal year 2019

² General Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Srivijaya, Nakhon Si Thammarat 80210, Thailand, E-mail: kanokon.sh@rmuts.ac.th

³ General Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Srivijaya, Nakhon Si Thammarat 80210, Thailand, E-mail: Kaemnatee.s@rmuts.ac.th

^{4*} Lecturer, Department of Business Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Srivijaya, Nakhon Si Thammarat, 80210, Thailand, E-mail: metaporn.m@rmuts.ac.th

⁵ Lecturer, Department of Business Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Srivijaya, Nakhon Si Thammarat, 80210, Thailand, E-mail: Kroekwut.k@rmuts.ac.th

⁶ Lecturer, Department of Business Administration, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Srivijaya, Nakhon Si Thammarat, 80210, Thailand, E-mail: Nattaya.c@rmuts.ac.th

*Corresponding author: E-mail address: metaporn.m@rmuts.ac.th

Received: February 3, 2023; Revised: August 23, 2023; Accepted: August 30, 2023

ศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ซึ่งมี 3 เขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ เขตใสใหญ่ ทุ่งใหญ่ และชนอม มีเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนจำนวน

ทั้งสิ้น 347 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แยกเขตได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพในระดับมาก คือ ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน ($X=3.93$) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ($X=3.75$) และด้านการทำงานเป็นทีม ($X=3.72$) ส่วนปัจจัยที่อยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านรายได้และสวัสดิการ ($X=3.31$) ด้านสัมพันธภาพของผู้ร่วมงาน ($X=3.17$) ด้านการบริหารจัดการ ($X=3.02$) ด้านการพัฒนา ($X=2.96$) และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ($X=2.73$) และเมื่อนำปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ผลที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงานทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ยังขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ในการพัฒนางานและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรจะมีมาตรการเสริมโดยเร่งด่วน เพื่อให้การทำงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมีประสิทธิภาพในการที่จะขับเคลื่อนการเติบโตขององค์กรต่อไป

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพในการทำงาน, เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the efficiency performance of support staff of the Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat Campus. The researcher collected data from 347 support staff using stratified random sampling separated by campus.

The sample group was 185 people. The statistics used in the research consisted of frequency distributions, mean, percentage, and standard deviation. The study found that the factors affecting the efficiency performance of support staff of the Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat Campus were at moderate levels. If considering on a case-by-case basis, it was found that the factor affecting the operational efficiency at a high level were organizational commitment ($X=3.93$), operational environment ($X=3.75$), and teamwork ($X=3.72$). The moderate factors were income and welfare ($X=3.31$), co-worker relationships ($X=3.17$), management ($X=3.02$), career development ($X=2.96$), and career path ($X=2.73$). And when analyzing the factors affecting the efficiency performance in all three aspects: organizational loyalty and integrity, perseverance, responsibility, and paying attention to details at work were at moderate levels, reflecting that the support staff lacked enthusiasm for studying for career development and creativity in the workplace. Therefore, the university should urgently take additional measures to provide the support staff to work effectively to drive organizational growth.

Keywords : Working effectiveness, Support staff, Rajamangala University of Technology Srivijaya

บทนำ

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 มาตรา 7 กำหนดให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษ ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ที่เน้นการปฏิบัติ ทำการสอน การวิจัย ผลิตรายวิชาให้ บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มีหน่วยงานจัดการศึกษาระดับคณะจำนวน 15 หน่วยงาน แบ่งเขตจัดการศึกษาออกเป็น 5 พื้นที่

ได้แก่ 1) จังหวัดสงขลา 2) จังหวัดตรัง 3) จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ใหญ่
 4) จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ทุ่งใหญ่ และ 5) จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ชนอม

มหาวิทยาลัยฯ มีการจำแนกบุคลากรออกเป็น 2 สาย คือ 1) บุคลากรสายวิชาการ เป็นสายหลักในการปฏิบัติการกิจหลักของมหาวิทยาลัย และ 2) บุคลากรสายสนับสนุน ทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านธุรการ การบริการแก่บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษา และบุคคลที่มาติดต่อกับมหาวิทยาลัย การทำหน้าที่ให้ได้ดีของบุคลากรสายสนับสนุนนั้น ต้องรู้และเข้าใจหน้าที่และบทบาทของตนและของหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติการกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (วัลลภ สันติประชา, 2561) ซึ่งหัวใจสำคัญในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนคือ จิตบริการ หากบุคคลใดขาดซึ่งสิ่งนี้ ก็จะไม่มีความสุขในการทำงาน และที่สำคัญบุคคลนั้นจะไร้คุณค่าในสายตาของผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสุดท้ายอาจจะรู้สึกไร้คุณค่าในความรู้สึกของตนเองด้วย (สุพจน์ เอียงกุลธร, 2560) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Operational Efficiency) และพฤติกรรมในการทำงาน นั้นหมายถึง องค์กรต้องสามารถทำอะไรได้มากกว่าคู่แข่ง องค์กรต้องเติบโตเร็วกว่าคู่แข่ง การวัดผลงานทำได้โดยการเทียบกับเป้าหมาย ถ้าหากสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ก็แสดงว่า มีความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงาน การกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบันทำงานได้เต็มประสิทธิภาพจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญขององค์กร ในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ครั้งนี้เนื่องจากสายสนับสนุน จะมีเจ้าหน้าที่อยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ ลูกจ้างชั่วคราว ลูกจ้างประจำ โดยปฏิบัติหน้าที่ในงานบริหารทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วยงานธุรการ การเงิน การบัญชี พัสดุ บุคลากรงานทะเบียนและวัดผล เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ตลอดจนงานการเจ้าหน้าที่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะงานสนับสนุนเป็นงานที่มีความสำคัญ และจำเป็นในการขับเคลื่อนให้กลไกภายในดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว เป็นระบบ ระเบียบ ถูกต้อง แม่นยำ สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติ

ราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของเอกชน มาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ

ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่สนับสนุนของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ซึ่งหากนำไปปัจจัย ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมาพิจารณา ในการวางแผนการบริหาร ทรัพยากร จะประโยชน์อย่างยิ่งต่อนโยบายการบริหาร จัดการมหาวิทยาลัยในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของสายสนับสนุน ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้นอันจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยในภาพรวมต่อไป

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน

ประสิทธิภาพการทำงาน เป็นการประกอบของคำ 2 คำ คือ ประสิทธิภาพ และการทำงาน ประสิทธิภาพการทำงานหรือการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มี นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายดังนี้

Millet, J. D. (1954) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงาน ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงาน ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก เช่น การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา การให้บริการ อย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า เป็นต้น

จิตติมา อัครฉติพิงศ์ (2556) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน ในองค์กรเป็นหัวใจสำคัญในการนำองค์กรไปสู่การบรรลุผลความสำเร็จของการ ดำเนินงาน องค์กรจะมีผลผลิตเป็นที่น่าพอใจทั้งในด้านการผลิต การบริการ มีความ

เจริญก้าวหน้า และสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและบุคลากรองค์กร ซึ่งองค์ประกอบ การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานที่สำคัญ มีดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร ได้แก่ ตลาดความต้องการของลูกค้า สภาพเศรษฐกิจของสังคมและประเทศ
2. สิ่งแวดล้อมในองค์กร ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาของ องค์กรที่กำหนดทิศทางการดำเนินงาน วัฒนธรรมองค์กร และการจัดบรรยากาศ การทำงานที่ส่งเสริมการทำงานของบุคลากร
3. ปัจจัยขององค์กร ได้แก่ สภาพความพร้อมขององค์กรในด้านที่ดิน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน เทคโนโลยี และศักยภาพของบุคคล
4. กระบวนการขององค์กร เป็นองค์ประกอบสำคัญลำดับสองต่อจาก องค์ประกอบด้านบุคคล

Plowman, E., & Peterson, C. (1989) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของ ประสิทธิภาพการทำงาน ไว้ดังนี้คือ

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีความสูงคือผู้ผลิตและผู้ใช้ ได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจ
2. ปริมาณ (Quantity) งานที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามความคาดหวังของ หน่วยงาน
3. เวลา (Time) คือเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานต้องอยู่ในลักษณะ ที่ถูกต้อง เหมาะสมกับหลักการและทันสมัย
4. ค่าใช้จ่าย (Cost) เป็นในการดำเนินการทั้งหมดจะต้องเหมาะสม กับงานและวิธีการ คือจะต้องลงทุนน้อย และได้ผลกำไรมากที่สุด

สรุปว่า การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน คือ การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ความสามารถ และทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้น เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะทำให้ตนเองผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขในที่สุด โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร หรือการพัฒนาสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการคงอยู่กับองค์กร

Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1996) กล่าวว่า พนักงานที่ความผูกพันต่อองค์กรจะมีลักษณะเป็นบุคคลที่ต้องการคงอยู่กับองค์กรไม่ว่าองค์กรจะเป็นอย่างไร เช่น มีความทุ่มเทในการทำงาน ปกป้องทรัพย์สินขององค์กร มาทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีเป้าหมายร่วมกับองค์กร ความต้องการคงอยู่กับองค์กรนั้นต้องเกิดจากความผูกพันและความต้องการคงอยู่ในองค์กรใน 3 ด้านด้วยกันดังนี้

1. ด้านความรู้สึก (Affective Commitment) เป็นความรู้สึกยึดติดทางอารมณ์ที่มีต่อองค์กร เป็นความรู้สึกผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับองค์กร บุคลากรจะรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มุ่งมั่น ทุ่มเท เต็มใจ พร้อมที่จะอุทิศตนให้กับองค์กร เพื่อให้ตนเองได้อยู่กับองค์กรต่อไป

2. ด้านความต่อเนื่อง (Continuance Commitment) บุคลากรจะตระหนักว่าควรจะต้องลงทุนหรือทุ่มเทกับองค์กรต่อไปหรือไม่ เนื่องจากความผูกพันที่อยู่บนพื้นฐานของการลงทุนที่บุคลากรให้กับองค์กร แสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมในเรื่องพฤติกรรมการทำงานกับองค์กรนั้นๆ ต่อไป หรือในทางตรงกันข้ามเมื่อขาดความผูกพันก็จะโยกย้ายเปลี่ยนแปลงองค์กร ดังนั้น บุคลากรที่มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรในด้านความต่อเนื่องนั้นจึงมีความรู้สึกว่าจะจำเป็นต้องอยู่กับองค์กรต่อไป

3. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Normative Commitment) หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากค่านิยมหรือบรรทัดฐานทางสังคม เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองแทนสิ่งที่บุคลากรได้รับจากองค์กร แสดงออกในรูปของความจงรักภักดีต่อองค์กร เมื่อบุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กรย่อมทุ่มเทแรงกายแรงใจทำงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ

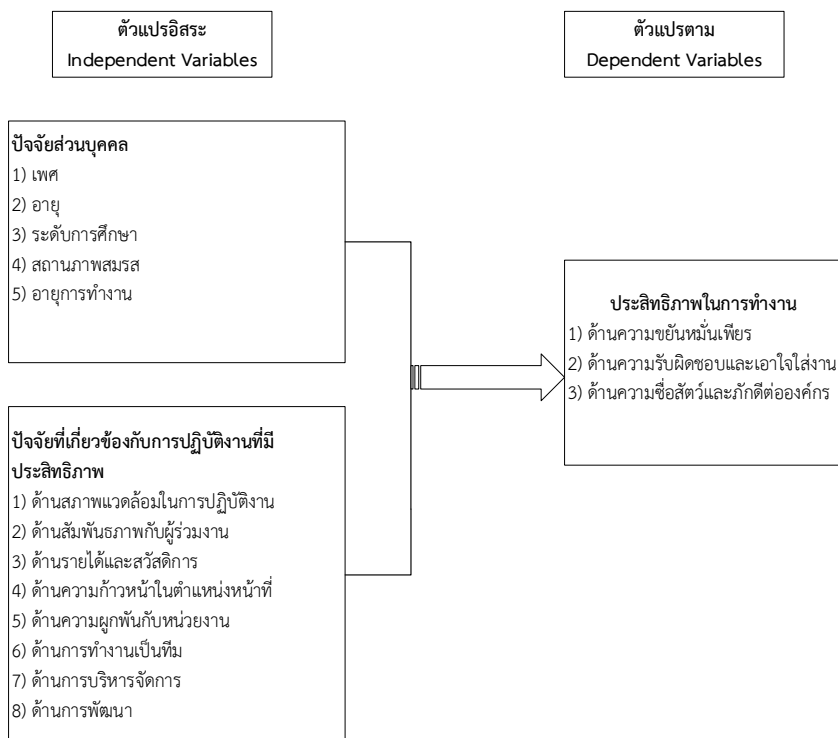
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรสามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพในการปฏิบัติงาน

2. คุณลักษณะเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ความท้าทายของงาน ขอบเขตของงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความเข้าใจในหน้าที่ และบทบาทในการปฏิบัติงาน

3. คุณลักษณะที่เกี่ยวกับองค์กร ได้แก่ การกระจายอำนาจในองค์กร ความสำคัญของหน้าที่ของบุคลากร ความชัดเจนของกฎข้อบังคับ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการที่ทำให้บุคลากรในองค์กรได้ร่วมในการตัดสินใจ

4. ประสพการณ์จากการทำงาน ได้แก่ ความคาดหวัง ทัศนคติของเพื่อนร่วมงาน ความรู้สึกที่ตนเองได้รับค่าตอบแทนด้วยความยุติธรรม ความรู้สึกไว้วางใจเชื่อถือที่บุคลากรมีต่อองค์กร และการนึกถึงองค์กรหรือการที่องค์กรให้ความสำคัญต่อบุคลากร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ เครื่องมือวิจัย และวิธีการศึกษา

1. เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้หลักการสุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แยกตามวิทยาเขตต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ได้ตัวอย่าง 347 คน แล้วนำมาเปรียบเทียบสัดส่วนเพื่อแบ่งจำนวนตัวอย่างในแต่ละวิทยาเขตตามสัดส่วนที่กำหนด โดยเขตใต้ใหญ่ จำนวนประชากร 146 คน จำนวนตัวอย่าง 78 คน เขตทุ่งใหญ่ 155 คน จำนวนตัวอย่าง 83 คน และเขตชนอม 46 คน จำนวนตัวอย่าง 24 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อยๆ หรือแบ่งเป็นชั้นภูมิก่อน โดยหน่วยประชากรในแต่ละชั้นภูมิจะมีลักษณะเหมือนกัน (homogenous) แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มประชากร โดยกำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษา และตั้งสมมุติฐานการวิจัย โดยคาดคะเนถึงข้อสรุปว่ามีตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 การคำนวณโดยสูตรของ Taro Yamane (ทาโร ยามาเนะ) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระได้แก่ 1) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุการทำงาน ตำแหน่งงาน กลุ่มงาน รายได้ต่อเดือน 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 8 ด้านคือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านสัมพันธภาพ

กับผู้ร่วมงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนา และตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการ ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จำนวน 347 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane โดยกำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คน ใช้การเลือกแบบคำนึงถึงความน่าจะเป็นแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ผู้วิจัย

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล โดยตรวจสอบเครื่องมือด้วยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา (Content Validity) และโครงสร้างแบบสอบถาม (Construct Validity) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเองและได้เก็บคืนด้วยตนเอง มีวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS สำหรับสถิติที่ใช้ได้แก่ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อายุการทำงาน ตำแหน่งงาน กลุ่มงาน และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ใน 8 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารจัดการ และด้านการพัฒนา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน 3 ด้าน ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน และด้านความซื่อสัตย์และภาคีต่อองค์กร

โดยแบบสอบถามในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าคะแนน กำหนดเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าระดับความคิดเห็นแต่ละช่วงคะแนน ดังนี้ (พรพิมล คงฉิม, 2554)

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิธีการศึกษา

หลังจากการเก็บข้อมูลได้ตามเป้าหมาย 185 ชุดตัวอย่าง มาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมวลผลข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ส่วน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อหาความสัมพันธ์ในสมมติฐาน

แบบสอบถามส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D)

แบบสอบถามส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการทำงาน 3 ด้าน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่า Severity Index (S.I.) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 การคำนวณโดยสูตรของ Taro Yamane (ทาโร ยามาเนะ) พบว่า

เพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.3 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 29.7 อายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระดับอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาระดับอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.8 ระดับอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.1 และอายุสูงกว่า 51 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.9 รองลงมาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.5 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.6 ตามลำดับ สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพที่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมากลุ่มที่เป็นคนโสด คิดเป็นร้อยละ 28.6 และกลุ่มที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 8.6 ตามลำดับ

อายุการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุการทำงานระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีอายุการทำงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.4 กลุ่มที่มีอายุการทำงานระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.7 กลุ่มที่มีอายุการทำงานมากกว่า 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.4 และกลุ่มที่มีอายุการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตำแหน่งงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาได้แก่กลุ่มตำแหน่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 23.2 กลุ่มตำแหน่งนักวิชาการคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 10.3 กลุ่มตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชี คิดเป็นร้อยละ 6.5 กลุ่มตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ คิดเป็นร้อยละ 3.2 กลุ่มตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานบริหาร คิดเป็นร้อยละ 2.7 กลุ่มตำแหน่งนักวิชาการพัสดุ

คิดเป็นร้อยละ 2.2 กลุ่มตำแหน่งนักวิชาการโสตทัศนศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.1 กลุ่มตำแหน่งบรรณารักษ์ คิดเป็นร้อยละ 1.1 และกลุ่มตำแหน่งนักประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ กลุ่มงานตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมาได้แก่กลุ่มลูกจ้างชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 34.1 กลุ่มพนักงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 12.4 กลุ่มข้าราชการจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และกลุ่มลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพใน 8 ด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	3.75	0.83	มาก
2. ด้านสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน	3.17	0.80	ปานกลาง
3. ด้านรายได้และสวัสดิการ	3.31	0.93	ปานกลาง
4. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	2.73	0.84	ปานกลาง
5. ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน	3.93	0.42	มาก
6. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.72	0.81	มาก
7. ด้านการบริหารจัดการ	3.02	0.64	ปานกลาง
8. ด้านการพัฒนา	2.96	1.97	ปานกลาง
รวม	3.32	0.91	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพทั้ง 8 ด้าน สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก มี 6 ด้าน คือ (1) สถานที่ทำงาน มีความสะอาดตกแต่งบริเวณโดยรอบสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย (2) สถานที่ทำงานมีพื้นที่จัดแบ่งเป็นสัดส่วนตามฝ่าย/งานอย่างเหมาะสม (3) สถานที่ทำงานมีการจัดห้องทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดเก็บเอกสารเป็น

หมวดหมู่สะดวกต่อการค้นหา (4) สถานที่ทำงานมีแสงสว่าง อุดหนุน และสภาพการปฏิบัติงานที่เหมาะสมแก่การทำงาน (5) สถานที่ทำงานมีแสงสว่าง อุดหนุน และสภาพการปฏิบัติงานที่เหมาะสมแก่การทำงาน (6) สถานที่ทำงานมีแสงสว่าง อุดหนุน และสภาพการปฏิบัติงานที่เหมาะสมแก่การทำงาน (7) สถานที่ทำงานไม่มีเสียงรบกวน มีบรรยากาศที่ดี เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ส่วนอีกสองด้าน มีระดับความคิดเห็น อยู่ระดับปานกลาง

2) ด้านสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน คือ (1) ท่านมีโอกาสพบปะสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ (2) เพื่อนร่วมของท่านให้ความสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของท่านเป็นอย่างดี (3) เพื่อนร่วมงานมีส่วนกระตุ้นให้ท่านมีกำลังใจในการทำงาน (4) ท่านได้รับมอบหมายจากหัวหน้างานให้รับผิดชอบงานสำคัญๆ เสมอ (5) เพื่อนร่วมงานยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากท่าน (6) ท่านสามารถปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานได้เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน หรือปัญหาส่วนตัว

3) ด้านรายได้และสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ สวัสดิการการเบิกเบี้ยเลี้ยงเดินทางได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานเพียงพอและมีความเสมอภาคกันในการจัดสรร ส่วนอีก 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ (1) ผลตอบแทนที่ได้รับต่อเดือนเพียงพอกับรายจ่ายเพื่อดำรงชีวิต (2) ผลตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานและความรับผิดชอบของท่าน (3) ท่านได้รับสวัสดิการในการปฏิบัติงานเพียงพอและมีความเหมาะสม (4) ผลตอบแทนที่ได้รับมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเหมือนกัน (5) ในการพิจารณาผลตอบแทนเลื่อนขั้นเงินเดือน หน่วยงานของท่านมีความโปร่งใสและยุติธรรม

4) ด้านความก้าวหน้าในด้านตำแหน่งหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน คือ (1) ลักษณะงานที่ท่านรับผิดชอบ และตำแหน่งที่ท่านดำรงอยู่เปิดโอกาสให้ท่านเลื่อนตำแหน่งได้สูงขึ้น (2) ความก้าวหน้าของตำแหน่งงานใน

สายงานของท่านมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (3) เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นตำแหน่งในหน่วยงานของท่านมีโอกาสก้าวหน้ามากกว่า (4) หน่วยงานของท่านให้การสนับสนุนในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น (5) หน่วยงานของท่านมีการพัฒนาบุคลากรในแต่ละฝ่าย/งานให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ โดยการสอนงานหรือการเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนา

5) ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ (1) ท่านมีความภูมิใจเมื่อได้ยินบุคคลอื่นกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี (2) ท่านปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กร (3) ท่านมีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อองค์กร โดยคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นที่ตั้ง

6) ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน คือ (1) พนักงานในองค์กรทำงานร่วมกันในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างเป็นมิตร (2) เพื่อนร่วมงานสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) พนักงานทุกคนในองค์กรพึงพอใจที่ได้ช่วยเหลือและเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของผู้อื่น (4) พนักงานทุกคนในองค์กรเต็มใจและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี (5) ในองค์กรจัดให้มีการนำทักษะความรู้ ความสามารถของแต่ละคนมาร่วมกันทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (6) องค์กรโดยภาพรวมแล้วมีการทำงานแบบเป็นทีม

7) ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ (1) ดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติงานที่สำคัญตามภารกิจที่ได้รับการพิจารณาและกำหนดโดยฝ่ายบริหาร (2) มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (3) มีการสื่อสารให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบปฏิบัติตามแผนทราบอย่างเข้าใจและทั่วถึง (4) มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน (5) ใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนงาน ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

8) ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ (1) หน่วยงานสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านความก้าวหน้า

ในตำแหน่งหน้าที่ การดำเนินการวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆ (2) ท่านมีโอกาสพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการทำงานโดยการเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนาหรือกิจกรรมการจัดการความรู้ (3) การพัฒนาความรู้ความสามารถส่งผลต่อความก้าวหน้าในงานของท่าน ส่วนอีก 2 ด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ (1) ท่านมีความมั่นคงกับงานที่ทำอยู่ในขณะนี้ (2) หน่วยงานนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานของท่านมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพในการทำงาน 3 ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความรับผิดชอบและ เอาใจใส่ในงาน ด้านความซื่อสัตย์และกักตัก

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการทำงาน 3 ด้าน

ประสิทธิภาพในการทำงาน 3 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความขยันหมั่นเพียร	2.65	0.48	ปานกลาง
2. ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน	3.07	0.81	ปานกลาง
3. ด้านความซื่อสัตย์และกักตักต่อองค์กร	4.16	0.76	มาก
รวม	3.29	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 ด้านวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ด้านความขยันหมั่นเพียร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.65$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ความกระตือรือร้นการทำงานด้วยบริการที่ยิ้มแย้มเสมอ (2) กระตือรือร้นตนเองหรือสร้างแรงจูงใจภายในให้อยากทำงานตลอดเวลา (3) ความเพียรพยายามในงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ (4) มาปฏิบัติงานก่อนเวลาเพื่อเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ

2) ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ใน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.07$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ทั้ง 4 ด้าน คือ (1) มีการศึกษาหาความรู้ในเรื่องงานที่ทำอยู่ตลอดเวลา (2) มีความสร้างสรรค์คิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงานเสมอ (3) มีประสบการณ์ในการทำงานที่มีผลต่องานที่ทำอยู่ (4) ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบทันเวลา ส่วนอีก 1 ด้านอยู่ในระดับปานกลางคือ ขาดการทุ่มเทและเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานที่รับรอง

3) ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.16$) ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และภักดีต่อองค์กร (2) รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จขององค์กร (3) เต็มใจให้ความช่วยเหลือในงานนอกเหนืองานประจำ (4) ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรให้มีความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่อยู่ในระดับมากคือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยที่อยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านสัมพันธภาพของผู้ร่วมงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านการบริหารจัดการและด้านการพัฒนา ปัจจัยที่อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านความผูกพันกับหน่วยงานผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของ เมธิ ไพรัชิต (2556) เรื่อง การหาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท สุธานี จำกัด พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เหมือนกันแต่ถ้าเปรียบเทียบรายด้านแล้วมีความแตกต่างกัน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในภาพรวมจัดอยู่ใน

ระดับปานกลาง แต่ของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภาพของผู้ร่วมงาน ไม่แตกต่างกัน

โดยรายละเอียดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช รายด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน จะประสิทธิภาพถ้าสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยในการทำงาน โดยรวมไปถึงบรรยากาศ จะส่งผลให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิ ไพรัชิต (2556) เรื่อง การหาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท สุธานี จำกัด

2. ด้านสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงาน จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน มีสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงานคนอื่นไม่มากนัก อาจจะต้องมีการจัดประชุมหรือสัมมนาอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมีสัมพันธ์ภาพกันมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิ ไพรัชิต (2556) เรื่อง การหาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท สุธานี จำกัด ซึ่งด้านการติดต่อสื่อสารความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

3. ด้านรายได้และสวัสดิการ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน มีความต้องการ รายได้และสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมหาวิทยาลัย อาจจะต้องเพิ่มสวัสดิการให้แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยให้คล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี บุญเยี่ยม (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยการอาชีพสังขะ ด้านค่าตอบแทน เงินเดือน และสวัสดิการ

4. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ยังมีความเข้าใจในความก้าวหน้าของตำแหน่งงาน ไม่ชัดเจน มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ โดยการสื่อสารให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

5. ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน พบว่าอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนไม่มีความภาคภูมิใจในการที่ได้ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ และอาจจะส่งผลต่อความจงรักภักดีขององค์กรรวมทั้งจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงาน ลดลง ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรเร่งในการสร้างความผูกพันกับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน โดยเร่งด่วน

6. ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่าอยู่ในระดับมาก แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน มีความร่วมมือในการทำงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี บุญเยี่ยม (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากร วิทยาลัยการอาชีพวังชะ

7. ด้านการบริหารจัดการ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมีความเข้าใจในเรื่องของการบริหารการจัดการ แผนปฏิบัติงาน หรือ การใช้จ่ายงบประมาณ ไม่มากนักมหาวิทยาลัยควรจะมีการปฐมนิเทศพนักงาน ก่อนเข้าทำงานเพื่อมีความเข้าใจในการบริหารงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรสุดา ดุสิตรัตนกุล (2557) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์: ศึกษาเฉพาะกรณี ของบุคลากรส่วนกลาง

8. ด้านการพัฒนา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมีโอกาสในการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการทำงานยังมีไม่มากนักมหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อจะได้ พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ผลที่มีต่อประสิทธิภาพใน การทำงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1. ด้านความขยันหมั่นเพียร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ในเรื่องความกระตือรือร้นของการทำงาน การบริการที่ยิ้มแย้ม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนอย่างเร่งด่วน

2. ด้านรับผิดชอบและเอาใจใส่ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ไม่ค่อยมีการศึกษาหาความรู้ในเรื่องการพัฒนางานและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ตลอดจน ความละเอียดรอบคอบในงานที่ไม่มากเท่าที่ควร มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมในด้านนี้โดยเร่งด่วน

3. ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร พบว่าอยู่ในระดับสูง แสดงว่าเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน มีความรู้สึกภักดีต่อองค์กร และภาคภูมิใจกับความสำเร็จขององค์กรในระดับสูง

2. ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาโดยวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อได้ข้อมูลรายละเอียดเชิงประจักษ์ที่ลึกซึ้งขึ้น

2. ควรจะศึกษาปัจจัยด้านด้านความผูกพันกับหน่วยงาน ว่ามีสาเหตุใดที่ทำให้เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน มีความผูกพันกับหน่วยงานน้อย

3. ควรขยายการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในทุกพื้นที่ และนำมาเปรียบเทียบกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบรายได้ประจำปี 2561

บรรณานุกรม

- จิตติมา อัครนิติพงศ์. (2556). **เอกสารประกอบการสอน วิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชัชรินทร์ ทองหม่อมราม และ บุญอนันต์ พันัยทรัพย์. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี, **วารสารการเมืองการปกครอง**, 11(1), 118-139.
- ชินชาติ นาไพรวัน, และ สมบูรณ์ ศิริสรวิทย์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 5(1), 261-268.
- ธนภรณ์ พรณราย (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา** (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พินดา นิลอรุณ, และ ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. **จันทร์เกษมสาร**, 21(41), 29-38.
- พรพิมล คงฉิม. (2554). **การศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่ได้รับบริการจากบริษัท เอ็ม.เอล.อี. - ดีแมก (ที) จำกัด** (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชญา วัฒนะรังสรรค์, และ ชลวิษ สุธัญญรักษ์. (2559). การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ พนักงานโรงแรมระดับ 4 ดาว ย่านสยามสแควร์. **Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn**, 11(1), 71-80.
- พัทตร์พิมล สมบัติใหม่, และ กมล ทิพย์คำใจ. (2558). แรงจูงใจของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน.

Journal of Graduate Research, 6(2), 123-139.

- มยุรี บุญเยี่ยม. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยการอาชีพ สังขะ. สุรินทร์: วิทยาลัยการอาชีพสังขะ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.**
- เมธิ์ ไพรัชิต. (2556). **การหาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท สุธานี จำกัด (สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.**
- วัลลภ สันติประชา. (2561). **บทบาทและหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษาไทย. วารสารวิชาการ ปชมท., 7(1), 1-2.**
- สมใจ ลักษณะ. (2544). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ, สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.**
- สาวิตรา สุวรรณ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.**
- สุพจน์ เอี้ยงกฤษ. (2560). **บทบาทหน้าที่สำคัญของฝ่ายสนับสนุนต่อภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย. วารสารวิชาการ ปชมท., 6(3), 1-4.**
- สุภาภรณ์ ชัยวงษา (2559). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุสำนักงานอัยการสูงสุด กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.**
- อรสุดา ดุสิตรัตนกุล. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์: ศึกษาเฉพาะกรณีของบุคลากรส่วนกลาง (การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**

- อภิชัย จตุพรวาที. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติ
งานของอาสาสมัครคุมประพฤติ จังหวัดนครสวรรค์** (งานวิจัย).
พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เอกราช ปลอดโปรง. (2557). **ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร**
(วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1996). Affective, continuance, and normative
commitment to the organization: An examination of construct
validity. **Journal of vocational behavior**, 49(3), 252-276.
- Chuchet, S. (2013). **Performance improvement**. Graduate Studies, Faculty
of Education, Ramkhamhaeng University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. **Educational and psychological measurement**, 30(3),
607-610.
- Millett, J. D. (1954). **The Organization and Role of the Army Service Forces**.
Office of the Chief of Military History, Department of the Army.
- Plowman, E., & Peterson, C. (1989). **Business organization and management**.
Illinois: Irwin.

วารสาร
อินทนิลทักษิณสาร

วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ
INTHANINTHAKSIN JOURNAL Thaksin University

วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

การเตรียมต้นฉบับ (Article Preparation Guidelines)

1. ข้อกำหนดทั่วไป

1.1 เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

1.2 เว้นขอบด้านบน/ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้ว เว้นขอบด้านล่าง/ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

1.3 ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาว ขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว ใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้า พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK รายละเอียดขนาดตัวอักษรดังตารางข้างล่าง

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลางหน้ากระดาษ	18	ตัวหนา B
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	14	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ	ชิดซ้าย	16	หัวข้อตัวหนา
- ภาษาไทย			เนื้อหาตัวปกติ
- ภาษาอังกฤษ			
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา B
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	14	ตัวปกติ
เอกสารอ้างอิง	กลางหน้ากระดาษ	16	ตัวหนา B
ภาพประกอบ / คำอธิบาย ใต้ภาพ	กลางหน้ากระดาษ	14	ปกติ

1.4 ถ้ามีภาพประกอบ ควรเป็นภาพถ่ายขาว-ดำ ที่ชัดเจน

1.5 ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้น ให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาด และลายเส้นคมชัด

1.6 ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบตารางและบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 20 หน้า

2. ชื่อบทความ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดให้ชื่อเรื่องหลักใช้ตัวอักษร ขนาด 18 ตัวหนา จัดวางไว้กลางหน้า และชื่อเรื่องหลักที่เป็นภาษาอังกฤษ กำหนดให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ที่ตัวอักษรแรกของคำนาม คำกริยา คำขยาย โดยเว้นบรรทัด 1 บรรทัดจากชื่อเรื่องหลัก * **ไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาคหรือจุด (.) หลังชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ**

3. ชื่อผู้แต่ง สถาบัน และ อีเมล

3.1 กำหนดให้ชื่อผู้แต่ง สถาบัน และอีเมล อยู่ในตำแหน่งขีดขวาใต้ชื่อบทความภาษาอังกฤษ โดยชื่อภาษาไทยให้ใช้ตัวอักษร ขนาด 14 ตัวธรรมดา และชื่อภาษาอังกฤษใส่ในวงเล็บตามหลังภาษาไทย

3.2 ชิดเส้นใต้ชื่อผู้เขียนที่รับผิดชอบบทความ (corresponding authors) และใส่ * หลังเลขเชิงบรรทัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3 ในกรณีบทความภาษาไทยใส่ชื่อผู้แต่ง สถาบัน และ ที่อยู่อีเมลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้านล่างหน้าแรกของบทความ

3.4 เชิงบรรทัดของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย (1) ตำแหน่งทางวิชาการ (2) คุณวุฒิ (3) สาขาวิชา/ภาควิชา (4) คณะ (5) สถาบัน (6) เมืองและ (7) อีเมลตามลำดับ หากมีผู้เขียนหลายคนให้เรียงตามลำดับคนละบรรทัด (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ดังตัวอย่างข้างล่าง

3.5 บรรทัดล่างสุด เขียน *Corresponding author : E-mail address : และใส่ที่อยู่อีเมลของผู้เขียนหลัก

ตัวอย่างการเขียนตำแหน่งทางวิชาการและคุณวุฒิของผู้เขียน

เจ้าหน้าที่ (ใส่ชื่อตำแหน่งเป็นอังกฤษ) เช่น เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปนักวิชาการ ช่างศิลป์	General Administration, Art Academician,
นักศึกษาระดับปริญญาตรี	Undergraduate Student, Bachelor of (ใส่ชื่อคุณวุฒิปริญญา) in (ใส่ชื่อสาขาวิชา),
นักศึกษาระดับปริญญาโท	Graduate Student, Master of (ใส่ชื่อคุณวุฒิ ปริญญา) in (ใส่ชื่อสาขาวิชา),
นักศึกษาระดับปริญญาเอก	Doctoral Student, Doctor of Philosophy Program in (ใส่ชื่อสาขาวิชา),
นักวิชาการอิสระ	Independent scholars,
อาจารย์	Lecturer,
อาจารย์ ดร.	Lecturer, Dr.,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	Asst. Prof.,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	Asst. Prof. Dr.,
รองศาสตราจารย์	Assoc. Prof.,
รองศาสตราจารย์ ดร.	Assoc. Prof. Dr.,
ศาสตราจารย์	Prof.,
ศาสตราจารย์ ดร.	Prof. Dr.,
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ วิทยานิพนธ์เรื่อง (ใส่ชื่อวิทยานิพนธ์)	This article submitted in partial of the thesisentitled“ (ชื่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ)”
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง (ใส่ชื่อวิทยานิพนธ์)	This article submitted in partial of the dissertation entitled “(ชื่อดุษฎีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ)”
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง (ใส่ชื่อวิทยานิพนธ์)	This article submitted in partial of the research project entitled “(ชื่อโครงการวิจัยภาษาอังกฤษ)”

ตัวอย่าง

ชื่อไทย//นามสกุลไทย¹ (Name//Familyname)¹

ชื่อไทย//นามสกุลไทย² (Name//Familyname)²

ชื่อไทย//นามสกุลไทย³ (Name//Familyname)³

บทคัดย่อ

(เนื้อหา)

¹ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:
²ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล: } ภาษาไทย
³ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

¹ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:
²ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล: } ภาษาอังกฤษ
³ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

*Corresponding author : E-mail address :

เช่น

หากจำเป็นต้องใส่ "บทความที่เป็นส่วนหนึ่งของ..." ก็ให้เป็นลำดับที่ ¹ และชื่อผู้เขียนเป็นลำดับที่ ^{2, 3, 4}

¹อาจารย์, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: xxx@xxx.com

²อาจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: xxx@xxx.com

³รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: xxx@xxx.com

¹Lecturer, Communication Arts Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: xxx@xxx.com

²Lecturer, Dr., Oriental Languages Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: xxx@xxx.com

³Assoc. Prof., Western Languages Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: xxx@xxx.com

*Corresponding author : E-mail address :xxx@xxx.com

จำเป็นต้องใส่

*บทความภาษาอังกฤษใช้ E-mail : บทความภาษาไทยใช้ อีเมล : (ไม่มีตัวกรันต์)

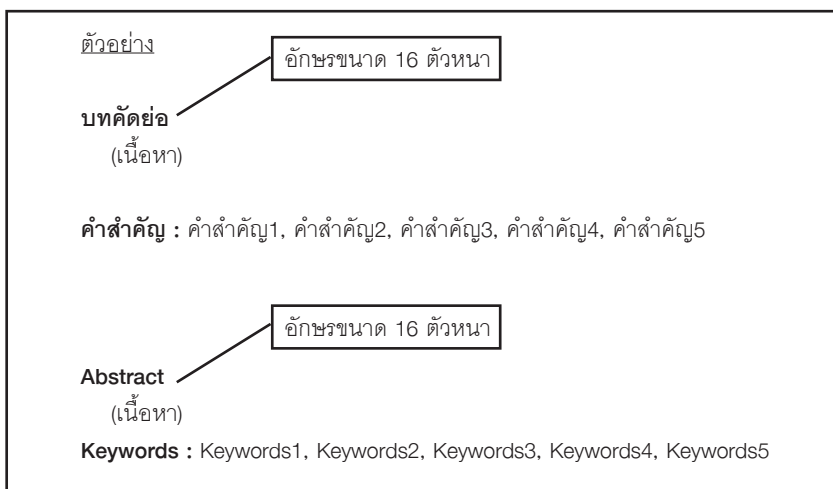
4. บทคัดย่อ

4.1 หัวเรื่องของ บทคัดย่อ ให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา อยู่ในตำแหน่ง ซิดซ้ายและเนื้อหาของบทคัดย่อใช้อักษร ขนาด 16 ตัวปกติ ไม่ต้องเว้นบรรทัด ระหว่างหัวเรื่องและเนื้อหาบทคัดย่อ

4.2 บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทยและจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

4.3 บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษและจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

4.4 คำสำคัญท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับ คำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่ควรเกิน 5 คำ โดยหัวเรื่องให้ใช้เป็นตัว อักษรขนาด 16 ตัวหนา แล้วตามด้วยคำสำคัญที่เป็นอักษรขนาด 16 ตัวปกติ และมีจำนวนคำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ระหว่างคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้อง ใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) เว้นหลัง 1 ระยะ และไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาคหรือ (.) หลังคำสำคัญคำสุดท้าย

5. หัวเรื่อง มีข้อกำหนดดังนี้

5.1 หัวเรื่องแบ่งตอนหรือหัวข้อหลัก เช่น บทนำ บทสรุป บรรณานุกรม กำหนดให้ใช้ตัวอักษร ขนาด 16 ตัวหนา ชิดขอบซ้าย และไม่ต้องเว้นบรรทัดหลังจาก หัวเรื่อง ไม่ต้องมีเลขกำกับ

5.2 หัวเรื่องย่อย กำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ชิดขอบซ้ายและ ไม่ต้องเว้นบรรทัดหลังจากหัวเรื่องแบ่งตอนให้หมายเลขกำกับ

ตัวอย่าง

บทนำ

(เนื้อหา)

บทสรุป

1. หัวข้อย่อย

(เนื้อหา)

6. เนื้อเรื่อง

ที่อยู่ภายใต้หัวเรื่องทุกลำดับให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ ไม่ต้องเว้น บรรทัดระหว่างย่อหน้าในหัวเรื่องเดียวกัน แต่ต้องเว้นบรรทัดระหว่างหัวข้อหลัก

7. ภาพและตาราง

7.1 รูปภาพ รูปเขียน แบบ แผนที่ หรือไดอะแกรม ให้ใช้คำว่า “ภาพ” ทั้งหมด หัวเรื่องของภาพใช้คำว่า “**ภาพที่**” (หมายเลขภาพ) โดยใช้เลขเดียวตามด้วย ชื่อภาพ (ชื่อภาพไม่ต้องนำด้วยคำว่า “แสดง”) ด้วยตัวอักษรขนาด 14 ตัวเอียง ปกติตำแหน่งได้ภาพและเขียนที่มาของภาพด้วย “**ที่มา :** ชื่อผู้เขียน (ปีที่พิมพ์: หน้าที)” ด้วยตัวอักษรขนาด 14 ตัวเอียง ปกติได้ชื่อภาพ

ตัวอย่าง

ภาพที่ 1

ที่มา : Johnson และ Smith (1980 : 25)

*หากหรือผู้เขียนบทความถ่ายภาพด้วยตนเอง อ้างอิงดังนี้ที่มา : ฤกษ์ระ ทองแก้ว (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2559)

*ควรกำกับหมายเลขภาพและชื่อภาพได้ภาพทุกภาพ หากผู้เขียนบทความจัดวางรูปภาพในแนวเดียวกันซ้ายและขวา ควรใส่หมายเลขภาพและชื่อภาพได้ภาพทั้งด้านซ้ายและขวา

7.2 ตาราง เนื้อหาในตารางเป็นตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และหัวเรื่องของตารางให้ใช้คำว่า “**ตารางที่ 1**” โดยให้ใช้ตัวเลขเดียว ตามด้วยชื่อตาราง (ชื่อตารางไม่ต้องนำด้วยคำว่า “แสดง”) โดยให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวตรง ปกติ และมีความยาวมากที่สุดได้ไม่เกิน 2 บรรทัด ชื่อตารางให้อยู่เหนือตาราง และใส่ที่มาของตาราง/หมายเหตุ (ถ้ามี) ได้ตาราง “**ที่มา : ชื่อผู้เขียน (ปีที่พิมพ์ : หน้าที)**” เป็นตัวอักษรขนาด 14 ตัวเอียง ปกติ

ตัวอย่าง

ตารางที่ 1

หมายเหตุ : (ถ้ามี)

ที่มา : จินตนา และคณะ (2015 : 25)

8. บทความวิจัย ต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- ชื่อเรื่อง (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทคัดย่อ (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทนำ (Introduction)
- การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of Literature)
- วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือวิจัย และวิธีการศึกษา (Materials and Methods)
- ผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion)
- สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusions)
- กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgments) *ถ้ามี
- เอกสารอ้างอิง (References)

9. บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ ต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- ชื่อเรื่อง (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทคัดย่อ (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทนำ (Introduction)
- เนื้อหา (Substance)
- บทสรุปหรือบทส่งท้าย (Conclusion)
- เอกสารอ้างอิง (References)

10. การอ้างอิง

10.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยใส่วงเล็บชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิงเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมดด้วยอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

10.1.1 หนังสือที่มีผู้แต่ง 1 คน 1. ชื่อ/นามสกุล/ปี/ : /เลขหน้า) เนื้อหา.....

2. เนื้อหา.... (ชื่อ/นามสกุล, // ปี/ : /เลขหน้า)

เช่น ขวภาพร ขุนทองเพชร (2550 : 58).....

.....(ขวภาพร ขุนทองเพชร, 2550 : 58)

10.1.2 หนังสือที่มีผู้แต่ง 2 คน 1. ชื่อ/นามสกุล/และชื่อ/นามสกุล/ปี/ : /เลขหน้า)
เนื้อหา....

2. เนื้อหา....(ชื่อ/นามสกุล/และชื่อ/นามสกุล,
//ปี/ : /เลขหน้า)

เช่น ทิพา ศุภจรรยา และผ่องศรี วนาสิน (2524 : 3-5).....

.....(ทิพา ศุภจรรยา และผ่องศรี วนาสิน, 2524 : 3-5)

10.1.3 หนังสือที่มีผู้แต่ง 3-6 คน 1. ชื่อ/นามสกุล/ชื่อ/นามสกุล/และชื่อ/นามสกุล/
(ปี/ : /เลขหน้า) เนื้อหา....

2. เนื้อหา.... (ชื่อ/นามสกุล/ชื่อ/นามสกุล/
และชื่อ/นามสกุล, //ปี/ : /เลขหน้า)

เช่น คุณชัญ สมชนะกิจ, ศิริรินทร์ญา เปียกลิ่น และพัชราภรณ์ นิลอุบล (2560 : 10-12)

.....(คุณชัญ สมชนะกิจ, ศิริรินทร์ญา เปียกลิ่น
และพัชราภรณ์ นิลอุบล, 2560 : 10-12)

*การอ้างอิงเลขหน้าแบบนามปี ไม่ต้องใส่ “หน้า” “น.” หรือ “p.” “pp.” หน้าเลขหน้าในวงเล็บ

**การอ้างอิงเลขหน้าแบบนามปี ตามจำนวนหน้า

- อ้างอิงเพียงหน้าเดียว เช่น (..... : 1)

- อ้างอิงตั้งแต่ 2 หน้าขึ้นไปต่อเนื่องกัน เช่น (..... : 1-2) หรือ (..... : 1-5)

- อ้างอิงโดยที่หน้าไม่ต่อเนื่องกันใช้เครื่องหมาย (,) คั่นเช่น (..... : 1,3-5)

10.1.4 หนังสือที่มีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

1. ชื่อ/นามสกุล/และอื่น ๆ/(ปี:/:เลขหน้า)
เนื้อหา....

2. เนื้อหา.... (ชื่อ/นามสกุล/และคณะ,
// ปี /:/:เลขหน้า)

เช่น จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และอื่น ๆ (2557)
.....(จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และคณะ, 2557.)

*แต่ในการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทจำเป็นจะต้องเขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมด
ไม่ใช่ “อื่น” หรือ “และคณะ”

10.1.5 การอ้างอิงเอกสารหลายเล่มในย่อหน้าเดียวกัน

แบ่งแยกแต่ละเอกสารไว้ด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

เช่น (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี, 2550 :

1 ; อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2548 : 85, 88 ; สุจิตรสุมภาพ, 2560 : 68)

10.1.6 อ้างอิงจากเอกสารวิทยุภูมิ

เช่น 村崎恭子 (2000 : 23, อ้างถึงในณัฐริราชทัตติม, 2557 : 72) กล่าวว่า....

(村崎恭子, 2000 : 23, อ้างถึงในณัฐริราชทัตติม, 2557 : 72)

10.1.7 การอ้างอิงคำพูดคำต่อคำ

ถ้าจำนวนคำน้อยกว่า 40 คำให้ใส่เครื่องหมายัญประกาศ “.....” และสามารถ
รวมคำและประโยคไว้ในเนื้อหา

ในกรณีที่ข้อความมีจำนวนคำมากกว่า 40 คำขึ้นไปให้เริ่มต้นบรรทัดใหม่และ
ย่อหน้าเข้าไปครึ่งนิ้วจากกันซ้าย

(Left-Margin) และหากมีย่อหน้าใหม่ในข้อความที่อ้างอิงให้เริ่มต้นบรรทัดใหม่
บรรทัดแรกและย่อหน้าเข้าไป

ครั้งนั้นจากกันซ้ายเช่นเดียวกันและอ้างอิงในเนื้อเรื่องโดยใส่ผู้แต่งปีและ
ระบุเลขหน้าหรือเลขย่อหน้าเมื่อจบ

ประโยคหากระบุชื่อผู้แต่งไว้ต้นประโยคให้ใส่ปีและระบุเลขหน้าหรือ
เลขย่อหน้าไว้ในวงเล็บต่อจากชื่อผู้แต่ง

10.2 การอ้างอิงในเชิงอรรถ (footnote) ด้านล่างของหน้ากระดาษให้ใช้ตัวอักษร
ThaiSarabun PSK ตัวปกติขนาด 12 และให้โน้ตอยู่ด้านล่างในหน้าเดียว โดย
ความยาวของเชิงอรรถ ทั้งหมดต้องไม่เกิน 4 บรรทัด

11. เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงส่วนท้ายเล่มโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมด
ที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อ
ผู้แต่งภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทยหรือ “Reference”
สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American
Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. หนังสือ

1.1 ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อเรื่อง**.// (ครั้งที่พิมพ์).// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

*ตัดคำว่าสำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดบริษัทหรือคำว่า Publishers, Co., และ Inc.
แต่คงคำว่า โรงพิมพ์ Press หน้าหรือหลังชื่อสำนักพิมพ์

**ชื่อผู้แต่ง หากเป็นนามแฝงสามารถใส่ชื่อนามแฝงตามที่ปรากฏต่อด้วยปีที่พิมพ์
ได้เลย เช่น ทมยันตี. (2547).

ตัวอย่าง

โกวิท วงศ์วัฒน. (2550). **การเมืองการปกครองรัสเซีย**. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2550). **การออกแบบการวิจัย**.
(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชัย น้อยวัฒน. (2556). **เมืองแม่กลองจังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ :
ด้านสุทธาการพิมพ์.

Wong, W. (2005). **Input enhancement from theory and research to the classroom**. New York : McGraw – Hill.

1.2 หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่องที่แปล/[ชื่อต้นฉบับ(ถ้ามี)](ชื่อผู้แปล, ผู้แปล และเรียบเรียง). //เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สหพันธ์แรงงานนานาชาติในกิจการเคมีภัณฑ์พลังงานเหมืองแร่และแรงงานทั่วไป (ICEM). (2554). **คู่มือฉบับพกพาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิคนงานในระบบจ้างเหมา** (เกรียงศักดิ์ ธีระ โกวิท ขจร และวรดุลย์ ตูลารักษ์, ผู้แปล และเรียบเรียง). กรุงเทพฯ : เลิศโกโปร.

2. บทความ / เรื่อง / ตอนในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้เขียนบทความ. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ, ใน/ชื่อผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ (ถ้ามี). //ชื่อหนังสือ, เล่มหน้าของบทความ. // / / / / / เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

อรรถัย วาริสะอาด. (2537). **ความขัดแย้งระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง**, ในสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ และพวาพันธุ์ เมฆา (บรรณาธิการ), **บนถนนสายวิชาชีพ**, 127 – 130. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Arhuckle, J.L. (1996). “Full information estimation in the presence of incomplete data,” In G.a. Morcoulides and R.E. Schumaker (Eds), **Advanced structural equation modeling : Issues and techniques**, 243 -277. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates.

3. บทความในวารสาร

3.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ / (ปีที่พิมพ์)./ / ชื่อบทความ, / **ชื่อวารสาร.**/ / ปีที่ (ฉบับที่),/ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วรวิศา พึ่งทองหล่อ. (2553). สมุนไพรไทยโอกาสอาหารเพื่อสุขภาพ, **วารสารส่งเสริมการตลาด**. 21(2), 43 – 47.

กฤษณา อยู่พวง, เทิดศักดิ์ ไม้เท้าทอง และสุมรรษตรา แสนวา (2557). ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สวนลุมพินี, **วารสารบรรณศาสตร์**. 7(1), 24-38.

Mollet, J. A. (2007). Educational investment in conflict areas of Indonesia : The case of West Papua Province, **International Education Journal**. 2007, 8(2), 155-166.

Taylor, A. (2006). Factors associated with glossing : comments on ko, **Reading in a Foreign Language**. 18(1), 72 – 73.

*วารสารฉบับพิเศษได้ [ฉบับพิเศษ] หลังชื่อวารสาร

3.2 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้เขียนบทความ./ / (ปีที่พิมพ์)./ / ชื่อบทความ, / **ชื่อวารสาร.**/ / ปีที่ (ฉบับที่),/ เลขหน้า./สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxxx>

ตัวอย่าง

ณัฏฐิรา ทับทิม. (2017). การศึกษาการใช้รูป ㅏ, ㅑ, ㅓ, ㅕ ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยในมหาวิทยาลัย 8 แห่ง, **วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา**. 7(1), 1-20. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2560, จาก <http://jsat.or.th/jsn-journal/jsn-vol-7-no-1-2017/>

4. บทความจากหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์./วันที่./เดือน).//ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า.

ตัวอย่าง

กัมปนาท ชันตระกุล. (2555, 7 ธันวาคม). เสี่ยงสะท้อน SME : วิสาหกิจชุมชนโคกขาม จังหวะก้าวที่รอการช่วยเหลือ, **คมชัดลึก**. 10.

พฤทธิ ศิริพรรณพิทักษ์. (2550, 2 กรกฎาคม). ครูต้องไฟรู้- พัฒนาตัวเอง, **ข่าวสด**.

11. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2554, จาก [http : / /www.moe.go.th/new_centernews--htm](http://www.moe.go.th/new_centernews--htm).

*หากไม่มีผู้แต่งให้นำด้วยชื่อบทความแทนชื่อผู้เขียนบทความ

ตัวอย่าง

Abdullah-Mahathir row FrustratedM'sian PM strikes back. (2006, October28). **The Nation**. 4A.

5. บทความจากนิตยสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปี, เดือน). //ชื่อเรื่อง./ชื่อนิตยสาร.//ปีที่ (ฉบับที่), / เลขหน้า-เลขหน้า.

ตัวอย่าง

จรรยา หยุทอง. (2549, มกราคม). รากเหง้าของปัญหาสังคมและวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้, **ศิลปวัฒนธรรม**. 27(3). 160-169.

6. บทความวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง นามสกุล.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อวิทยานิพนธ์** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).//เมืองที่พิมพ์./ชื่อสถานการศึกษา.

*หากเป็นการค้นคว้าอิสระ หลังชื่อเรื่องใส่ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทหรือปริญญาตรี)

ตัวอย่าง

ชฎาพรขุน ทองเพชร. (2550). การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาถ้ำภูผาเพชร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สถิตย์พงศ์ ขุนทรง. (2553). พัฒนาการทางวัฒนธรรมของเมืองนครปฐมโบราณ
ในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

7. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อเรื่อง** (รายงานผลการวิจัย).//เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นฤมล ขุนวิชัย และคณะ. (2558). การเคลื่อนย้ายและการปรับตัวของครัวเรือน
เพื่อแสวงหาที่ทำกินในเขตป่าอำเภอมะนังจังหวัดสตูล (รายงานผลการ
วิจัย). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

นิศากร ทองนอก. (2552). การเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นและนัยต่อการ
**เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย : กรณีศึกษาการ
เรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคใต้**
(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

8. เอกสารสืบเนื่องในที่ประชุมวิชาการ

8.1 จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อเรื่อง**./ใน/ชื่อการประชุม./เลขหน้า./วันที่/เดือน/ปี/
สถานที่ประชุม./เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

เดวิซ เสวตไอยาราม. (2558). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการเรียนภาษาญี่ปุ่น
ในประเทศไทย. ในการประชุมวิชาการระดับชาติเนื่องในโอกาสครบรอบ
ปีที่ 49 แห่งการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 537-555.
วันที่ 1 เมษายน 2558 ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

9. บุคลานุกรม

การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

ไส่วงเล็บ () เช่น...เนื้อหา...(สายทิพย์ เครือแก้ว (ผู้ให้สัมภาษณ์). วีระเดช ทองคำ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกทราย อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558.)

การอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/(ผู้ให้สัมภาษณ์).//ชื่อผู้สัมภาษณ์/(ผู้สัมภาษณ์). สถานที่สัมภาษณ์./
 เมื่อวันเดือนปีที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

จำเนียร หนูชุม (ผู้ให้สัมภาษณ์). มานะ ขุนวิช่วย (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 134 หมู่ 9 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2558.
 จุรี สังขปัญญา (ผู้ให้สัมภาษณ์). ก้องกิดากร บุญช่วย และระชนีย์ ศรีศักดิ์ (ผู้สัมภาษณ์). ที่ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2560.

10. บทความจากเว็บไซต์

10.1 บทความจากเว็บไซต์กรณีปรากฏชื่อผู้แต่ง

ชื่อผู้แต่ง.//ปีพิมพ์.//ชื่อเรื่อง.//สืบค้นเมื่อวันเดือนปีที่สืบค้น./จากชื่อเว็บไซต์.

*หากไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ใส่ (ม.ป.ป.)

ตัวอย่าง

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (ม.ป.ป.). **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
 เขาบรทัด**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2558, จาก [http://web3.dnp.go.th/
 wildlifeweb/anim](http://web3.dnp.go.th/wildlifeweb/anim)
 วาณิช สุนทรนนท์. (2551). **ห้องสมุดเคลื่อนที่เทศบาลนครสงขลา**. สืบค้นเมื่อ
 1 มีนาคม 2560, จาก [https://www.oknation.
 Nationtv.tv/blog/print.
 php?id=331222](https://www.oknation.Nationtv.tv/blog/print.php?id=331222).

Ministry of Foreign Affairs. (2017). **MOFA's Overseas Travel Safety Information (Online)**. Retrieved February 7, 2017, from http://www.anzen.mofa.go.jp/info/pcinfectionspothazardinfo_007.html#ad-image-0

Brooklyn public library. (2017). **Services for Older Adults**. Retrieved March 1, 2017, from <https://www.bklynlibrary.org/outreach/older-adults> 2017.

10.2 บทความจากเว็บไซต์กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ข้อบทความ //(ปีที่พิมพ์) //สืบค้นเมื่อวันเดือนปีที่สืบค้น, /จากชื่อเว็บไซต์.

ตัวอย่าง

เทคนิคการสืบค้นข้อมูล. (2550). สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2550, จาก [http : / www.gtoknow.org/blogs.com](http://www.gtoknow.org/blogs.com).

Economic indicators and releases. (2013). Retrieved February 19, 2013, from <http://www.nber.org/releases/>.

11. เอกสารประกอบการสอนหรือเอกสารคำสอน

ชื่อผู้แต่ง //(ปีที่พิมพ์) //ชื่อเรื่อง //เมืองที่พิมพ์ /:ชื่อสถานการศึกษา.

*ใส่รหัสรายวิชาหลังชื่อเรื่อง

ตัวอย่าง

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2558). **เอกสารคำสอนจิตวิทยาและวาทศาสตร์** 209522. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

12. การเรียงลำดับตัวอักษร สระภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

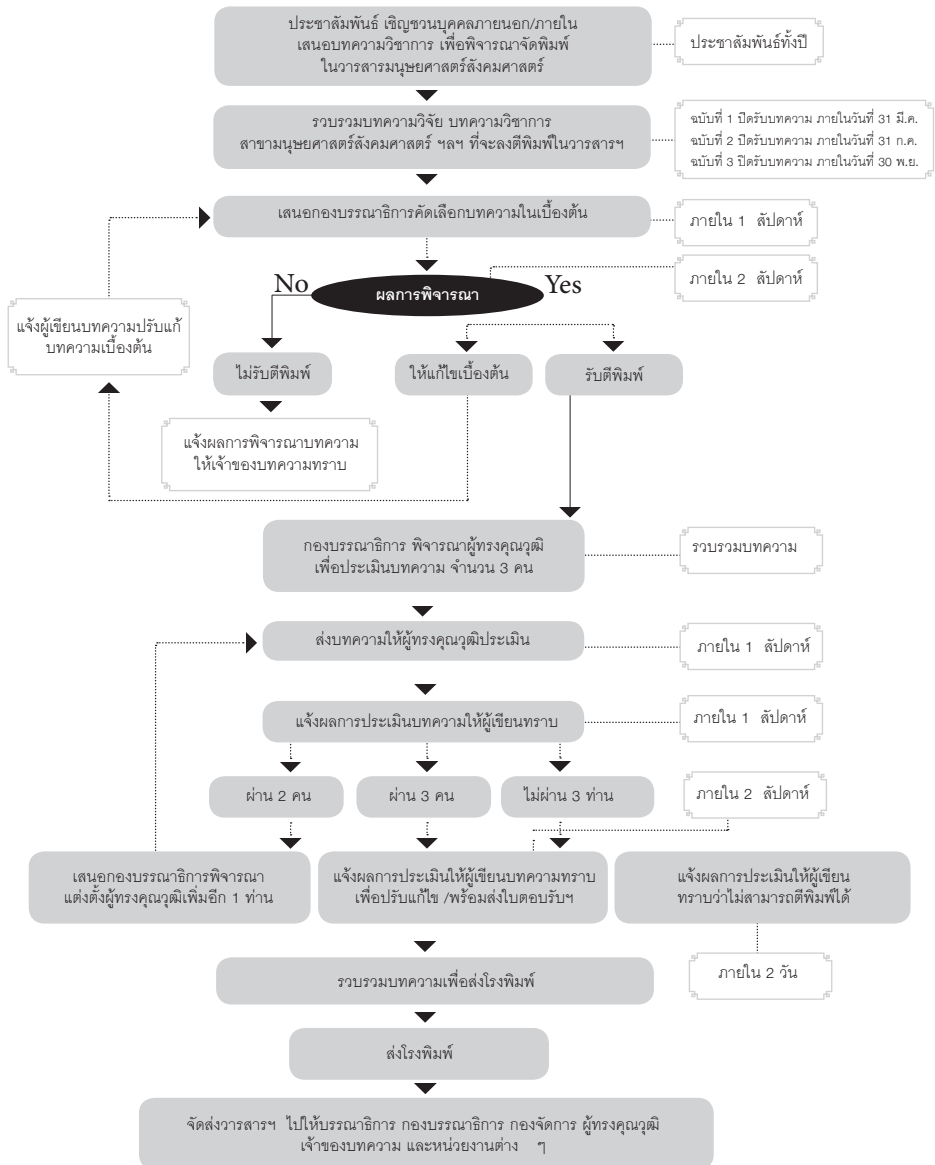
ก ข ข ค ค ง ง จ จ ช ช ฉ ฉ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม
ย ร ฤ ฦ ล ฎ ฏ ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ

อะ อั อา อำ อิ อี อึ อื อุ อุ เอ แอ โอ โอ ไอ (ลำดับวรรณยุกต์ : ไม้ไต่คู้, ไม้เอก, ไม้โท, ไม้ตรี, ไม้จัตวา, ทัณฑฆาต)

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

ขั้นตอนระบบงาน (System Procedure)

งานวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัย

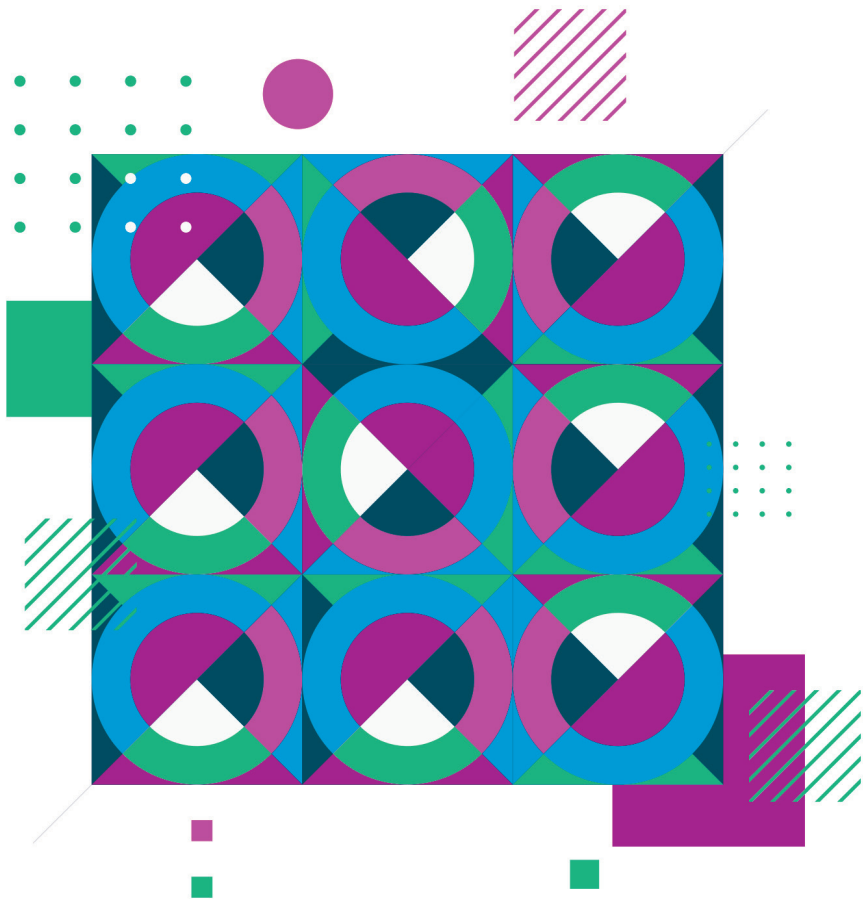
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

ต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารอินทนิลทักษินสาร
ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2566) ได้รับการตรวจแก้ไขจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิดังรายนามต่อไปนี้

1. ผศ.ดร.จิตติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ผศ.ดร.ณัฐวิณี บุณนาค	คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ผศ.ดร.เกตุฉวา บุญปรากการ	คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
4. ผศ.ดร.รัชวิน มุสิกการุณ	คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
5. ผศ.ดร.นภดล ทิพย์รัตน์	คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. ผศ.ระวีวัฒน์ ไทยเจริญ	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
7. ผศ.ดร. กรกิต ชุ่มกรานต์	คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. ผศ.ดร.อุทิศ สังรัตน์	คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. อ.ดร.องค์ บรรจุน	คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. ผศ.ดร. เสาวณิต จุลวงศ์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

11. รศ.ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
12. ผศ.ดร.วรวรรณ ศรียามัย	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
13. ผศ.ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14. ผศ.ดร.กรรณา แดงสุวรรณ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
15. อ.ดร.สรัญญา เนตรธำมณท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตชลบุรี
16. ผศ.ดร.ธีรพร ทองชะโชค	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
17. ผศ.ดร.ณารัตนา วีระกิจ	คณะการบริการและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
18. ผศ.ดร.อนุমান จันทวงศ์	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

อีสาน อินทนิลทักษิณสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
140 หมู่ที่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอมือง จังหวัดสงขลา 90000
โทรศัพท์ 074-317607 โทรสาร 074-443970, 074-443972
อีเมล : sumalee@tsu.ac.th